

Golden State Realty **JASSI GILL**
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento

Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969

CA DRE#00966763

Certified Insurance Agent **Global Green**
INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ:510-487-1000
MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

MOVING To INDIANA?

ਇੰਡੀਆਨਾ 'ਚ ਕਿਵਾਇਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼
ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

*ਇੰਡੀਆਨਾਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਅਤੇ
ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਉਤੇ ਘਰ ਉਪਲਬਧ ਹਨ *ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ
ਟੈਕਸ ਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਵੀ ਸਸਤੀ *ਵਧੀਆ
ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ

Contact me today to BUY/SELL/INVEST in Indiana.
Ph: (317) 670-1055
Beenu.sikand@gmail.com
www.LegacyHomesInternational.com

Beenu Sikand
Legacy Homes Intl.
Broker Owner,
Realtor, CRS, MBA

Successfully Selling Real
Estate for 17 Years!

Twenty-Second Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 22, Issue 08, February 20, 2021 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਏ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕੇਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 8 ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਅਤੇ 109 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਹਲਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ 2022 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਮੰਨ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਗਏ ਹਨ।

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਉਨੇ ਰੋਹ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਤੈਅ ਹੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਸ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਲੈ ਗਏ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਆਏ। ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 13 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਤਾ ਦਿੱਤੇ। ਆਦਮਪੁਰ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 13 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ 12 ਆਜ਼ਾਦ

ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਜਦੋਂਕਿ ਇਕ ਵਾਰਡ ਤੋਂ ਬਸਪਾ ਜੇਤੂ ਰਹੀ।

ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਗੜ੍ਹ ਪਠਾਨਕੋਟ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਜਿਥਾ ਗਿਆ। ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਸ

ਜ਼ਿਆਦਾ, 2832 ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਨ।

ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੋਨੀ ਦਿਓਲ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਝੰਡਾ ਗੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ 29 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਉਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਨੀ ਦਿਓਲ ਤੇ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੈ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਤ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਅਬੋਹਰ, ਪਠਾਨਕੋਟ, ਬਟਾਲਾ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵੀ ਫਤਿਹ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੋਗਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 17, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 10, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 2, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ 1-1 ਸੀਟ ਉਤੇ ਜੇਤੂ ਰਹੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ 50 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ 43 ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਵਾਰਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ ਹਨ। ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸੇਕ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੰਟੀ ਸਣੇ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਉਤੇ ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹੁਣ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਂ

ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸੂਬੇ (ਪੰਜਾਬ) ਦੇ

ਰਣਨੀਤੀ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੁਣ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਭਖਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸੇਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਥੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਅਸਾਮ ਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਕੇ ਜਿਥੇ

ਕੁਝ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹੀ ਰਣ ਲਾਈ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਣੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

Harmit Toor
Your Realtor® For Life!

Help you Buy or Sell:
◆ Residential Property
◆ Commercial property
◆ Business Opportunity

Financing:
◆ Residential Loans
◆ Commercial Loans
◆ SBA Loans
◆ Commercial Leasing

Broker Associate
BRE Lic.# 01462579
NMLS ID 358820

2015-19 Awarded
Grand Master
Achievement
Club Certificate

Ph: 925-202-7027
HDtoor@gmail.com
WWW.BayEastBrokers.Com

Raja Sweets & Catering
Presents

PARADISE BALLROOMS
banquet hall & event center

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ, ਜਨਮਦਿਨ, ਪਾਰਟੀ ਲਈ
200 ਤੋਂ 1000 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਹਾਲ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਹੈ।

SERVICES INCLUDE

- CATERING
- SILVERWARE
- CHINAWARE
- DECORATED HALL
- LINEN
- SEVERAL BAR OPTIONS
- SECURITY
- WAIT STAFF
- FULL SETUP INCLUDING TABLE CLOTH, NAPKINS, CHAIRS ETC.

PARADISE BALLROOMS
4100 Peralta Blvd. Fremont, CA 94536
(510) 900-6319
info@paradiseballrooms.com
www.paradiseballrooms.com

Law Office of Manpreet S. Gahra

> ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
> ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
> ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ

Criminal Defense
(DUI, simple battery, domestic violence, immigration post-conviction relief)

Manpreet S. Gahra
Attorney At Law

Berkeley Office
2161 Shattuck Ave., 304, Berkeley
Ph:510-841-4582
Fax:510-217-6847
Email: manpreet@gahralaw.com

ਮਹਾਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਹੋਰ ਜੋਸ਼ ਭਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਲਿਆਏ ਗਏ ਖੇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰੀ ਬੋਧੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਰਿਆਣਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ, ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਹਰਾਹ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਧਰਨੇ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ

ਲੋਕ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹੈ। ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ

ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਸੂਬੇ 'ਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼

ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਸਰਵ ਜਾਤ ਕੰਡੇਲਾ ਖਾਪ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਟੇਕਰਾਮ ਕੰਡੇਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਵੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਫਲਾ ਟਿੱਕਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਟੇਕਰਾਮ ਕੰਡੇਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਨ ਅੰਦੋਲਨ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਤਬਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲੀਅਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਅਤੀਅਲ ਵਤੀਰਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਪਿੰਡੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ

ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਸਾਂਗਵਾਨ ਖਾਪ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਚਰਖੀ ਦਾਦਰੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕ ਸੋਮਵੀਰ ਸਾਂਗਵਾਨ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਪਿੰਡੇ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਆਗੂ ਰਵੀ ਆਜ਼ਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਬੇਰੀ ਰੋਡ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਹੱਥਕੰਡੇ ਅਪਣਾ ਲਏ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. ਟਿਕੈਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੰਚ ਤੇ ਪੰਚ' ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਨੀ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਉਗਰਾਹਾ, ਯੁੱਧਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਵਿਕਾਸ ਸੀਸਰ ਸਮੇਤ ਖਾਪ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ

ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਥੱਕ ਹਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ,

ਮਹਾਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਵੱਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘੂ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਉਪਰ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ

ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਫੋਨ ਕਾਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਭੱਜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਲੰਮਾ ਚੱਲੇਗਾ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਜਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਟਿਕੈਤ) ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ: ਭੂਸ਼ਣ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਟਿਕਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. (ਏਕਤਾ)-ਉਗਰਾਹਾ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਘੇ ਵਕੀਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਡੇਢ ਸਾਲ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਭੇਜਣਾ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹਰ ਹਾਲਤ ਰੱਦ ਕਰਨੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ।

ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ: ਟਿਕੈਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. (ਟਿਕੈਤ) ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਡਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਾਸਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਥੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

LAW OFFICES OF
VIVEK MALIK

Follow us on:
f t y i

ACCOMPLISHED IMMIGRATION Attorneys
help FAMILIES
REUNITE in the
 UNITED STATES

Our Global & Nationwide Services
in the field of
U.S. Immigration & Nationality Law

Come talk to an experienced
immigration attorney
Toll Free No.
866-424-4000

OUR OFFICES

- 432 S Emerson Ave, Suite 220, Greenwood, IN 46143
Phone: 317.560.4777
- 1067 N Mason Rd., Suite 4, St Louis, Missouri 63141
Phone: 314.416.8000
- 2440 W Shaw Ave., Suite 205, Fresno, California 93711
Phone: 559.578.4344

www.usa-immigrationlaw.com

Business Immigration & Worksite Compliance
ਬਿਜਨੈਸ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਵਰਕਸਾਈਟ ਕਮਪਲਾਇਸ

Family & General Immigration
ਫੈਮਿਲੀ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

Naturalization & Citizenship
ਨੈਚੁਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ

Removal Defense & Waivers
ਰੀਮੂਵਲ ਡਿਫੈਂਸੀ ਐਂਡ ਵਾਈਵਰਸ

Languages SPOKEN Punjabi | Hindi | Urdu | Spanish & English

Wanted Workers

Need workers for Restaurant and Gas station
in Eureka, CA. Housing and food provide.

**ਯੂਰੇਕਾ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਗੈਸ
ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਿਹਾਇਸ਼
ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਮੁਫਤ**

Call, Gurpreet Singh Sohal
Ph: 707-498-9325
redwoodpetroleum@gmail.com

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner
D.H.M.S.; B.C.I.H
(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)
Now we have two locations:
940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087
39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs),
Fremont, CA 94538
Ph: (408) 737-7100
Fax: (408) 737-7102 www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 'ਟੂਲਕਿਟ' ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਗੈਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਧਰ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਾਬਲੇਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਰਕੁਨ ਦਿਸ਼ਾ ਰਵੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਟੂਲਕਿਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ 'ਸਬੂਤ' ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਸ਼ੱਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਗੈਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਵਿਚ ਨਿਕਿਤਾ ਜੈਕਬ ਅਤੇ ਸਾਂਤਨੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਟੂਲਕਿਟ ਨੂੰ 18 ਸਾਲਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਰਕੁਨ ਗ੍ਰੇਟਾ ਥੁਨਬਰਗ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ 'ਟੂਲਕਿਟ' ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਰਕੁਨ ਦਿਸ਼ਾ ਰਵੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਖਬਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ, "ਬੋਲ ਕਿ ਲਬ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਤੇਰੇ, ਬੋਲ ਕਿ ਸੱਚ ਜਿੰਦਾ ਹੈ ਅਬ ਤਕ! ਵੋ ਡਰੇ ਹੈਂ, ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ!" ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਰਤ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਡਰਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੋਧਦਿਆਂ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ, "ਡਰਤੇ ਹੈਂ ਬੰਦੂਕ ਵਾਲੇ ਏਕ ਨਿਹੰਬੀ ਲੜਕੀ ਸੇ, ਫੈਲੇ ਹੈਂ ਹਿੰਮਤ ਕੇ ਉਜਾਲੇ ਏਕ ਨਿਹੰਬੀ ਲੜਕੀ ਸੇ।"

ਖੇਤੀ 'ਦੋ ਦੋਸਤਾਂ' ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਮੋਦੀ: ਰਾਹੁਲ

ਜੈਪੁਰ: ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਖਿਲਾਫ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਫੇਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਕਬਿਤ ਆਪਣੇ 'ਦੋ ਦੋਸਤਾਂ' ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਰੁਪਾਨਗੜ੍ਹ ਤੇ ਨਾਗੌਰ ਦੇ ਮਕਰਾਨਾ ਵਿਚ ਦੋ ਕਿਸਾਨ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਨੇ ਲੰਘੇ ਦਿਨ ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੀਲੀਬੰਗਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਗੰਗਾਨਗਰ ਦੇ ਪਦਮਪੁਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਘੇਰਿਆ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ 'ਟੂਲਕਿਟ' ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਰਕੁਨ ਦਿਸ਼ਾ ਰਵੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਲੋਕਤੰਤਰ' 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਾਰ' ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਿਸ਼ਾ ਰਵੀ ਨੂੰ 3 ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸਾਨਾਂ

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕਰਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਹੁਣ ਤੱਕ 228 ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੰਸਦ 'ਚ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ 'ਟੂਲਕਿਟ' ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ, "21 ਸਾਲਾ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਅੰਦੋਲਨ ਛੇਤੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁੱਦਾ: ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਨ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਵੀਟ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਿਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੀ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਿਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਰਤ ਮਾਪਦੰਡ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ 1996 'ਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੋਧਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹੁਣ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ।

ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਮਰ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਜਵਾਬ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ 11 ਗੋਤ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਹੋਈ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਅੜੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਾਇਤਾ

ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਊਰਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਤੋਮਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾ ਕਰਕੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਤੋਮਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਯੁਨੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਮੱਦਾਂ ਦੱਸਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੈਨਕਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਿਤੇ ਵੀ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਐਕਟ (ਸੀ.ਏ.ਏ.) ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹੋਏ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੁਣਾਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਧਰਨਾ ਲਾ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।' ਜਸਟਿਸ ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਅਨਿਰੁੱਧ ਬੋਸ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਨੀਜ਼ ਫਾਤਿਮਾ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਉਣ ਲਈ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੱਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਹੀਨ

ਬਾਗ 'ਚ ਲੱਗੇ ਧਰਨੇ ਕਰਕੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਹਨ, ਜੋ 'ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਦੀ ਵਸਨੀਕ ਕਨੀਜ਼ ਫਾਤਿਮਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲੰਮਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਕੇ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਮੱਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵਾਚਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਗੌਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣਦੀ ਹੈ।' ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਹੱਕ ਵੀ ਕੁਝ ਫਰਜ਼ਾਂ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ 'ਵਿਰੋਧ' ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਹਨ।

PERSONAL INJURY ATTORNEYS
LAW OFFICES OF MANPREET S. BAINS
LAW OFFICES OF WILLIAM E. WEISS
 AN ASSOCIATION OF LAW FIRMS

Offering Joint Representation at No Additional Cost
No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

Car Accidents • Motorcycle and Bicycle Accidents • Bus and Truck Accidents
 Injured Pedestrian • Wrongful Death • Brain and Head Injuries • Burn Injuries
 Spinal Cord Injuries • Fractures and Joint Injuries • Construction Injuries • Civil Rights

RECENT RECOVERIES OBTAINED:*

\$4,000,000 Settlement for Motor Vehicle Accident
\$10,100,000 Confidential Settlement for Motorcycle/Truck Accident
\$4,200,000 Judgment for Premises Liability/Assault
 *Past Performance Not a Guarantee of Future Results

Personal Injury matters are time sensitive!

For a free consultation, please call (510) 474-0028
 E-mail: BainsWeiss@gmail.com

Serving the Bay Area and Beyond • Offices in San Francisco and Union City

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdeep Singh Sandhu
 Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
 DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:
 Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
 Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
 National Center For Homeopathy- USA

Live on Jas TV
 Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)
 7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Gurdeep Singh Sandhu
 Email: Homeomedicine@yahoo.com

ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੇਠ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਤੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਲਈ ਹੋਏ ਭਰਵੇਂ ਮਤਦਾਨ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 109 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਅੱਠ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ 'ਚ ਲਈ 71.39 ਫੀਸਦ ਮਤਦਾਨ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 2302 ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਾਰਡਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਕੁੱਲ 9222 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਇਸ ਚੋਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜੋਰ ਲਾਇਆ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੋਟਰ ਕਰੋਨਾ ਤੋਂ ਭੈਅ ਮੁਕਤ ਦਿਖੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ 'ਚ ਕਿਸੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਰਿਹਾ, ਪਰ 14 ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਰਕਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪੱਟੀ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ 'ਚ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਟੀ 'ਚ ਖੂਨੀ ਝੜਪ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਨਾਲ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਜ਼ੇਰੇ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਮਗਰੋਂ 'ਆਪ' ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਥਾਣੇ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਵੀ ਲਾਇਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ 'ਚ ਪੱਥਰਬਾਜ਼ੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਜਿਸ 'ਚ ਨੌਂ ਜਣੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਕਰ ਪ੍ਰਵੀਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਪੈਸੇ ਵੰਡ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮਿਥ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਦੇ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 4 'ਚ ਝੜਪ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਿੰਕੂ ਧਵਨ ਦੀ ਨੂੰਹ ਸਪਨਾ ਦੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਥੇ

ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ: ਆਪ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੀਮਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ 'ਆਪ' ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

'ਆਪ' ਵਰਕਰ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਲੱਥਣ ਦਾ ਵੀ ਸਮਾਚਾਰ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਪੋਲਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਾਫੀ ਹੰਗਾਮੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਮਾਣਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਰੋਸ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਨੇ ਪਾਤੜਾਂ ਰੋਡ 'ਤੇ ਧਰਨਾ ਲਾਇਆ। ਰਾਜਪੁਰਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਰੋਧੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਬੂਥਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ ਨੇ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ ਦੋ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਪਤਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਪੱਗ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ। 'ਆਪ' ਨੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ

ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਖਿਲਾਫ ਗਰਨ ਚੌਕ ਵਿਚ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ ਇਕ 'ਚ ਪੱਥਰਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਉਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਤਲਵੰਡੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਧਰਨਾ ਲਾਇਆ। ਮਹਿਲਾ ਆਗੂ ਨੇ ਇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਆਖੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੂਰੀ ਵਿਚ ਅਣਪਛਾਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ ਇਕ ਦੇ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਹਰ 'ਆਪ' ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ਪਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਗੋਰਵ ਬਾਂਸਲ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੋਲਿੰਗ ਇਕ-ਦੁੱਕਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਰਹੀ। ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ ਅੱਠ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵੁੱਟਸਐਪ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੁੱਟਸਐਪ 'ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਘੱਟ ਮਾਪਦੰਡ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਵੁੱਟਸਐਪ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਚਾਰ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜਤਾ ਗੁਆ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਏ. ਬੋਬੜੇ ਨੇ ਕਰਮਾਨਿਆ ਸਿੰਘ ਸਰੀਨ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵੁੱਟਸਐਪ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੁੱਟਸਐਪ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਨਿੱਜਤਾ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਾਂਗੇ।

ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ: ਜਾਖੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਤੇ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਤੇ ਭਰਵੇਂ ਮਤਦਾਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੋਟਰ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫਤਵਾ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ।

ਹਿੰਸਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬੂਥਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਚੋਣ ਹੋਵੇ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬੂਥਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਆਪਕ ਹਿੰਸਾ ਕਰ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਾ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੂਥਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਵਾਪਰੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੂਬਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨੋਸ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 43 ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨੇ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅਪਸ਼ਬਦ ਬੋਲੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵੋਟਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਦੇ ਬੱਪੜ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਚਾਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਪੋਲਿੰਗ 'ਚ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਖਿਲਾਫ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਧਰਨਾ ਵੀ ਲਾਇਆ।

ਗੁਰੂ ਹਰਸਹਾਏ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਵਰਕਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਮਲਕੀਤ ਬਿੰਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਰਨੀਵਾਲਾ ਵਿਚ ਬੂਥਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਕੇ 'ਆਪ' ਨੇ ਮਲੋਟ ਰੋਡ 'ਤੇ ਧਰਨਾ ਲਾਇਆ। ਕਾਦੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਦੇ ਰੋਲੇ ਮਗਰੋਂ ਪੋਲਿੰਗ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਰੁਕੀ ਰਹੀ। ਫਿਰਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਤਾਂ

ਦਹਿਸ਼ਤ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੋਈ ਜਾਨੀ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਰਿਹਾ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਟੈਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ: ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ-37 ਦੀ ਹੋਈ ਉਪ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਟੈਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਜੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਵਕ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 75.22 ਫੀਸਦ ਮਤਦਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਰਮਦਾਸ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 81.84 ਫੀਸਦ, ਮਜੀਠਾ ਵਿਚ 76.17 ਫੀਸਦ, ਜੰਡਿਆਲਾ ਵਿਚ 74.9 ਫੀਸਦ, ਅਜਨਾਲਾ ਵਿਚ 79.9 ਫੀਸਦ ਅਤੇ ਰਈਆ ਵਿਚ 64.36 ਫੀਸਦ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ 'ਗੁਲਾਬ' ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਡੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਵੈਲੇਨਟਾਈਨ ਡੇਅ ਮੌਕੇ ਗੁਲਾਬ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗਲੋਬਲ ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰਾਗਰੈਸਿਵ ਡਾਇਸਪੋਰਾ (ਜੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਡੀ.) ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਪੋਸਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਕ ਗੁਲਾਬ ਭੇਜ ਕੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਅੰਬੈਸੀ/ਜਨਰਲ ਕੌਂਸਲੇਟ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬ ਭੇਜ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ

ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰੂਪਾਣੀ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਲਾਗ

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ: ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੈ ਰੂਪਾਣੀ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਲਾਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੂਪਾਣੀ ਵਤੋਦਰਾ ਵਿਚ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਇਕ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੰਚ 'ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬੁਲੇਟਿਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਪਾਣੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਰਟੀ-ਪੀ.ਸੀ.ਆਰ. ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਲਾਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਖਿਲਾਫ ਡੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।' ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਆਪਣੀ 'ਲਵ ਕੌਂਕਰਜ ਹੇਟ' (ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਕੜੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪੱਤਰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗ ਸੁਣੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਚੋਣਾਂ ਰਹੇ ਕਿ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਲੀਕ ਮਾਰਨ ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਏ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬਣੇ ਅਰਜੁਨ ਟੈਂਕ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ

ਚੇਨਈ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਰਜੁਨ ਮੁੱਖ ਲੜਾਕੂ ਟੈਂਕ (ਐਮ.ਕੇ.-1ਏ) ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਦੱਖਣ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬਖਤਰਬੰਦ ਵਾਹਨ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਉਤਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 2019 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਉਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾ ਸਕਦਾ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਵਾਮਾ 'ਚ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਉਸ ਹਮਲੇ 'ਚ ਮਾਰੇ

ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਉਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ

ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ

ਹੋਰਨਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਲਿੰਗ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀਏ ਤਾਂ ਮਹਿਲਾ ਕੈਦੀਆਂ 'ਚ 13,416 ਹਿੰਦੂ, 3162 ਮੁਸਲਿਮ, 721 ਸਿੱਖ, 784 ਈਸਾਈ ਤੇ 261 ਹੋਰ ਤਬਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 12,778 ਸਿੱਖ ਕੈਦੀ, 1640 ਈਸਾਈ ਤੇ 915 ਕੈਦੀ ਹੋਰਨਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲਤ 'ਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇਗਾ।

ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੀ.ਆਰ.ਡੀ.ਓ. ਦੀ ਲੜਾਕੂ ਵਾਹਨ ਯੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਵਿਕਸਿਤ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮੀ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਨੇ ਟੈਂਕ ਦਾ ਮਾਡਲ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਐਮ. ਐਮ. ਨਰਵਾਣੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਯੋਧਾ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਅੱਜ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੇਸੀ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਆਟੋ ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੈਂਕ ਨਿਰਮਾਣ ਹੱਥ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਭਰਦਾ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

Tel.: 317-426-5410
Ext. 2001 & 2403
XPressCargo

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 48 Cent + Team 58 Cent

**100%
OWNER OPERATOR
COMPANY**

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

**ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਚੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ
ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।**

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਉਂਟ

ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

**CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA**

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

**ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋਡ ਹੈ
ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ**

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Baljit Basi

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Major Kular

California:

Shiara Dhindsa

Photographer

661-703-6664

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja

916-533-2678

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਅਪਰਾਧੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚੋਂ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ 2016 ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 2020 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ 8329 ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 4856 ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ 3364 ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜੋ 69.27 ਫੀਸਦ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਪੁਲਿਸ ਤਰਫੋਂ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਕਰਨ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੋਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦਰਜ ਕੇਸਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਾਲ 2016 'ਚ 592 ਤੇ ਸਾਲ 2017 ਵਿਚ 680 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਲ 2018 ਵਿਚ 785, ਸਾਲ 2019 ਵਿਚ 986 ਅਤੇ ਸਾਲ 2020 ਵਿਚ 321 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 200 ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਚ 126 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ

ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 165, ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ 200, ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ 312 ਤੇ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ 'ਚ 140 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਾਫ਼ ਬਚ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਕਰਨ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਜਟ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਲ 2021-2022 ਦੇ ਬਜਟ ਸਬੰਧੀ ਇਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਬਜਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਬਜਟ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਜਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਗਾਊਂ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਮੰਤਵ ਬਿਹਤਰ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਬੁੰਗਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਏ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਖਾਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਦੇ 19 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ 18 ਵਾਰਡ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤੇ 1 ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 4 ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 3, 10, 11 ਤੇ 16 ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ 15 ਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚੋਂ 14 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤੇ 1 ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਫਤਿਹ ਕਰ ਲਏ ਹਨ ਪਰ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਮਜੀਠਾ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰਦਿਆਂ 13 'ਚੋਂ 10 ਸੀਟਾਂ ਉਪਰ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰਡ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 'ਚ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ 33 ਵਾਰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਨੇ ਸਿਰਫ 12 ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 25 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 16, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 7 ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਪੂਰੀ ਦੇ 11 ਵਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ, 8 ਉਤੇ ਅਜ਼ਾਦ ਤੇ ਦੋ 'ਤੇ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਮਾਨਸਾ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਰੰਗ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਿਆ ਹੈ। ਕਸਬਾ ਜੋਗਾ ਦੀ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ 13 ਵਾਰਡਾਂ 'ਚੋਂ 12 ਉਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

ਦੀਪ ਸਿੰਧੂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ

7 ਦਿਨ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਹਿੰਸਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਾਕਾਰ ਦੀਪ ਸਿੰਧੂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ 9 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਰਨਾਲ ਬਾਈਪਾਸ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਵਧੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ (ਡਬਲਿਊ. ਪੀ. ਆਈ.) ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ 2.03 ਫੀਸਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਗੈਰ-ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਤਾਈ ਹੈ। ਡਬਲਿਊ.ਪੀ.ਆਈ. ਦਸੰਬਰ 'ਚ 1.22 ਫੀਸਦ ਸੀ ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਇਹ 3.52

ਫੀਸਦ ਦਰਜ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਣਜ ਅਤੇ ਸਨਅਤੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗੈਰ-ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ, ਈਧਣ, ਬਿਜਲੀ, ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਵਧੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 'ਚ ਨਰਮੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਖੁਰਾਕੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਸਿਫਰ ਤੋਂ 2.8 ਫੀਸਦ ਹੇਠਾਂ ਰਹੀ। ਇਹ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸੰਬਰ 'ਚ ਸਿਫਰ ਤੋਂ 1.11 ਫੀਸਦ ਹੇਠਾਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਥੋਕ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਸਿਫਰ ਤੋਂ 20.82 ਫੀਸਦ ਹੇਠਾਂ ਰਹੀ ਪਰ ਆਲੂ ਦੀ ਥੋਕ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 22.04 ਫੀਸਦ ਰਹੀ। ਇਕਰਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰ ਅਦਿੱਤੀ ਨਾਇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅਸਰ ਨੇ ਮੁਢਲੀਆਂ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਤੇਜ਼ ਗਿਰਾਵਟ ਨੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਜੂਨ ਦੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਸੱਤ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹੈ ਕੇਂਦਰ: ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਰਕੁਨ ਦਿਸ਼ਾ ਰਵੀ ਖਿਲਾਫ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਪੰਜਾਬ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਹੱਦਾਂ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਇਸ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਰਕੁਨ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਅਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਹਰ ਹਮਾਇਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰਦਾਨਣ ਦੀ ਨਾਕਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਸੋਧ ਕਰੇਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਰਕਾਰ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਚ ਸੋਧਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪਿਛੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਜ਼ (ਐਕ੍ਰਾਈਜੀਜ਼ਨ ਐਂਡ ਟਰਾਂਸਫਰ ਆਫ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗਜ਼) ਐਕਟ 1970 ਤੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਜ਼ (ਐਕ੍ਰਾਈਜੀਜ਼ਨ ਐਂਡ ਟਰਾਂਸਫਰ ਆਫ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗਜ਼) ਕਾਨੂੰਨ 1980 'ਚ ਸੋਧ ਕਰੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ 17 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 11 ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 5 ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸੀਟ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਦਸੂਹਾ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 15 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 11 ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 4 ਉਤੇ ਜੇਤੂ ਰਹੀ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰਿਆ। 29 ਦੇ 29 ਵਾਰਡ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਏ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 13 ਵਾਰਡਾਂ 'ਚੋਂ 10 ਉਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 3 ਵਾਰਡ ਆਏ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਖਾਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕੀ। ਰਾਏਕੋਟ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ 15 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰ ਜਿੱਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਖਾਤਾ ਵੀ

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬੁਰੂਹਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

26 ਜਨਵਰੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਕੌਮੀ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕਰਨਗੇ। ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਗੰਨਾ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਨਰਮਾ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਉਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਸਖਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ

ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਖਮਾਣੋਂ ਵਿਚ 13 ਵਾਰਡਾਂ 'ਚੋਂ 6 ਉਤੇ ਕਾਂਗਰਸ, 5 ਅਜ਼ਾਦ, 1 ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਤੇ 1 ਵਾਰਡ ਉਤੇ ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਬੋਹਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 50 'ਚੋਂ 49 ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤੇ, ਇਕ ਸੀਟ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਚ ਪਈ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਕੁੱਲ 68 ਵਾਰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 40, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 25 ਤੇ ਅਜ਼ਾਦ 3 ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤੇ।

ਇਹ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲਈ ਬੈਠੀ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਫਿਲਹਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਉਤੇ ਦਿਖਾਏ ਭਰੋਸੇ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਧਿਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹਨ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਸਤੀਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਉੱਠੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੱਕ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਮੰਨਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਫੋਨ ਕਾਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉਤੇ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਕੇ ਇਸ ਤੇ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੀਵਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀਆਂ ਖਾਈਆਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ 18 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਜਾਟ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਛੱਡੀ

ਲਖਨਊ: ਸੁਹੇਲਦੇਵ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ (ਐਸ.ਬੀ.ਐਸ.ਏ.) ਦੇ ਮੁਖੀ ਓਮਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਜਭਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਬਕਾ ਸਹਿਯੋਗ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਉਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਵਲ ਪੂਰਬੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ 18 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਜਾਟ ਕਿਸਾਨ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜਭਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ 18 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਮਰਥਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਪੀ. ਟੀ. ਆਈ. ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਮੁਗਲਸਰਾਏ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦੀਨਦਿਆਲ ਉਪਾਧਿਆਏ ਰੱਖਣ, ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਉਤੇ ਸਰਦਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਪਟੇਲ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਚੌਹਾਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸੁਹੇਲਦੇਵ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜਭਰ ਲਿਖਣ 'ਚ ਕੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 11ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਗਾਂਧੀ ਸੰਯੁਕਤ ਸਾਲਾਰ ਮਸੂਦ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪੋਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਗਾਂਧੀਪੁਰ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧਰਨੇ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪਿਤਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪੋਤੀ ਤਾਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਾਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਥੇ ਆਏ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਫਿੱਡ ਭਰਿਆ ਹੈ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਾ ਹਿੱਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੀ

ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਤਾਰਾ ਗਾਂਧੀ

ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਆਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਏ ਹਨ। ਤਾਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਹੀ 1857 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਦੀ ਪੋਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੀ ਲਾਭ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰੇ।

ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ, ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਅਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਾਂਗ ਯੂਪੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Sikh (Jatt) parents invite matrimonial alliance for their daughter 35yrs old, 5'-10" tall, beautiful, family oriented, never married. Masters in Bio-Engineering Management-executive position in Bay Area, California. The boy should be good-natured, professionally qualified; tall and well settled in USA with family values. Serious inquiries only. Please respond with latest photo and bio-data to kaurprincess11@yahoo.com

Chicago based Shajdhari Sikh Khatri family looking for suitable match for her Daughter 30 year, MBA. Working in financing company downtown Chicago. Prefer Chicago based Khatri match. Contact: raviunited@aol.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Match for Arora Sikh clean shaven graduate boy 30 years, 6'-2", business man at Patiala. Contact, Balkar Singh Ph: +91-93163-01328 or balkarsingh@gmail.com

ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ, 27 ਸਾਲ, 6 ਫੁੱਟ, ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਕਾਨਵੈਂਟ ਸਕੂਲ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ, ਫੇਅਰਵੀਲਡ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 1-916-667-6609 (ਅਮਰੀਕਾ) ਜਾਂ +91-98766-01370 (ਇੰਡੀਆ)

Wanted suitable match for US citizen Grewal boy 33, 5'-9" tall from Fresno, California; has a computer degree. Bride's family send bio to groom directly at what's app +1 (510) 512-8055

Visit us on the web: www.punjabtimesusa.com

ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਲਿਟਲ ਰਾਕ, ਅਰਕਨਸਾਸ ਵਿਖੇ ਇੰਡੀਆਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਤਨਖਾਹ ਚੰਗੀ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਮੁਫਤ ਛੇ ਦਿਨ ਕੰਮ, ਇਕ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 501-309-4140

sami_lal@yahoo.com

FRONTIER FUEL CARD

No obligation or contracts (cancel anytime)
No minimum amount of fuel to buy
Minimal up front to put down
Receive detailed fuel reports

Jagdeep Bains

Jbains@frontierfundinginc.com
Ph: 417-818-1054

Indianapolis, Indiana ਵਿਚ ਬਣਾਓ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ

One of the Fastest Growing City in America and Best School System...

- ਨਵੇਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ \$200,000 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- 1500 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਤੋਂ 5000 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਦੇ ਘਰ ■ 4-6 ਬੈਡ ਰੂਮ, 3-4 ਬਾਥ ਰੂਮ
- ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ
- ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਸਤੀ

For the Best advice for BUYING-SELLING-RENTING

Ben Singh Bashal (Realtor/Broker) Kamaljeet Kaur (Realtor/Broker)
Ph: 317-809-1818 Ph: 317-909-9295
midlandrealtygroup@yahoo.com kahlonkamaljeet@gmail.com

Midland Realty Group-Company You Trust

Kamaljeet Kaur

Mortgage rates available from 2.1% to 3%

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY
ਲਾਇਸੰਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ
DPF Cleaning ਅਤੇ **Baking**
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ
ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ **ALIGNMENT SHOP**
• 3 Axle Alignment \$199
• Trailer Alignment \$150

Grand Opening
Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ **STOCKTON** ਵਿੱਚ
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ, ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਜਾਰੀ

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ, ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ, ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਰੋਸ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਉਗਰਾਹਾ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੋਕਰੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਬਿਲ-2020 ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਨਵਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਵਰੀਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 20-20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ,

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਆਗੂ ਰਤਨ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ

ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਧਰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਰੁਲਦੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਛੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ-ਘਰੀਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਯਤਨ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਤਿੰਨੋਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰੇ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵਾਂਗੇ।"

ਬੋਲਬਾਣੀ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਪ੍ਰਤੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਖੇਧੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰ ਜਪਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਖਿਲਾਫ 'ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਸੰਘਰਸ਼' ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ਦਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅੰਧਾਨੀ-ਅਭਾਨੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ (ਮੋਦੀ) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ।' ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ

32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਵਾ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਧਰਨੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਮੂਹਰੇ, ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ ਉਪਰ, ਅੰਬਾਨੀ ਤੇ ਅਡਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਮੂਹਰੇ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪਾਰਕਾਂ ਅੰਦਰ, ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਰਮਲ ਪਲਾਟ ਅਤੇ ਮੋਗਾ ਦੇ ਸਾਈਲੋ ਦੇ ਬਾਹਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਧਰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕਬਿਤ ਹੱਕਤ ਭੰਨਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੰਡਲਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਹੱਕ ਗੁਆ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ

ਤੋਮਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਜੇ.ਪੀ. ਦਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਫੌਤ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ 102 ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 200 ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਦਲਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਲੰਬੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ 'ਤੇ ਅੱਠ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ? ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਵਾਮਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਵਾਮਾ (ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ) ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਸਿੰਘੂ, ਟਿਕਰੀ ਤੇ ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ 'ਜੈ ਜਵਾਨ-ਜੈ ਕਿਸਾਨ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਵੀ ਲਗਾਏ।

ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਈਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਗੜੇ ਲਾਏ ਤੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਇਆ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ, ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਖਿਲਾਫ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੱਥਕੰਡਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ।

ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਰ ਨੇ ਇਸ ਘੋਲ ਦੇ ਲੰਬਾ ਚੱਲਣ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਥਾਪਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੱਗਤੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਮੁਹਿੰਮ 9 ਮਹੀਨੇ ਚਲਾਈ ਸੀ ਤੇ ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਸਾਲ ਲੰਬਾ ਚੱਲਿਆ ਸੀ।

ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਮਲਿਕ ਭਾਗੋ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ

ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਕਮਾਊ ਵਰਗ ਸ਼ੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਕਾਰਪੋਰੇਟ) ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਲੜਾਈ ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਜਪਾ ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ 'ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਚਿਹਰੇ' ਹੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ? ਜਮਹੂਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ।

ਦਿੱਲੀ ਹਿੰਸਾ: ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਮੰਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ 'ਝੂਠੇ' ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਨਾ ਜਾਣ। ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਪੈਨਲ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੈੱਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਪਿੱਛੇ 'ਸਾਜ਼ਿਸ਼' ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੀਤ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੈੱਲ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ

ਗਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ 44 ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 22 ਦੀਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੀ ਮੋਰਚੇ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ 14 ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਕੀ 22 ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ

ਪੁਲਿਸ ਕੁਝ ਵੀ ਗਤਬਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੈੱਲ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ

ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੇਕਸੂਰ ਚੁੱਕੇ: ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨ ਗਣਤੰਤਰ ਪਰੇਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਫੁਟੇਜ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਬੇਕਸੂਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਗਠਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਕੀਲ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੋਂ ਚੱਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 160 ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜ ਕੇ ਖੋਫ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ 2 ਤੋਂ 4 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ 38 ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਲਾਪਤਾ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ 16 ਵਿਅਕਤੀ ਲਾਪਤਾ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਲਾਪਤਾ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 9 ਹਰਿਆਣਾ, 1 ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ 6 ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੋਗਾ ਦੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਾਜਮਪੁਰ ਦੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਬਾਕੀ 10 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ 5 ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 307 ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਬਾਜਵਾ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਵਾਧੂ ਪਾਇਲਟ/ਐਸਕਾਰਟ ਗੱਡੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਜੈਂਡ ਕੈਟਾਗਿਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ 25 ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਪਾਇਲਟ/ਐਸਕਾਰਟ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਡਰਾਈਵਰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ 14 ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਡਰਾਈਵਰ ਤੇ ਐਸਕਾਰਟ ਗੱਡੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ 23 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕੋਵਿਡ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਸਨ। ਜਦ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਦੂਲੇ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਫੀਆ ਮਾਮਲੇ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

‘ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ। ਡੇਢ ਕੁ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੁੜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਬਾਰੇ ਫਿਕਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ 1 ਦਸੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਜਿਸ ‘ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿੱਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਗਵਾਹ ਬਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਕਰਾਂਗਾ: ਬਾਜਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਐਸਕਾਰਟ/ਪਾਇਲਟ ਗੱਡੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਜੈਂਡ ਕੈਟਾਗਿਰੀ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਸਕਾਰਟ ਗੱਡੀ ਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਭਰਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਉਣਗੇ।

ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਤੋਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤਰਫ਼ੋਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ

‘ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦੇ ਹੋਏ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਜ਼ਿਠ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਢੁਕਵੇਂ ਸਮੇਂ ‘ਤੇ: ਸ਼ਾਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਨਰਗਠਨ (ਸੋਧ) ਬਿੱਲ ਦਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਦਰਜੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੋਕ ਸਭਾ ‘ਚ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਨਰਗਠਨ (ਸੋਧ) ਬਿੱਲ, 2021 ‘ਤੇ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵਿਕਾਸ ਰੁਕ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੀਹ ‘ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਪੂਰੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਦਰਜਾ ਜਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮਗਰੋਂ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਨਰਗਠਨ (ਸੋਧ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਭਾ ‘ਚ ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਬਿੱਲ ਮੁਤਾਬਕ ਮੌਜੂਦਾ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾਡਰ ਦੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ., ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਤੇ ਆਈ.ਐਫ.ਐਸ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁਣ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੋਆ, ਮਿਜੋਰਮ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਡਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਗੇ। 4ਜੀ

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਓਵਾਇਸੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਨਹੀਂ, ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਗਸਤ 2019 ‘ਚ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ‘ਚ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ‘ਚ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ‘ਚ ਕਈ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਕਰਫਿਊ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ‘ਚ ਤਿੰਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 370 ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ‘ਚ ਹੁਣ ਰਾਜਾ ਦਾ ਜਨਮ ਰਾਣੀ ਦੇ ਢਿੱਡ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਵੋਟ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੋਟ ਨਾਲ ਨੇਤਾ ਚੁਣੇ ਜਾਣਗੇ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਜਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕੰਮ ਵੀ ਗਿਣਾਏ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟਵਿੱਟਰ ਵਿਚਾਲੇ ਤਣਾਅ ਵਧਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਵਿੱਟਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਤੇ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਮਾਈਕਰੋ ਬਲੌਗਿੰਗ ਸਾਈਟ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਦੇਵਾਂ ਪਿਰਾਂ ਦੇ ਸਿੰਗ ਫਸ ਗਏ ਹਨ। ਉਧਰ, ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਫਾਲੋਅਰਜ਼ ਨੂੰ ਟਵਿੱਟਰ ਦੀ ਤਰਜ਼ ‘ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿਰਮਤ ਐਪ ‘ਕੂ’ ਵਰਤਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੇ ਬਲਦੀ ‘ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਟਵਿੱਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ‘ਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਭੜਕਾਉ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ 500 ਤੋਂ ਵੱਧ (ਟਵਿੱਟਰ) ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਖਾਤਿਆਂ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਟਵਿੱਟਰ ਨੇ ਇਕ ਬਲੌਗਪੋਸਟ ‘ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲੌਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਨਿਊਜ਼ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਕਾਰਕੁਨ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ’ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਟਵਿੱਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲੌਕ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਮਿਲੇ ‘ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ’ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਹੁੰਦਾ।

ਉਧਰ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਈਕਰੋਬਲੌਗਿੰਗ

ਸਾਈਟ ਦੀ ਆਈ.ਟੀ. ਸਕੱਤਰ ਨਾਲ ਤਜਵੀਜ਼ਤ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਵਿੱਟਰ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਬਲੌਗਪੋਸਟ ਪਬਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਨੂੰ ‘ਅਸਧਾਰਨ’ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿਰਮਤ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ‘ਕੂ’ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ‘ਚ ਕਿਹਾ, ‘ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਾਰੇ ਟਵਿੱਟਰ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਰਸ਼ ‘ਤੇ ਆਈ.ਟੀ. ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਮਾਈਕਰੋਬਲੌਗਿੰਗ ਸਾਈਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ਤ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਬਲੌਗ ਪੋਸਟ ਪਬਲਿਸ਼ ਕਰਨਾ ‘ਅਸਧਾਰਨ’ ਹੈ।’ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਸਾਂਝਾ ਕਰੇਗੀ। ਕਾਬਲੇਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਟਵਿੱਟਰ ਨੇ ਇਕ ਬਲੌਗਪੋਸਟ ਰਾਹੀਂ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਉਹ ‘ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ, ਟਵਿੱਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੂਜੇ ਖਾਤਿਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਾਰੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬਦਲਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਥੇ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 4 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਟਵਿੱਟਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ 1178 ਖਾਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਹਮਾਇਤੀਆਂ

ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਿੰਕ ਹੈ। ਟਵਿੱਟਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 1000 ਤੋਂ ਵਧ ਖਾਤਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ 500 ਖਾਤੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਬੰਧੀ 257 ਟਵੀਟਾਂ ਤੇ ਹੈੱਡਲਾਂ ਨੂੰ ਬਲਾਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਟਵਿੱਟਰ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟਵਿੱਟਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਖਤ ਜਰਮਾਨੇ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ।

ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਰੁੰਬਲਾਂ ਨੇ ਸਿਰਜੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਨਰਸਰੀ: ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਮਾਹਿਲਪੁਰ (ਬਿਊਰੋ): ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਹੁਣ ਇੱਕੱਲਾ ਛੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਨਰਸਰੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਨਰਸਰੀ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਰੁੰਬਲਾਂ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਨਗਦ ਇਨਾਮ ਤਕਸੀਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰੁੰਬਲਾਂ

ਵਿਚ ਨਿੱਗਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਬਾਲ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਰੋਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਗੁਰਮੰਤਰ ਸਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਦੇ

ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਐਮ. ਸੀ., ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰਸਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਨਰੋਈਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਬਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕ ਸੁਖਮਨ ਸਿੰਘ, ਰਜਮੀਤ ਕੌਰ, ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਅਨੁਰਾਧਾ ਅਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੱਸਿਆ।

ਮੌਲਿਕ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਰੋਹਿਮ ਸੈਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਤੀਸਰੀ ਥਾਂ ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਦੀਪ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਥਾਂ ਮਿਲੀ।

ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਰਾਮ, ਕੰਚਨ ਸੰਧੂ ਪੁੱਤਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਿਰਨਦੀਪ ਪੁੱਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਰਹੇ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕਲਾਕਾਰ ਸੁਖਮਨ ਸਿੰਘ ਖੜੋਦੀ ਵਲੋਂ ਰੌਚਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਮਲਾ ਦੇਵੀ, ਨਿਧੀ ਅਮਨ ਸਹੋਤਾ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਹਰਵੀਰ ਮਾਨ, ਰਵਨੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਰਜਨੀ ਦੇਵੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ। ਬੀਬੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਬੈਂਸ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਹੋਣੋਂ ਬਚਾਇਆ

ਆਈਬੇਰੀਆ, ਲੂਈਸਿਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਲੂਈਸਿਆਨਾ ਦੇ ਦੋ ਸਵੱਛਤਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਅਕਲਮੰਦੀ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਇੱਕ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਆਈਬੇਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਲੀਸਾ ਲਾਸਲੇ (10) ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 1 ਤੋਂ 2 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਣੇ ਆਈਬੇਰੀਆ ਸਥਿਤ ਘਰ ਤੋਂ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਜਾਂਚਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਾਰ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਜਾਲੀਸਾ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਕੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਪੋਲੀਕਨ ਵੇਸਟ ਐਂਡ ਡੈਬਿਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦੋ ਕਾਮੇ ਡੀਓਨ ਮੈਰਿਕ ਅਤੇ ਬ੍ਰੈਂਡਨ ਐਂਟੋਨਿਨ, ਜੋ ਕੂੜਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਸਨ, ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਸੇਂਟ ਮਾਰਟਿਨ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ

ਲੱਗਭਗ ਇੱਕ ਖੇਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਲਵਰ ਰੰਗ ਦੀ ਇੱਕ ਸੇਡਾਨ ਕਾਰ ਵੇਖੀ। ਮੈਰਿਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੂੜੇ ਦੇ ਟਰੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ।

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਿਲਣ ‘ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ। ਪੋਲੀਕਨ ਦੇ ਸੀ. ਈ. ਓ. ਰੋਡੀ ਮੈਬਰਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮਾਈਕਲ ਸੀਰੇਲ (33) ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਜਾਣੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਜੇਲ੍ਹ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਆਈਬੇਰੀਆ ਦੀ ਪੈਰਿਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ।

ਲੂਈਸਿਆਨਾ ਸਟੇਟ ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਗਦ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਬੀਬੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੌਰ ਭੌਰਾ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਬੈਂਸ, ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ, ਪੰਮੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲਪੁਰੀ ਅਤੇ ਸੁਖਮਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ।

ਭਵਨ ਵਿਚ ਆਏ।

ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਰੁੰਬਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਰ ਸੰਗਮ ਵਿਦਿਅਕ ਟਰੱਸਟ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਰਸਵਾਰਥੀ ਘਾਲਣਾ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਇਸ ਖੇਤਰ

ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਹਾਇਕ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਜੁਆਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸਰਮਾਇਆ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ, ਪੰਮੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲਪੁਰੀ, ਚੈਂਚਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਬੀਬੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੌਰ ਭੌਰਾ, ਬੀਬੀ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਫਰਜ਼ੀ ਬਿੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਘਪਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਫਰਜ਼ੀ ਬਿੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਘਪਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ।

ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਸਾਰਾਗੜ੍ਹੀ ਸਰਾਂ ਦੇ 239 ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਘਪਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟ ਵਿਚ ਇਹ ਫਰਨੀਚਰ ਸਿਰਫ ਪੌਣੇ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਫਰਨੀਚਰ ਚੀਨ ਦੀ ਵਰਨੀਕਾ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ 5.17 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੱਕ ਦੀ ਢੁਆਈ ਲਈ ਸਾਢੇ 19 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਖਰੀਦ ਲਈ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਰਘੂਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦੀ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਫਰਨੀਚਰ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਖਰੀਦ ਵਿਚ ਘਪਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਰਘੂਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੀ.ਏ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ

ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਗਾਂਧਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ, ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਕਾਹਨੇਕੇ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਪੁਰ, ਸਾਬਕਾ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਮੈਂਬਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੰਝਪੁਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਘਪਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਖਰੀਦ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਘਪਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਪਰਚੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਪਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਲਈ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿਚ ਘਪਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਤੁਰਤ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ 1.12 ਕਰੋੜ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਕ ਕਰੋੜ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਵਜੋਂ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਈ ਵਾਸਤੇ ਲਗਭਗ 58 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਦੌਰਾਨ ਫੌਤ ਹੋਏ ਨਵਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭੋਗ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਦਦ ਭੇਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ

ਸੋਨੇ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਥੇ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ 10 ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣਵਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂਗਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦੇ ਰਾਹ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਈ ਵਾਸਤੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਫੀਸ ਵਜੋਂ 58 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਤੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ 300 ਬਿਜਲੀ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਮੁਆਫੀ

ਸੰਗਰੂਰ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਿਆਂ 300 ਬਿਜਲੀ ਯੂਨਿਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮੁਫਤ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਾਵਰਕਾਮ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 24 ਨਵੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਪੱਤਰ ਨੰ: 12/41/2019-20 ਐਫ.ਐਫ./79 ਰਾਹੀਂ ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ (ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ ਪਾਵਰ) ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 300 ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮੁਫਤ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚੀਫ

ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ) ਪਾਵਰਕਾਮ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਨੰ: 26/47 ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਜਲਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰਜ਼ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੂਬਾ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ।

ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਟੀਵੀ ਨੂੰ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਜੁਰਮਾਨਾ

ਲੰਡਨ: ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ (ਕੇ.ਟੀ.ਵੀ.) ਨੂੰ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇ.ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਇਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਇਕ ਸੰਗੀਤ ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਵਾਲੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

‘ਦੀ ਆਫਿਸ ਆਫ ਕਮਿਊਨਿਕੇਸ਼ਨਜ਼ (ਆਫਕਾਮ) ਜੋ ਕਿ ਯੂ.ਕੇ. ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਹੈ, ਨੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਫਕਾਮ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੇ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਬਾਰੇ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਅਥਾਰਿਟੀ ਖੁਦ ਦੱਸੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇ.ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੁੜ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਜੇਆਣਾ ਕੇਸ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਛੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਮੋਹਲਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਜਰਮ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਗੇ। ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਪਈ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਹੁਣ ਕਾਰਵਾਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸੋਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਏ.ਬੋਬੜੇ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੋਹਲਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਛੁੱਟੀ ਐਲਾਨਣ ਸਬੰਧੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹੋਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲ ‘ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ’ ਨੇ ਪਾਈ ਹੈ। ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਕੇ.ਕੇ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਏ. ਬੋਬੜੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਬੈਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਮੰਤਰੀ (ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜੋਸ਼ੀ ਮੱਠ 'ਚ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਉਤਰਾਚਲ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ੀ ਮੱਠ ਨੇੜੇ ਬਰਫ ਖਿਸਕਣ ਨਾਲ ਆਏ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਕਟ 'ਚ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਐਨ.ਡੀ.ਆਰ.ਐਫ., ਐਸ.ਡੀ.ਆਰ.ਐਫ. ਅਤੇ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੋਸ਼ੀ ਮੱਠ ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਮੇਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ

ਮੈਂਬਰ ਲਾਪਤਾ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਿੰਡ ਰੈਣੀ ਅਤੇ

ਤਪੋਵਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਘਾਟ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸੇਵਾ

ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 7 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤ ਆਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਹੜ੍ਹ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਲਗਭਗ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 37 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲਾਪਤਾ ਹਨ।

ਜੋਸ਼ੀ ਮੱਠ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਬਚਾਅ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਹਤ ਦਲਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ 230 ਕਰਮਚਾਰੀ 8 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਪਤਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਆਸਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਜੋਸ਼ੀ ਮੱਠ ਤੋਂ 22 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪਿੰਡ ਰੈਣੀ ਅਤੇ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਤਪੋਵਨ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ: ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪਰਮਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਾਰਡਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. ਐਸ.ਪੀ.ਐਸ. ਪਰਮਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜ ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ 2015 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਚੋਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

24 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬਰਗਾਤੀ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਪੋਸਟਰ ਚਿਪਕਾਏ ਗਏ ਤੇ 12 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾੜੇ ਹੋਏ ਅੰਗ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਬਾਜ਼ਾਖਾਨਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 295/120-ਬੀ ਤਹਿਤ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਤਿੰਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

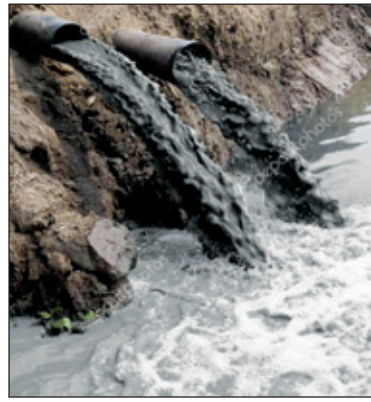
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਚੋਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਉਪਰੰਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਚਲਾਨ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਕਿਸੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁਖੀ ਵਿਚਾਰੇਗਾ।

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਸਥਾਨਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸੁਮੀਤ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਮੁਅੱਤਲੀ ਅਧੀਨ ਆਈ.ਜੀ. ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੀ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਖਿਲਾਫ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਚਲਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਦੇ 1 ਮਾਰਚ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਵੀ ਅਦਾਲਤ

‘ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ 20 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ’

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਈ.ਆਈ. ਟੀ. ਖੜਗਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲਗਭਗ 20 ਫੀਸਦੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦੇ 25 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖੋਜ 'ਚ ਉਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਸੰਖੀਏ ਵਾਲੇ (ਆਰਸੈਨਿਕ) ਜ਼ੋਨਾਂ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਰਸੈਨਿਕ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਆਬਾਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ।

‘ਸਾਇੰਸ ਆਫ ਦਾ ਟੋਟਲ ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟ’ ਰਸਾਲੇ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ ਖੋਜ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ

ਆਰਸੈਨਿਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਨਮੂਨੇ ਲੈਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ ਉੱਚ ਆਰਸੈਨਿਕ ਖੇਤਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿੰਧ-ਗੰਗਾ-

ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਨਦੀ ਦੇ ਬੇਸਿਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਦੀਪਾਂ (ਟਾਪੂਆਂ) 'ਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 92 ਫੀਸਦੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਹਰੇ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਬਿਹਾਰ 70 ਫੀਸਦੀ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 69 ਫੀਸਦੀ, ਅਸਾਮ 48 ਫੀਸਦੀ, ਹਰਿਆਣਾ 43 ਫੀਸਦੀ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 28 ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ 24 ਫੀਸਦੀ ਆਰਸੈਨਿਕ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਸੈਨਿਕ ਆਪਣੇ ਅਜੀਵ ਰੂਪ 'ਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਕੈਂਸਰ ਤੇ ਚਮੜੀ ਰੋਗਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਰੀਰਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਹਿਬਲ ਕਾਂਡ: ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਤੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ

ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਟਾਰਨੀ ਰਜਨੀਸ਼ ਗੋਇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਸ ਵਿਚਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਬਹਿਸ 'ਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ

ਟੀਮ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਹੱਥੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ

ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਕੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਅਤੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦੀ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫੋਨ 'ਤੇ 22 ਵਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ। ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਜਾਣਬੂਝ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖੌਫ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਬਠਿੰਡਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਉਡਾਣ ਲਈ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ‘ਅਲਾਇਸ ਏਅਰ’ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸਬਸਿਡੀ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡਾ-ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਚਲਾਉਣਾ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਉਡਾਣ ਲਈ ਮਿਲਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਟਾਫ ਵੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ‘ਉਡੇ ਦੇਸ਼ ਕਾ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ’ ਤਹਿਤ 21 ਅਕਤੂਬਰ 2016 ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਸੰਪਰਕ ਸਕੀਮ ‘ਉਡਾਣ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਸੰਪਰਕ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਬਠਿੰਡਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਆਦਮਪੁਰ ਤੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਕਰੀਬ 40 ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਲਿਆਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ 186 ਰੁਟਾਂ ਤੋਂ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ 10 ਦਸੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਮੇਂ ਦੇ

ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਝੱਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਖੇਤਰੀ ਸੰਪਰਕ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤਰਫੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 80 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਪਾਉਣੀ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ 24 ਮਾਰਚ 2020 ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ 25 ਮਈ 2020 ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਠਿੰਡਾ-ਦਿੱਲੀ

ਉਡਾਣ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ ਅਪਰੈਲ 2020 ਤੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਹ ਸਬਸਿਡੀ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਦੇਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਮੁੜ ਉਡਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਹਫਤੇ ‘ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਉਡਾਣ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਜੰਮੂ ਉਡਾਣ ਵੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਵਰ੍ਹਾ ਬੀਡ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਲਾਇਸ ਏਅਰਲਾਈਨ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਯਾਤਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਬਿਨਾਂ ਸਬਸਿਡੀ ਤੋਂ ਉਡਾਣ ਚਲਾਉਣੀ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਦਿੱਲੀ ਲਈ 70 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲਾ ਜਹਾਜ਼ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ 35 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀ ਯਾਤਰੀ ਕਰੀਬ 3311 ਰੁਪਏ ਸਬਸਿਡੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚੋਂ 2648 ਰੁਪਏ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ 662 ਰੁਪਏ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਦਿੱਲੀ ਉਡਾਣ ਲਈ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਸਾਲਾਨਾ ਸਬਸਿਡੀ (ਵੀ.ਜੀ.ਐਫ.) 8.46 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਕਰੀਬ 30 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਮਝਦਿਆਂ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਣਾਏ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਬਿੱਲ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਆ ਰਲਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਇਵੇਂ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ

ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਬੋਝਾ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੋਦੀ ਵਰਗੇ ਮੋਹਰੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵੀ ਉਸ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਪੁਰਜੇ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਦੀ ਹਵਾਸ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੇ ਰਲ ਕੇ

ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੋਡਣੀਆਂ ਲਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਧਰਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਇਤਨੇ ਵੱਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹੀ ਸਰਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੇ 2 ਸਾਲ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਇਸ ਕਦਰ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ, ਜੀ. ਐਸ. ਟੀ., ਧਾਰਾ 370 ਤੋੜਨ, ਐਨ. ਸੀ. ਆਰ. ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹੱਤਕ ਸਮਝਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨ 2 ਸਾਲ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਇਤਨਾ ਝੁਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਿਉਂ ਹੋਈ, ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਧਰਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣੇ, ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਫ੍ਰੀ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਕਾਮਯਾਬ ਐਕਸ਼ਨ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਮੇਰਾ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਸੋਚ ਨੇ ਧਰਮਾਂ, ਜਾਤਾਂ, ਕੌਮਾਂ, ਫਿਰਕਿਆਂ, ਵਰਗਾਂ, ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਉੱਥੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ (ਸਿੱਖਾਂ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। 80ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਸਕ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਭ ਲਏ ਗਏ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਰੰਗਤ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 26 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ। ਬੇਸ਼ੁੱਕ 26 ਦੀਆਂ

ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੈਰੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਕੈੜ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ 'ਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਗਰਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

26 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਉਸ ਅਕਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੰਗਰਾਂ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਧੜੇ ਜਿਹੜੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ, ਜਦਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਸਗੋਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਕਰ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਸਲਾ ਬਣਾਇਆ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕੋਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਕੇ ਵਡੱਪਣ ਦਿਖਾਉਣ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹੀਰੋ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਕੀਰਨ ਸੋਚ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 26 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਅਜੇ ਵੀ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਏਜੰਡਾ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਛੱਡ

ਕੇ ਇਸ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਣ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਲੋਕ ਇਨਕਲਾਬ ਬਣਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੱਕ ਦੇਖਣਾ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਧਾਰਮਿਕ ਏਜੰਡਾ ਕੱਢਣਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧ੍ਰੋਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਹ ਕਿਸਾਨੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਸਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੁਬਦ-ਨਿਰਮਾਣ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਾ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ-ਮੁਸਲਿਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਸਿੱਖ-ਕਾਮਰੋਡ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ।

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਿਰਫ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 26 ਵਰਗੀਆਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਸਰਕਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਬੈਕ-ਫੁੱਟ 'ਤੇ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਤਸੱਦਦ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਤਸੱਦਦ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਦੇ ਦਬਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਵੱਖਵਾਦ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੁਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਏਕਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਐਕਸ਼ਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਰੱਖਣੇ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 20 ਫਰਵਰੀ 2021

ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੜੀ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਬਤ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ, ਇਸ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲਿਆ। ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮਿਆਦ 27 ਮਾਰਚ 2022 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਫਰਵਰੀ ਜਾਂ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ, ਭਾਵ 2017 ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਚੋਣਾਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪਛੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੀਆਂ, ਭਾਵ 2022 ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਲੜਨਗੇ। ਹੁਣ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਐਲਾਨ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੀ ਲੜਨਗੀਆਂ। ਦਰਅਸਲ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਂਜ, ਮਸਲਾ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਆਪਣੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਂਜ, ਹਾਲੀਆ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਫ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪੈਣ ਤੱਕ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਥਾਈਂ ਗੱਲ ਕੁੱਟ-ਕੁਟਾਈ ਤੱਕ ਵੀ ਜਾ ਅੱਪੜੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਹੁਤੀ ਅਸਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਮਾਅਰਕਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਉਸਾਰਨ ਵੱਲ ਕਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਂਜ ਵੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤੀ ਸਿਆਸਤ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਚਲਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਕਈ ਫਤਿਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ (ਬਸਪਾ) ਜੋ ਹਰ ਇਕ ਚੋਣ ਵਿਚ 'ਕਿੰਗ ਮੇਕਰ' ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਲਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਵੀ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਭਰਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕਿਆਸ-ਅਰਾਈਆਂ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਆਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਦੇ-ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਗਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂ ਵਧੇਰੇ ਗੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ, ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਦੁੜਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਫ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉਤਾਰ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵੱਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਨਾਲਾਇਕੀਆਂ ਫਿਲਹਾਲ ਢਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਣਗੇ, ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਭਖਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਫਿਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਪੁਣ-ਫਾਣ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਤੱਥ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਤਬਦੀਲੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਅਤੇ ਅੱਕੜਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲੋਂ 2022 ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਨਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਹਾਲਾਤ-ਏ-ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ

ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੋਰ ਬੈਠੇ ਅਗਿਆਨੀ ਐਥੇ, ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਮਾਫੀ ਭੁੱਲ-ਚੁੱਕ ਦਾ। ਫਾਨਾ ਠੋਕ ਮਹਿਕਮਾ ਘੜਮ-ਲਾਨੀ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ, ਕਿੱਲੀ ਦੱਬੀ ਜਾਂਦੇ ਆ ਪਤਾ ਨਾ ਗਿੱਲ-ਸੁੱਕ ਦਾ। ਚੱਲਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇ ਨਾ ਗਿਆਤ ਭਾਵੇਂ, ਫੇਰ ਵੀ 'ਕਮੇਟ' ਦੇਣੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਉਂ ਰੁਕਦਾ। ਪੜ੍ਹੇ-ਅੱਧਪੜ੍ਹੇ, ਬੜੇ-ਛੋਟੇ ਦਾ 'ਫਰਕ' ਮੁੱਕਾ, ਪੌਲੀ ਦਾਹੜੀ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਿਆਇਆਂ ਤੋਂ ਠੁੱਕਦਾ। ਲਾ ਨਾ ਦੇਵੇ ਲੋਬਲ ਕੋਈ 'ਦੱਲੇ ਜਾਂ ਗੱਦਾਰ' ਵਾਲਾ, ਸਾਊਆਂ ਸ਼ਰੀਫਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੁੱਕਦਾ। ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਿਲ ਬਣੀ ਐਂ ਸੋਹਣੀ ਫੇਸਬੁੱਕ, ਦੇਈਏ ਨਾ ਜੀ ਰੂਪ ਏਸ ਨੂੰ 'ਕਲੇਸ਼-ਬੁੱਕ' ਦਾ!

ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਖੁਰਾਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ 'ਤੇ ਧਨਾਢਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ

ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ, ਫਿਰ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅੰਦਰ ਭਖੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਉਘੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉੱਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਿਲ ਗੇਟਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੈਲ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸੁਪਰ ਮਾਰਕੀਟ ਜਾਂ ਆਮ ਜਿਹੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਰਿਆਨਾ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਖਰੀਦਾਰੀ ਲਈ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਥੇ ਤੁਸੀਂ ਚੋਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਵੰਨ-ਸਵੰਨੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਸਟੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ੈਲਫਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਤਪਾਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੁਭਾਉਣੇ ਪੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਲਲਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖਰੀਦਾਰੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਵਹਿਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਬਦਲਾਂ (ਚੋਣ) ਵਿਚ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ

ਫੋਨ: +91-98113-01857

ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਦਲ ਸੀਮਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਤਪਾਦ ਕੁਝ ਕੁ ਹੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਾਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਪਰਚੁਨ ਵਪਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਹੋਣਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੁ ਹੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਜਾਂ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਮਹਿਜ਼ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਪਰਚੁਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਤੇ ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਖੁਰਾਕ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਲਈ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਗਾਹਕ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਜਾਂ ਬਦਲ ਘਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਖੁਰਾਕ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਲਈ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ; ਜਿਵੇਂ ਮਜ਼ਰੂਰੀ ਯਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਅਮਰੀਕਾ) ਦੇ ਡਾ. ਵਿਲੀਅਮ ਹੈਫਰਮੈਨ ਨੇ 1991 ਵਿਚ ਹੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 'ਬੀਜ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ' ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਉੱਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਲੈਣਗੀਆਂ, ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੋ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤਬਦੀਲੀ ਬਹੁਤ ਮੱਠੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਪਰ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਅਮਲ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜ ਲਈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਅਮਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਆਧਾਰਿਤ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ 'ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਦਲ ਮਤਲਬ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ' ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹਕੀਕਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਖਾਸਕਰ 1980ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੱਟ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਵੱਜੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੈਫਰਮੈਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ 40 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਚਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਖਪਤਕਾਰ ਲਈ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਬਦਲ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੇ ਗਏ।

ਮਾਲਕੀ ਪੱਖੋਂ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਨਾਲ ਸਰਮਾਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਸਮੁੱਚੀ ਖੁਰਾਕ ਲਈ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਇਹ

ਤੈਅ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਕੀ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਥਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਰੂਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਨ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਸਮੇਤ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੇ, ਬਦਲ ਵੀ ਸੀਮਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਦੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਘਟਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਜੰਕ ਫੂਡ ਦੀ ਖਪਤ ਦਿਨ ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਮੋਟਾਪਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਉਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਇਜ਼ਾਫਾ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਉੱਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਖਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕੀ ਹਕੂਮਤ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕਤਾ ਸਬੰਧੀ 'ਜਾਗਰੂਕਤਾ' ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੇਤਰ ਨਿਭਾਵੇ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਹੈ- ਤਕਨੀਕ, ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਪਰਚੁਨ ਵਪਾਰੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 1970ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 'ਵੱਡੇ ਬਣੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲਾਭੇ ਹੋ ਜਾਓ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੈਅ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੀ ਖੁਰਾਕ ਲਈ ਦੀ ਆਪਸੀ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦਰਅਸਲ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਇਕ ਤੈਅ ਕੀਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਉਹ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਬਣ ਗਏ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਵੇ, ਬੀਜ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ ਧਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਕੁ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਮਿਲੀ ਐਕਸ਼ਨ ਅਲਾਇੰਸ ਇਨ ਦਿ ਅਮੈਰੀਕਾ (ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਮੁਹਿੰਮ) ਲਈ ਕਰਵਾਏ 'ਦਿ ਫੂਡ ਸਿਸਟਮ: ਕੰਸਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਇਟਸ

ਅਮਰੀਕਾ ਅੰਦਰ ਬੀਤੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 2000 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਕਬੇ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 15 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 37 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 80 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 1300 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਾਲ 2020 ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਬਿਲ ਗੇਟਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੈਲਿੰਡਾ ਗੇਟਸ 2.42 ਲੱਖ ਏਕੜ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਦਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਇੰਪੈਕਟ' (ਖੁਰਾਕੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ: ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ) ਨਾਮੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬੀਤੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 2000 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਕਬੇ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 15 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 37 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 80 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 1300 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਾਲ 2020 ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਬਿਲ ਗੇਟਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੈਲਿੰਡਾ ਗੇਟਸ 2.42 ਲੱਖ ਏਕੜ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਦਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਅਗਲਾ ਨਾਂ ਐਂਡਰਿਊ ਪਰਿਵਾਰ (1.90 ਲੱਖ ਏਕੜ) ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਾਮੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਟੈਡ ਟਰਨਰ ਅਤੇ ਡੇਵਿਡ ਰਾਕਫੇਲਰ ਨੂੰ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ।

ਮੁੜ ਖੇਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਆਈਏ ਤਾਂ 6 ਵੱਡੀਆਂ ਬੀਜ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਰਲੇਵੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਕੇ ਚਾਰ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਬੀਜ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵਧ ਕੇ 59 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਪਾਰ ਸਬੰਧੀ ਬੌਧਿਕ ਜਾਇਦਾਦ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਧੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਹੁਣ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਰਵਾਇਤੀ ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਜਾਂ ਕਾਫੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੀਜ ਜੈਵ-ਤਕਨੀਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬੁਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਜੀਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਬਣਨ ਨਾਲ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਖੇਤੀ-ਰਸਾਇਣ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬਾਯਰ/ਮੌਨਸੈਂਟੋ, ਕੇਮ-ਚਾਈਨਾ/ਸਿਨਜੈਂਟਾ ਅਤੇ ਡਾਇ ਡੂਪੋਂਡ ਕੋਲ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਕੀੜੇਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ 64 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਜ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਈਜ਼ਾਦਸ਼ੁਦਾ ਬੁਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਜ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੀੜੇਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜੈਵਿਕ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੋਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ (ਜੀ.ਐਮ.) ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜੀਨ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਦੀਨਮਾਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਖਾਸ ਨਦੀਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਨਦੀਨਮਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜੈਵਿਕ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੋਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀੜੇਮਾਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਘਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਗੋਂ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਉਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕੌਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸਸਤੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਸੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਧਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਖਤਰਨਾਕ ਹਾਲਾਤ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਜਾਵਾਂਗੇ ਜਿਥੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹੋ ਫਿਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਜੁੜ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਕੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

‘ਅੰਦੋਲਨਜੀਵੀ’ ਬਨਾਮ ਜਾਅਲਸਾਜੀ

ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੇਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜਮਹੂਰੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਕਿੰਨੀ ਨਫਰਤ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਵਿਅੰਗ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰਮਜੀਵੀ ਤਾਂ ਸੁਣੇ ਸਨ, ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਜਮਾਤ ‘ਅੰਦੋਲਨਜੀਵੀ’ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ, ਹਰ ਥਾਂ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਪਛਾਣ ਕਰਨ’ ਅਤੇ ‘ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ’ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਅੰਗ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਗਵਾਂ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਪਰਜੀਵੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਨੱਪਾ ਲਗਾ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ

ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ (2002), ਲਵ ਜਹਾਦ, ਹਜ਼ੂਮੀ ਹਿੰਸਾ, ਪੁਲਵਾਮਾ ਕਾਂਡ, ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ, ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਅਤੇ ਸਾਹੀਨ ਬਾਗ ਦੇ ਪੁਰਅਮਨ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਫਾਸੀ ਹਮਲੇ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾੜਨ ਦੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਜੁਰਮਾਂ ਨਾਲ ਕਲੰਕਿਤ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਉਸ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹ ਕੇ ਉੱਥੇ ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਖੂਨੀ ਸਿਆਸਤ ਖੇਡੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਪੁੱਗਿਆ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਾ ਕੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਫਿਰਕੂ ਨਫਰਤ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪਰਜੀਵੀਪਣ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਹੈ।

ਜਿੰਨੇ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਝੂਠ ਘੜਦਾ ਤੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੂਠਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਭ ਤੋਂ ਬਦਨਾਮ ਝੂਠ ‘ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਕਸਲੀ’ ਦਾ ਹੈ। ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਗੈਂਗ ਦੀ ਗਿਣੀ-ਮਿੱਥੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ‘ਅਰਬਨ ਨਕਸਲ’ ਦਾ ਹੁੱਦਿਆ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ ਦੋ ਦਰਜਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸਾਂ ਸਮੇਤ ਤਮਾਮ ਕਾਨੂੰਨਦਾਨ ਇਸ ਫਰਜ਼ੀ ਕੇਸ ਦਾ ਕੱਚ-ਸੱਚ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਐਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੇ ਫਾਸਿਸਟ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਕੋਈ ਜਸਟਿਸ ਲੋਇਆ ਦੇ ਹਸ਼ਰ ਤੋਂ ਭੈਅਭੀਤ ਹੈ। ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਭਗਵੀਂ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ‘ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਕਸਲੀ’ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ‘ਚ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ‘ਬਿੱਕ ਟੈਂਕ’ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਣੇ ਦੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਪੱਖੀ ਖੁਫੀਆ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹੁਣ 10 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ‘ਦਿ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ’ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਛਾਪੀ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਆਧਾਰਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਫਰਮ ‘ਆਰਸਨਲ ਕੰਸਲਟਿੰਗ’ ਦੀ ਜਾਂਚ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਅਮਰੀਕਨ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਫਰਮ ਨੇ ਡੂੰਘੀ ਛਾਣਬੀਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲੈਪਟਾਪ ਉੱਪਰ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੈੱਟਵਾਇਰ ਮਾਲਵੇਅਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਪਲਾਂਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਫਰਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਨੁਸਾਰ

ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਛਾਣਬੀਣ ਤੋਂ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਉਹ ‘ਅਜੀਬ, ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨਿਹਾਇਤ ਡਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਥੇਬੰਦ’ ਸੀ। ਕਾਰਕੁਨ ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ੋਮਾ ਸੇਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਾਡਲਿੰਗ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਧੀਰ ਵਾਵਲੇ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਮਹੇਸ਼

ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ

ਰਾਵਤ ਸਮੇਤ 6 ਜੂਨ 2018 ‘ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਮਨਸੂਬੇ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ‘ਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਵਾਰਾ ਰਾਓ, ਗੋਤਮ ਨਵਲਖਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਧਾ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਨੋਨ ਗੋਂਜਾਲਵਿਜ਼, ਅਰੁਣ ਫਰੇਰਾ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈਨੀ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਲਗਾ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਣਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਰਹਿਣ।

ਪੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਕੋਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ‘ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਕਸਲੀ’ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਨੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਲੈਪਟਾਪ ‘ਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਚਿੰਨੀਆਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਚਹੇਤੇ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਉੱਪਰ ਲੀਕ ਕਰ ਕੇ ਝੂਠਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਕਥਿਤ ਚਿੰਨੀ ਵਿਚ ‘ਮਾਓਵਾਦੀ ਛਾਪਾਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ’ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ‘ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ-ਸਟਾਈਲ ਹਮਲਾ’ ਦੀ ਤਰਜ਼ ‘ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਘੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਨੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਘਾਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਬਲਿਊ-ਪ੍ਰਿੰਟ ਆਪਣੇ

ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਫਰਮ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਲੈਪਟਾਪ ਉੱਪਰ ਇਹ ਚਿੰਨੀਆਂ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ।

“ਆਰਸਨਲ ਨੂੰ ਐਸਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਦਸ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਉੱਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ, ਐਸਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦਸ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਜਿਸ ਗੁਪਤ ਫੋਲਡਰ ਵਿਚ ਇਹ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।” ਨੈੱਟਵਾਇਰ ਮਾਲਵੇਅਰ ਐਨ.ਟੀ.ਐਫ.ਐਸ. ਫਾਈਲ ਸਿਸਟਮ ਵਾਲੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਉੱਪਰ ਕਿਵੇਂ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਫਰਮ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ “ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਉੱਪਰ ਗੁਪਤ ਫੋਲਡਰ ਵਿਚ ਨੈੱਟਵਾਇਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ।” ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐਮ.ਐਸ. ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ 2010 ਅਤੇ 2013 ਸੰਸਕਰਨਾਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲੈਪਟਾਪ ਉੱਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸੰਸਕਰਨ 2007 ਵਿਚ ਇੰਸਟਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਨ 13 ਜੂਨ 2016 ਨੂੰ ਵਰਵਾਰਾ ਰਾਓ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਈਮੇਲ ਭੇਜ ਕੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਲਿੰਕ ਉੱਪਰ ਕਲਿੱਕ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਲਸਨ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 6:18 ਵਜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਉੱਪਰ ਨੈੱਟਵਾਇਰ ਇੰਸਟਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚ ਜੂਨ 2016 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 17 ਅਪਰੈਲ 2018 ਤੱਕ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੰਨ ਲਾਈ। 17 ਅਪਰੈਲ 2018 ਉਹ ਮਿਤੀ ਹੈ, ਜਦ ਵਿਲਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਈਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਉੱਪਰ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਗਏ।

‘ਦਿ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ’ ਨੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਮਾਲਵੇਅਰ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਫਾਰੈਂਸਿਕਸ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸੁਤੰਤਰ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲਈ,

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਵੇਅਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 2020 ‘ਚ ਨੈੱਟਵਾਇਰ ਮਾਲਵੇਅਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ 2020 ‘ਚ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਈਆਂ ਕਈ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 2019 ‘ਚ ਪੇਗਾਸਸ ਜਾਸੂਸੀ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਤਾ ਇਸ ਜਾਅਲਸਾਜੀ ਦੀ ਪੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰੇਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਗਸਤ 2018 ‘ਚ ਚੋਣੀ ਦੇ ਪੰਜ ਲੋਕ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂਡ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸਿਟ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ) ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 27 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਵੈੱਬ ਸਾਈਟ ਉੱਪਰ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਚ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਸਟਿਸ ਚੰਦਰਚੂਡ ਲਿਖਣਗੇ। ਅਗਲਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ਫੈਸਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਫੈਸਲਾ ਜਸਟਿਸ ਚੰਦਰਚੂਡ ਨੇ ਲਿਖਣਾ ਸੀ, ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਖਾਨਵਿਲਕਰ ਕੋਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੱਖਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਸਟਿਸ ਚੰਦਰਚੂਡ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਹਿਜ਼ ਅਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਮਨਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ।

ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਨੇ ਇਸ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਪੱਖੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਅਤੇ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾਨ ਉੱਪਰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਭਾਰੀ ਦਬਾਓ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਕਤ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਮੂਹ ਨਿਆਂਪਸੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕ ਰਾਇ ਉਸਾਰ ਕੇ ਭਗਵੀਂ ਜਾਅਲਸਾਜੀ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ।

ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਾਰਕੁਨ ਗਰੇਟਾ ਬੁਨਬਰਗ ਵੱਲੋਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਭਾਜਪਾ ਇੰਨੀ ਭੈਅਭੀਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕ ਰਾਇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਇਕ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ, ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸਾਈਬਰ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ‘ਟੂਲਕਿੱਟ’ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰਾਜ-ਧੁੰਗੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਦ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਹੈ ਜੋ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ‘ਤੇ ਕਥਿਤ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਪ੍ਰੋ. ਗਿਲਾਨੀ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੇਕਸੂਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਸਾੜਨ ਅਤੇ ਅਫਜ਼ਲ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸਬੂਤ ਫਾਂਸੀ ‘ਤੇ ਲਟਕਾਉਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ੀ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹੀਨ ਬਾਗ, ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ., ਜਾਮੀਆ ਮਿਲੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਤੇ ਕੁਚਲਣ ਵਾਲੀ ਬਦਨਾਮ ਏਜੰਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਏਜੰਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਗਵੇਂ ਗੈਂਗ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਮਰ ਖਾਲਿਦ, ਪਿੰਜਰਾ ਤੇਤ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀਆਂ ਆਗੂ ਨਤਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵੀਰਾਂਗਣਾਂ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨਾਂ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ‘ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾਤੇ’ ਬਣਾ ਕੇ

‘ਟੂਲਕਿੱਟ’ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ

ਅਤੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਲਗਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ‘ਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਹੁਣ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਕਾਵਾਂ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਨਵੀਂ ‘ਸਾਜ਼ਿਸ਼’ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਾਦ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਗਏ ਹਨ। ‘ਟੂਲਕਿੱਟ’ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ‘ਟੂਲਕਿੱਟ’ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਹੁੱਦਿਆ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਦਰਅਸਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੂਚੀ ਹੈ ਜੋ ਗਰੇਟਾ ਬੁਨਬਰਗ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਟਵਿੱਟਰ ਉੱਪਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੈਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨਿਆਂ ਅੱਗੇ ਪੁਰਅਮਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਇਹ ਤਰੀਕੇ ਆਮ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ‘ਅਰਬ ਬਸੰਤ’ ਵਰਗੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮਕਬੂਲ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ‘ਟੂਲਕਿੱਟ’ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜ ਅੰਗ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਦਿਮਾਗ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਵੱਲੋਂ ਬੰਗਲੁਰੂ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਾਰਕੁਨ

ਦਿਸ਼ਾ ਰਵੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜ ਦਿਨ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ‘ਚ ਹੁਣ ਮੁੰਬਈ ਆਧਾਰਿਤ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਿਕਿਤਾ ਜੈਕਬ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ ਦੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਆਧਾਰਿਤ ਪੁਨੀਤ ਨਾਮ ਦੀ ਇਕ ਔਰਤ ਰਾਹੀਂ ‘ਖਾਲਸਤਾਨ ਪੱਖੀ’ ਸੰਸਥਾ ਪੋਇਟਿਕ ਜਸਟਿਸ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਏ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਰਚ 2020 ‘ਚ ਬਣੀ ਇਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰੋਪੀਅਨ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਚ ਆਨਲਾਈਨ ਸਰਗਰਮ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ‘ਟੂਲਕਿੱਟ’ ਬਣਾ ਅਤੇ ਐਡਿਟ ਕਰ ਕੇ ਗਰੇਟਾ ਬੁਨਬਰਗ ਨੂੰ ਭੇਜੀ, ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਮਹਾਂ-ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ‘ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰੂ’ ਹੋਣ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ‘ਵਾਈਬਰੈਂਟ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ’ ਦਾ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਟੂਲਕਿੱਟ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਹ ਫੁੱਲ ਗਿਆ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਆਈ.ਟੀ. ਸੈੱਲ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚਾ ਭਗਵਾਂ ਤੰਤਰ ਅਤੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ

ਦਿਨ-ਰਾਤ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ‘ਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਪੁਰਅਮਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਟੂਲਕਿੱਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫਾਸਿਸਟ ਨਿਜ਼ਾਮ ਜ਼ਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 180 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 142ਵੇਂ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਇਹੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਰਵੀ ਦੀ ਇਕ ਟਿੱਪਣੀ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, “ਸਾਨੂੰ ਐਸੇ ਆਲਮੀ ਆਗੂ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਲਾਲਚ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ। ਨੌਜਵਾਨੀ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹਰ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਅਤੇ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ।” ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਦਿਸ਼ਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।” ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲਾਲਸਾ ਦੀ

ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸੰਦ ਬਣੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਿਉਂ ਕਰਨਗੇ?

ਇਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਇਕ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਮੱਕਾਰੀਆਂ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਚਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮਹਾ ਅੰਦੋਲਨ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ, ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਪਰ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੁੱਦਿਆ ਵੀ ਓਤਕ ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਰਕਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸਾਈਬਰ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੀਰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮਹਾ ਅੰਦੋਲਨ ਵੱਲੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵੱਲ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਥਿਤ ‘ਸਾਜ਼ਿਸ਼’ ਅਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੋਰ ਚੌੜਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਜਾਬਰ ਹਮਲੇ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। **-ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ**

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਰੀਬ 40 ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਬਰਫੀਲੇ ਤੂਫਾਨਾਂ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ. ਸੀ. (ਬਿਊਰੋ): ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਰਫੀਲੇ ਤੂਫਾਨ ਦਸਤਕ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਓਰੇਗਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਜੀਨੀਆ ਤੱਕ ਬਰਫਬਾਰੀ ਅਤੇ ਬਰਫੀਲੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਰਫ ਕੈਨਟੋਨੀ ਅਤੇ ਇਲੀਨੋਇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਟੈਕਸਾਸ ਤੋਂ ਵਰਜੀਨੀਆ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਅਤੇ ਅਰਕਨਸਾਸ ਤੋਂ ਕੈਨਟੋਨੀ ਤੱਕ ਵੀ ਬਰਫ ਦੇ ਤੂਫਾਨ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬਰਫ ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ ਤੋਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 2 ਤੋਂ 5 ਇੰਚ ਤੱਕ ਬਰਫ ਪਈ ਹੈ। ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ 40 ਰਾਜਾਂ ਓਰੇਗਨ ਤੋਂ ਵਰਜੀਨੀਆ ਤੱਕ ਭਾਰੀ ਬਰਫਬਾਰੀ ਅਤੇ ਠੰਢ ਲਈ ਅਲਰਟ 'ਤੇ ਹਨ।

ਪੈਸੇਫਿਕ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਪੋਰਟਲੈਂਡ, ਓਰੇਗਨ ਵਿਚ ਸਰਦੀਆਂ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਇੰਚ

ਤੱਕ ਬਰਫ ਪੈਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੂਫਾਨਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਕਾਰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਬਰਫ ਪੈਣ ਅਤੇ ਕਈ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਫੁੱਟ ਬਰਫ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਝੀਲਾਂ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਅੱਧੇ ਫੁੱਟ ਤੱਕ ਦੀ ਬਰਫਬਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ 'ਚ 6 ਦੀ ਮੌਤ, ਦਰਜਨਾਂ ਜ਼ਖਮੀ: ਭਾਰੀ ਬਰਫਬਾਰੀ ਹੋਰਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਈ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਵੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਬਰਫੀਲਾ ਮੌਸਮ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸਾਸ ਦੇ ਇੰਟਰਸਟੇਟ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ 130 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਛੇ ਮੌਤਾਂ ਅਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ ਫੋਰਟਵਰਥ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੰਟਰਸਟੇਟ ਹਾਈਵੇਅ-35 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਾਦਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੈਮੀਟਰੇਲਰ, ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਹਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹ ਵੀ ਗਏ।

ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਸਬੰਧੀ ਫੋਰਟਵਰਥ ਫਾਇਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਚੀਫ ਜਿਮ ਡੇਵਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਵਾਹਨਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹਾਈਡ੍ਰਲਿਕ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਮੈਡਸਟਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮੈਟ ਜ਼ਾਵਡੇਸਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 65 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 36 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ, ਜਦਕਿ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ 6 ਵਜੇ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਸਪਤਾਲ ਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਵੀ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਸੇਵਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਫ ਦਾ ਇਹ ਤੂਫਾਨ ਇੱਕ ਧਰੁਵੀ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਓਕਲੈਂਡ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਹਿੰਸਕ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਓਕਲੈਂਡ ਦੇ ਚਾਈਨਾ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਆਈ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਲਾਮੀਡਾ ਕਾਊਂਟੀ ਸ਼ੈਰਿਫ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਯਾਹਯਾ ਮੁਸਲਿਮ (28) ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹਮਲੇ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੁਸਲਿਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਵੀ ਦੋ ਗੰਭੀਰ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਓਕਲੈਂਡ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਲੀਰੋਨ ਆਰਮਸਟ੍ਰਾਂਗ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਸਲਿਮ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ 91 ਸਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ 'ਤੇ ਉਸੇ ਹੀ ਦਿਨ ਦੋ ਹੋਰ 60 ਸਾਲਾ ਆਦਮੀ ਅਤੇ 55

ਸਾਲਾ ਔਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਐਲਾਮੀਡਾ ਕਾਊਂਟੀ ਜ਼ਿਲਾ ਅਟਾਰਨੀ ਨੈਨਸੀ ਓ ਮੇਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੈਨਸੀ ਦੁਆਰਾ ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਮੈਰੀਕਨ, ਖਾਸਕਰ ਬੁੱਢੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਯੂਨਿਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਚ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਇੱਕ 84 ਸਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੱਕ 19 ਸਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਓਕਲੈਂਡ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਚਾਈਨਾ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫੰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੱਕ ਕਰੀਬ 62 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਵਰਤਮਾਨ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਬਨਾਮ ਚੌਧਰੀ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ

ਅਜੋਕੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਲੇਖਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤਾਂ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਐਲਬਮਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੇ ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ (ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਰਟੋਲ), ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦੁਖੜੇ (ਬ੍ਰਿਜ ਨਾਰਾਇਣ), ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ (ਚੇਣਵੇਂ ਲੇਖ), ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ (ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਔਲਖ) ਤੇ ਵਿਚਾਰਾ ਕਿਸਾਨ (ਚੌਧਰੀ ਛੋਟੂ ਰਾਮ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕਾਪੀਆਂ ਸਿੰਧੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਨੂੰ ਵੀ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਚਾਚਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਤ ਬੋਲਾਂ 'ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ' ਨੂੰ ਵੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੋਮਾ ਚੌਧਰੀ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਵਿਚਾਰਾ ਕਿਸਾਨ' ਬਣੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਸੱਜਰੀ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਈ. ਐਮ. ਏ. ਹਾਲ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਭਾਵੇਂ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਵਿਚ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਬੰਧੀ 22 ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਵਾਏ, ਪਰ ਹਬਲੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਕੇ. ਸੀ. ਯਾਦਵ ਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਰਚਿਤ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਉਹ ਲੇਖ ਹੀ ਛਾਪੇ ਹਨ,

ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੇ ਜਾਟ ਬਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਟ ਗਜ਼ਟ ਨਾਂ ਦੇ ਰਸਾਲੇ ਲਈ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮੋਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਭਾਰਿਆ

ਹੈ। ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੋਟ ਕਰੋ:

“ਐ ਕਿਸਾਨ ਤੂੰ ਚੌਕਸ ਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਠੱਗਾਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੂੰ ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈਂ। ਉਹ ਵੀ ਤੇਰੇ ਖੂਨ ਦੇ ਪਿਆਸੇ ਨੇ। ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਗੂੰਗਾ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਬੋਲ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਖਲੋ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਕੇ, ਚਿੰਤਨ

ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਨਾਲ, ਬੇਬਸੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ। ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮ ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰ ਚੁੱਕ ਤੇ ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪੈ।”

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੇ ਬੋਲ ਗੂੰਜਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ, ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ, ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਆਦਿ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਚੋਚਲੇ ਗਰਦਾਨਦਿਆਂ। ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ, ਮੰਦਰ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਮੌਲਵੀ, ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਗਿਆਨੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਵੀ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਲਗਣ ਦਿੰਦੇ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਤਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਪਛਾਣਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਿਸਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਦਿਆਂ 1763 ਤੋਂ 1900 ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ 92 ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਅਕਾਲ ਆਏ, ਜਿਹੜੇ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਵਰਤਮਾਨ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ

ਓਰੇਗਨ ਵਿਚ ਬਰਫੀਲੇ ਤੂਫਾਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੈਂਕੜੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ

ਓਰੇਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਬਰਫੀਲੇ ਤੂਫਾਨ ਨੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪੈਸੇਫਿਕ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਬਰਫ ਨਾਲ ਢਕਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸੈਂਕੜੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਘਨ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਬਰਫੀਲੇ ਮੀਂਹ ਕਾਰਨ ਓਰੇਗਨ ਦੇ ਪੋਰਟਲੈਂਡ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਕਰੀਬ 2,70,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਬਿਜਲੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੜਕਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤ ਆਦਿ ਬਰਫ ਵਿਚ ਢਕੇ ਗਏ। ਬਰਫੀਲੇ ਤੂਫਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬੰਦ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੇ ਓਰੇਗਨ ਦੀ ਗਵਰਨਰ ਕੇਟ ਬ੍ਰਾਊਨ ਨੂੰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਲੋਕ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੱਛਮੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਓਰੇਗਨ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੇਘਰੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿੱਲੇ ਅਤੇ ਠੰਢੇ ਮੌਸਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਨਿੱਘੇ ਆਸਰੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਓਰੇਗਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬਿਜਲੀ ਕੰਪਨੀ ਪੀ. ਜੀ. ਈ. ਅਨੁਸਾਰ ਪੋਰਟਲੈਂਡ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਹਫਤੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਹੋਰ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਬੁਲਾਰੇ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਲੈਟਨਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲ 600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀ. ਜੀ. ਈ. ਅਤੇ ਕੰਟਰੈਕਟ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ, ਜੋ ਤੂਫਾਨੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੰਪਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਫ ਨਾਲ ਭਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਕਰੀਬ 1,200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀ. ਜੀ. ਈ. ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਨੁਕਸਾਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨੂੰ ਪਛਾੜਿਆ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਬਿਊਰੋ): ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ 'ਚ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੋਨਜ਼ ਹੋਪਕਿਨਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਬ 45 ਹਜ਼ਾਰ 5 ਸੌ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ 45,312 ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਟੈਸਟ ਸਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਦਰ ਘਟ ਕੇ 8% 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨਵੇਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਏ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਬ 8,390 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ 53,000

ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਕਰੋਨਾ ਟੀਕੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਟੀਕਾਕਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਾਊਂਟੀ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ 'ਚ ਕਰੋਨਾ ਟੀਕਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿਚ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡੋਜਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਦੇ ਮੇਅਰ ਐਰਿਕ ਗਰਸੇਟੀ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀਰਵਾਰ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਮੋਡਰਨਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਖਤਮ ਕਰ ਲਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਅਤੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਡਰਾਈਵ-ਥਰੂ ਅਤੇ ਵਾਕ-ਅਪ ਟੀਕਾਕਰਨ ਦੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਛੋਟੇ ਮੋਬਾਈਲ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕਲਿਨਿਕ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ।

ਨਿੱਕ
ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਫੋਨ: 91-98157-78469

Sandhugulzar@yahoo.com

ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਰਹੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨਜੀਵੀ ਤੇ ਪਰਜੀਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਰੁਖੀ ਤੇ ਦੁਰਭਾਵਨਾ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਚੌਧਰੀ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਮੋਦੀ ਦਾ ਕੱਦ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੇਖਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਵਰਤਾਰੇ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜ ਰਹੀਆਂ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਜਿੱਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਘੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!

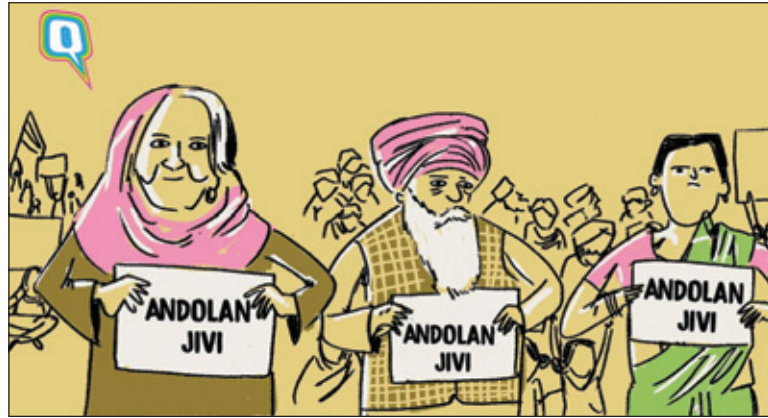
ਅੰਤਿਕਾ: ਸਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ
ਚਮਨਜ਼ਾਰ-ਏ-ਸਿਆਸਤ ਮੇਂ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਮੌਤ ਹੈ, ਬੁਲਬੁਲ।
ਯਹਾਂ ਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਾਬੰਦੀ ਏ-ਰਸਮ-ਏ ਫੁਗਾਂ ਤੱਕ ਹੈ।

ਘੁਮੰਡ ਦੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦੇ

ਪੰਝੀ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ' ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ 'ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ' ਲਫਜ਼ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਨੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ 'ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਟ' ਤੇ 'ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀਆ' ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਜੇ ਵਰਤਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 'ਬੁੱਧੀਮਾਨ' ਵੱਧ ਠੀਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਖੈਰ! ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਇੱਕ ਲਫਜ਼ 'ਅੰਦੋਲਨ-ਜੀਵੀ' ਬੋਲ ਕੇ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਛੇੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ 'ਪਰ-ਜੀਵੀ' ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਗੋਂ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਬੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ, ਏਦਾਂ ਹੀ 'ਅੰਦੋਲਨ-ਜੀਵੀ' ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 'ਚੰਦਾ-ਜੀਵੀ' ਤੋਂ ਸੂਰੂ ਕਰ ਕੇ 'ਦੰਗਾ-ਜੀਵੀ' ਅਤੇ 'ਰਕਤ-ਜੀਵੀ' ਤੱਕ ਦੇ ਮੋੜਵੇਂ ਮਿਹਨੇ ਮਾਰੇ ਹਨ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਮਿਹਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਜਿੰਦਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਲਫਜ਼ ਨਾਲ ਚੋਟ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਗੂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਂਝੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਆਗੂ 'ਅੰਦੋਲਨ-ਜੀਵੀ' ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਪਰ-ਜੀਵੀ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਭਾਅ ਵਜੋਂ ਪਰਾਏ ਖੂਨ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਨ ਵਾਲੇ ਵਰਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਆਸਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ,

ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਰਾਹ ਉਦੋਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਚੱਲਦੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦੀ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੇ ਹਨ, ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੀ ਨੀਅਤ ਹੇਠ ਉਹ ਲੋਕ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਠੰਢੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪਦਵੀ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤ ਝਿਜਕ ਰੱਖ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 'ਅੰਦੋਲਨ-ਜੀਵੀ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਦੋਲਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ, ਰਾਜ-ਗੱਦੀਆਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਖੁਦ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਕਤ ਵੀ ਗੱਦੀਆਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੂਪ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨ-ਸੰਘ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀ ਹੋਈ ਮੁਰਾਜ਼ੀ ਡਿਸਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਪਿੱਛੋਂ ਨਵੀਂ ਬਣਾਈ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਲਈ 'ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ' ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਉਂਦੀ ਆਈ ਹੈ।

ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਦੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਅਭਿਆਨ' ਸੂਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਦੀ ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਲਈ ਰੱਬ-ਯਾਤਰਾ ਚਲਾਈ ਤੇ ਕਦੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਕੇਰਲਾ ਤੱਕ 'ਏਕਤਾਮਕਤਾ ਯਾਤਰਾ' ਸੂਰੂ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ

ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੰਦੋਲਨ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਚਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਅੰਦੋਲਨ-ਜੀਵੀ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੁਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜਸੀ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 'ਯਾਤਰਾਵਾਂ' ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ 'ਪਰਿਵਰਤਨ ਯਾਤਰਾ' ਦਾ ਢੋਰ ਰਚਾ ਕੇ ਕੁਰਸੀ-ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਏਦਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਪਰ ਮਿਹਨੇ ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਇਸ ਵਕਤ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਪਏ ਹਨ।

ਨਿਗਮਾਨੰਦ

ਇੱਕ ਆਮ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਖਸਲਤ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਉਦਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਉਚਾਈ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਣ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ ਪੌੜੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅੰਦੋਲਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੰਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੱਲਣ ਲਈ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਜਿਹੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕ ਤੇ ਜਨਤਕ ਆਗੂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਦਦੇ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੱਕ ਭੁਗਤਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਜਪਾ ਹਮਾਇਤੀ ਕਿਸੇ ਰਾਮਦੇਵ ਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਚੋਰ-ਚੋਰ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਚਮਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਮਦੇਵ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮਰਨ-ਵਰਤ ਦਾ ਸਾਂਗ ਰਚਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਪੱਖੀ ਸਾਧ-ਸੰਤ ਉਸ ਦਾ ਵਰਤ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ ਪਏ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਉਸੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਅੰਤਲੇ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਾਲੇ ਅਦਾਕਾਰ ਤੋਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਕੇ ਤਿਆਗੀ ਬਣੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਏਦਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇੜਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੰਦ ਉਹੋ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮਾਂ ਗੰਗਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੋਂ ਸੋਚ ਬਣੇ ਨਿਗਮਾਨੰਦ ਨੇ ਇਸ ਗੰਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇੜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਲਈ ਜਾਨ ਵਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲੀ ਸੰਤਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਉਸ ਨੂੰ 'ਗੰਗਾ ਪੁੱਤਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖ ਲਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਅਸਲੀ ਸੰਤ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਲੱਗਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੋ ਚਲਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਮਦੇਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਆਸਾ ਰਾਮ ਤੇ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਵਰਗਾ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨੌਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੰਡੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਕਤ-ਵਕਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚੱਲਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਏਦਾਂ ਸੱਚੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ਕਿ 'ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਦੁੱਧ ਵਿਕਦਾ, ਤੇਰਾ ਵਿਕਦਾ ਜੈ ਕੂਰੇ ਪਾਣੀ', ਪਰ ਦਿਨ ਸਦਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ 'ਇੰਦਰਾ ਇਜ਼ ਇੰਡੀਆ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਕੱਥੇ ਹੋਲੇ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਉਹ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੇ। ਸਮਾਂ ਕਦੋਂ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਪਲਟੀ ਮਾਰ ਜਾਵੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਉਸ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਭਵਾਨੀ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਸਮਝ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੀ ਡਿਪਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰੂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਲਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅੱਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਨੱਚਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਗਏ ਤਾਂ ਇਹ ਨਵੇਂ ਲੀਡਰ ਦੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮਣ ਤੁਰ ਪੈਣਗੇ। ਬੰਦੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਤ੍ਰਿਕਾਲਾਂ ਪੈਦਿਆਂ ਚਿਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਢਲਦਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਘੁਮੰਡ ਦੇ ਘੋੜੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਆਗੂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵੇਲੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼, ਕੁਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਟੱਕਰਾਂ

ਅਸੂ ਪਾਲਾ ਜੰਮਿਆ, ਕੱਤੇ ਵੱਡਾ ਹੋ ਮੱਘਰ ਫੌਜਾਂ ਚਾੜ੍ਹੀਆਂ, ਪੋਹ ਲੜਾਈ ਹੋ। ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਠੰਢ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। 25-26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਖੜੇ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਨੂੰ ਕੂਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ

ਡਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੂਰਾ
ਫੋਨ: 585-305-0443

ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਧਰ ਵਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਰੋਕ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਏਸ਼ੀਆਡ-82 ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭੈੜਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ ਵੇਖਣ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭਰ ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ। ਕੀ ਦਿੱਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਜੇ ਅਸੀਂ

ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਸੰਭਾਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਵੀ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗੇ।

ਆਮ ਲੋਕ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸਿਖਿਆ ਉਪਰ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਇੰਨੀ ਠੰਢ ਵਿਚ ਬੈਠ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਜਾਈਆਂ, ਕੰਬਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਗਈ। ਕਿਸਾਨ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਬੈਠ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਕੁਨ ਲਾਠੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਤੇ ਧਮਕਾਉਣ ਲਈ ਆਏ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਹਿ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸੰਸਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ

ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮੰਤਰੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਾਲ ਹੀ ਦੂਰ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਿਲਣੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜੇ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼

ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਉਤਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਸ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ

ਵਾਪਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਐਮ. ਐਸ. ਪੀ. ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਮਿਲਣੀ

ਸਾਰਥਿਕ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਤ ਤਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਘੋਲ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਘੋਲ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਸਖਤੀ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵਿਗੜਨਗੇ।

ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਜਲਦੀ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਰੁਟੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਮਿਲਣੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਹੀ ਗਿਣਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਇਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਸਿਰਫ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਚੰਦ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਕਰ ਸਕੀਏ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਲ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਬਾਤ ਲਈ ਸਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਤੇ ਵਰਗਲਾਏ ਹੋਏ ਆਖਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਖਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਵਲੋਂ ਛਾਪੇ ਮਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਡਰਾਇਆ ਧਮਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਤਕ ਜਾਣ ਤੇ ਘੋਲ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਯੋਗ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੰਦੋਲਨ ਆਪਣੇ ਮੁਖ ਮੰਤਵ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਲਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੀ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਕੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਅਖੌਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਹੀ, "ਵੇਲੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਅਤੇ ਕੁਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਟੱਕਰਾਂ!"

ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ

ਕੋਈ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ (1850) ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੁਖਬਰੀ ਕਰ ਕੇ ਫੇਰੂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਲੜਦੀ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਫਰੰਗੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਤੋਂ ਮਾਰ ਖਾ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਤੇਗਾਂ ਵਾਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਉਸ ਸਾਂਝੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਇਉਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਖੇ ਖਾਂ ਹੋਏ ਸਿੱਧੇ, ਹੱਲੇ ਤਿੰਨ ਫਰੰਗੀ ਦੇ ਮੋੜ ਸੁੱਟੇ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ, ਵਾਂਗ ਨਿਬੰਧਾਂ ਲਹੂ ਨਿਚੋੜ ਸੁੱਟੇ। ਇਥੇ 'ਸਿੰਘ' ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਹਿਤਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਉਸ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੋਚਵਾਨ ਲੀਡਰ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਜੋਸ਼ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਸ਼ (ਅਕਲ) ਤੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਲਈਏ।

ਪਿੱਛੇ ਬੈਠ ਸਰਦਾਰਾਂ ਗੁਰਮਤਾ ਕੀਤਾ, ਕੋਈ ਅਕਲ ਦਾ ਕਰੋ ਇਲਾਜ ਯਾਰੋ। ਮੁੱਠ ਮੀਟੀ ਸੀ ਏਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਅੱਜ ਪਾਜ ਯਾਰੋ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਪਾਈ 'ਬਾਤ' ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਅੱਗੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਤੁਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਲ, ਸੋਚ-ਸਮਝ (ਹੋਸ਼) ਨਾਲ ਹੀ ਲੜਾਈਆਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ 'ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ' ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਆਪਣੀ ਸ਼ਰੀਕੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਕੇ, ਹੁਮੈਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰੇਸ਼ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਵਸ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਦੇ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਅੱਜ ਦਾ ਨਾਮਵਰ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਯੁਵਾਲ ਨੋਹ ਹਰਾਰੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਮਨੁੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ 'ਬਾਤਾਂ', ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਮਿੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪਲ ਵਿਚ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਵਹਿਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ, ਵੀਹਰ ਕੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਝੰਡਾ ਝਲਾਉਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਚੇਤ/ਸੁਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ (ਅਸਲੀਅਤ ਵੀ ਹੈ) ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ 'ਦੁਸ਼ਮਣ' ਦੀ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਟੇਟ-ਪਾਵਰ' ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵੀ ਹੈ।

ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੀਏ ਕਿ ਇਹ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਝੰਡਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ 'ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ' ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਝੁਲਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਥਾਨ ਡੇਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ। 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਵਾਲੀ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਮੁਰਤੀਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਝੰਡਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ, ਰੁਹਾਨੀਅਤ, ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ/ਨਿਸ਼ਟਾ ਨੂੰ ਮੁਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਉੱਤੇ ਰਾਜਸੱਤਾ/ਰਾਜਸੀ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੌਮੀ ਝੰਡੇ ਬੋਝੇ/ਨਿਗੁਣੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਹੋਂਦ, ਦਬਦਬੇ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਨੇ 28 ਮਈ 1981 ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਸੂਲਾਂ, ਤਲਵਾਰਾਂ ਅਤੇ

“ਕੋਈ ਅਕਲ ਦਾ ਕਰੋ ਇਲਾਜ ਯਾਰੋ”

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪਰੇਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤੀ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਮੌਕੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਨੂੰ ਵੱਜੀ ਵਕਤੀ ਸੱਟ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਦੇਕੇ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਤੀ ਫੇਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਵੱਲੋਂ ਅਪਨਾਈ ਇਕਪਾਸੜ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਐਨ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਿਗਰਟਾਂ ਨੂੰ ਡਾਗਾਂ ਉੱਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ 200 ਸਾਲਾਂ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਪਨੀ (ਰਾਮ) ਬਾਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੱਕ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਸੀ।

ਰਾਮ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੋ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇਗਾ"। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੁਲਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਉਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।" ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ 40 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਜੇ ਵੀ ਰਾਮ ਬਾਗ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ।

ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ 26 ਜਨਵਰੀ (2021) ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਹਿਆ ਅਤੇ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਜਪਾਈ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗਾਂ ਲਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਕੁਚਲਣ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਉੱਤੇ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਦਰਅਸਲ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰੀ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ 1780ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ "ਜ਼ਾਲਮ ਸਟੇਟ" ਦੇ ਹੰਕਾਰ/ਹੱਠ ਨੂੰ ਦਰੜ ਕੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ 'ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੁਲਾਏ ਸਨ। "ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ॥" ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਹਰ ਸਟੇਟ (ਰਾਜ) ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਡਰਾ ਕੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ 'ਡਰ/ਸਹਿਮ' ਉੱਤੇ ਹੀ ਉਸਰਦੀ ਹੈ। ਡਰ/ਖੋਫ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਰੁਹਾਨੀ ਬੁਲੰਦੀ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਟੇਟ (ਸਰਕਾਰ) ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸਟੇਟ ਜਬਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਡੀ ਸਟੇਟ (ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ) ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੁੱਠ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਅਤੇ ਫੋਟੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤਖਤ' ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ; ਹਰਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਰਾਜੇ/ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ; ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ/ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ 40 ਸਾਲ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੋਰ/ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸਿੱਖ ਸਪਿਰਟ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ 'ਰੱਬ ਦਾ ਦਰਜਾ' ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੁਨੀਆ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਸਪਿਰਟ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ 1910-15 ਵਿਚ ਫਿਰ 'ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰ ਆਈ। ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹੇ, ਕਾਲੇਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਬਾਗੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਗਾਥਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਫਿਰ ਇੱਕ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ, ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ 26 ਨਵੰਬਰ (2020) ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪੋਹ-ਮਾਘ ਦੀ ਠੰਢੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨ ਥੱਲੇ ਝੱਲਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਿਰਫ ਨਰਿੰਦਰ

ਮੋਦੀ ਦੇ ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪੂੰਜੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ, ਇੰਡਸਟਰੀ/ਕਾਰਖਾਨੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ, ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਟੈਸਟ-ਟਿਊਬ' ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਫਸਲਾਂ/ਸਬਜ਼ੀਆਂ/ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪਿੱਛੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤੀਸਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ/ਰਾਜ ਭਾਗ ਨੂੰ ਇਹ ਵੱਡੀ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਹੀ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਹਾਕਮ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਮਗਜੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ।

ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਲਮੀ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾ (ਡਬਲਿਊ.ਟੀ.ਓ.) ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੂੰਜੀ ਹੀ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਦਬਾਅ ਥੱਲੇ ਤਿੰਨੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਚੁਕਣ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ, ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ।

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਖਾਦਾਂ, ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ ਵੇਚਣ-ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਅਦਿਖ ਪੰਜੀਪਤੀ ਦਾ ਕਰਿੰਦਾ/ਵਰਕਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਐਵੇਂ ਬਿਮਾਰ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਕਰੂਰ ਸਚਾਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇੱਕ-ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਿਸਾਨ ਬਚੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਵਰਤਾਰਾ ਵਾਪਰਿਆ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ 60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਆਬਾਦੀ ਖੇਤੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਰਹਿੰਦੇ-ਖੁੰਹਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਖਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੰਗਤਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਵੈਮਾਣ ਖੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਗਲੀਆਂ ਦਾ ਕੱਖ-ਕੰਡਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ/ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਉਜੜੇ ਲੋਕ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਗੇ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਦਾ ਕੂੜਾ ਬਣਨਗੇ? ਇਹ ਦਿਲ-ਕੰਥਾਊ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿਸਾਨੀ ਘੋਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਵੱਡੀ ਅਵਾਰਾ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਪੰਜੀਪਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਡੀ ਮੁਹਿੰਮ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੋਣ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ-ਸਹਿਜ, ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ-ਉੱਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਚੰਭਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਪਿਰਟ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਚਿਹਰਾ-ਮੁਹਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ/ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਫਿਰ ਦੁਨੀਆ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਿਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ।

ਸਿੱਖ ਨੁਹਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਬੂਲਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭੀੜਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਾਈਆਂ ਸਨ। ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲਾਹੀ ਗਈ 'ਪਗੜੀ' ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ੋਭਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਸਵੈ ਤੋਂ, ਨਿਜ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੀਵਾਰਾਂ ਉਲੰਘ ਕੇ, ਦੁਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਮਨੁੱਖਵਾਦੀ ਆਸ਼ੇ ਲੜਨ ਦਾ ਮਾਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ/ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ।

1984 ਦੇ ਵੱਡੇ ਦੁਖਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਾ-ਮਾਰੂ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੇਵਜੂਹ ਅਤੇ ਅਥਾਹ ਖੂਨ ਡੁੱਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਘੋਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਉੱਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਾਣੇ ਪਾ ਕੇ, ਦਿੱਲੀ ਕੇਂਦਰੀਵਾਦ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਏਜੰਡੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਸਾਲ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਵੱਡਾ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵੈਮਾਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਏ।

ਅਫਸੋਸ ਹੈ, 26 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ 'ਵੱਖਵਾਦੀ' ਅਤਿਵਾਦੀ (ਟੈਰਰਿਸਟ) ਹੋਣ ਦੇ 'ਟੈਗ' ਫਿਰ ਜੋੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਿਨਾ ਕੁ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਲਿਆਂਦੀ।

ਗਾਂਜੀਪੁਰ ਬਾਰਡਰ ਦਾ ਧਰਨਾ ਤਕਰੀਬਨ ਉਥੜ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਾਂਜੀਆਬਾਦ ਦੇ ਭਾਜਪਾਈ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਗੁੰਡੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਿੱਧੀ/ਅਸਿੱਧੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਗਾਂਜੀਪੁਰ ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੁਬਾਰਾ ਵਰਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੱਛਮੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਕੈੜ ਭਾਵੁਕ

ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਂ ਫਿਰ ਗੁੰਡਿਆਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਪਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਜੰਗ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਗਈ।

ਹਾਲਾਤ ਮੋੜਾ ਖਾ ਗਏ। ਗਾਂਜੀਪੁਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਧਰਨੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਧੜਾਧੜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਉਂ ਹੀ ਪਾਣੀਪਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬਾਬਰ ਦੀ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮੋੜਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਫੌਜ ਵਾਲਾ ਇਬਰਾਹਿਮ ਲੋਧੀ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਬਰ ਨੇ ਹੀ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਲੰਮੀ ਤਾਕਤਵਾਰ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ।

ਛੱਬੀ ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਹਿਸਟਰੀ ਦੀਆਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯਾਦਾਂ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਸਮੋਈ ਫਿਰਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁਛਣਾ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ 1783 ਵਿਚ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਖੋਰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਸਿੱਖ ਹੀ ਦੱਸਣ:

* ਕੀ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਵੱਜੀ?

* ਕੀ ਉਸ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖੁੱਸੀ ਨਹੀਂ?

* ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵੱਲ ਮੋੜਾ ਦਿੱਤਾ? ਅਤੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਪੁਲਿਸ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਪਰਪੰਚ ਰਚਾ ਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਕੀਤੀ?

ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ/ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ 1980ਵਿਆਂ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਰਤਿਆ।

ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਬਚ ਗਿਆ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਹਿਸਟਰੀ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਮਿਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਰੀ। ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਕਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਅਤੇ ਅਕਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ/ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।

ਅਕਲੀ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ ਅਕਲੀ ਪਾਈਐ ਮਾਨੁ॥

ਅਕਲੀ ਪਤਿ ਕੈ ਬੁਝੀਐ ਅਕਲੀ ਕੀਚੈ ਦਾਨੁ॥ (ਪੰਨਾ 1245)

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਭੀੜਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਭੀੜ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਬੁਲੰਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਜਾਮ ਨਹੀਂ ਪੀ ਸਕਦੀ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਧਰਮ 'ਸਹਿਜ, ਸਬਰ ਤੇ ਸੰਤੋਖ' ਵਾਲਾ ਦਯਾ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ 'ਅਹਿਮ' ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਹੀ ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਸਫਰ ਦਾ ਆਗਾਜ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨਰਕ-ਸਵਰਗ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਚੱਕਰਾਂ/ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਸੇ ਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ, ਹਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਿੱਲਖਣ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਦੁੱਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝਦਾਰ/ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਸਿੱਖ ਜਿਹੜੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੋਂ ਖੁਦ ਘਬਰਾ ਕੇ ਸਵਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹੇਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ "ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾ ਟਰੈਕਟਰ ਪਰੇਡ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ? ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਹੈ, ਉਹ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਦਰਦ ਫਿਰ ਜਾਗਾ, ਜ਼ਖਮ ਫਿਰ ਤਾਜ਼ਾ ਹੁਆ

ਕੋਈ ਵੱਡੀ, ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ (ਹੈ) ਉਸ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਪਿਛੋਕੜ ਕਾਰਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਓਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰੀਕ ਵੀ ਅਤੇ ਕਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਓਂ ਵਾਲੇ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-99150-91063

ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਹੀ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਫੂਕ ਨਿਕਲ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਵਰਗਾ ਰੁਤਬਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਂਜ, 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਲਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਖਲਨਾਇਕ ਜਾਂ ਗੱਦਾਰ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜੋ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਘੜੀ ਦਾ ਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇਸ ‘ਇੰਤਜ਼ਾਰ’ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਲੁਕੀ ਪਈ ਸੀ ਜੋ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕੇਗੀ।

ਹੁਣ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਹੁਣ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ

ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਗਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਬਿਰਤਾਂਤ, ਅਰਥਾਤ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ? ਉਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਲਈ ਹਮਾਇਤ ਕਿਵੇਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ? ਤੇ ਉਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਵੈਸੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਤਾਂ ਬਣਦੀ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੀ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇੱਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਦਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਤਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਵੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਹ ਅਜੀਬ ਵਿਅੰਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ‘ਪੇਜ’ ਉੱਤੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਕੇ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਲਟੀ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ- ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਤੇ ਅਚੇਤ ਤੇ ਕਿਤੇ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੁਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਾ ਦੇਖ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਵੀ ਜੋ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦੇ

ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਹੀ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ-ਬਿਰਤੀ ਵੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਤੇ ਦੱਬੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਰਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਕੈਸਾ ਦਰਦਨਾਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਜੀ!

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ‘ਓਧਰ ਵੱਲ’ ਜਾ ਤਾਂ ਰਿਹਾ ਹੀ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਬੋਲਣ ਤੇ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਵਿਰਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹਨ। ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ‘ਏਕਲਤੀ ਬਨ ਮਾਹੇ’ ਜਾਂ ‘ਏਕਲਤੀ ਕੁਰਲਾਏ’ ਜਾਂ ‘ਬਿਖਮ ਰੈਣ ਘਣੇਰੀਆ’ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕੱਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? ਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ?

ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਤਿੰਨ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ‘ਹੋਂਦ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਸਪੈਸਿਫਿਕ’ ਅਤੇ ‘ਖਾਲਸਾ-ਸਪੈਸੇਫਿਕ’ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਮੁੱਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਮੁੱਦਾ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ

ਅਤੇ ਸਿਰਜਿਆ ਵੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਦੀਵਾਨਗੀ ਨਾਲ।

ਦਿਲਚਸਪ ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਘੜੀ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਸ਼ਿਅਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ:

ਦਰਦ ਫਿਰ ਜਾਗਾ, ਜ਼ਖਮ ਫਿਰ ਤਾਜ਼ਾ ਹੁਆ।
ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜਗਾਉਣਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ।

ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ, ਕਦੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਦੇ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਣਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਰਿੱਝਦੇ ਪਕਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸਾਂਝ ਜ਼ਰੂਰ ਪਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਦੱਸ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਸਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਲਿਆ ਵਿੱਸਰਿਆ ਅਤੇ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਨਵਾਂ ਨੈਰੇਟਿਵ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਨਾਇਕ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ। ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਜੋ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਵਿਹਲ ਕੱਢਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਸਾਡੀ ਅਣਜਾਣ ਰੂਹ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਸ! ਚਾਣਕਿਆ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਹੋ ਹੀ ਤਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਹੜੇ

ਚਾਣਕਿਆ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ।

ਹੋਂਦ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰਥ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ-ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ। ਮੈਨੂੰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਵਿਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ: “ਗੁਰ ਬਿਨ ਜਿਉਂਦੇ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ ਰਣ ਖਾਸ ਦੇ। ਬੇਲਗਾਮ ਸਭ ਯੁੱਧ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ”। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਯੁੱਧ ਬੇਲਗਾਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 27 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੋੜ ਵੀ ਸੀ।

ਦੂਜਾ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਰਾਵੇ! ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਤੁਹਾਡੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿਫਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਦੀ ਚਾਸ਼ਨੀ ਵੀ ਰਲ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸਮਝ ਸੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸੀ। ਜਿਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਲੁਲੂ ਲੰਗੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ‘ਸਟੇਟ ਦੇ ਭੈਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ’ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰਨ। ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਕਿ ਜਿਸ ਹੋਂਦ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ, ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਵੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵੇਗਾ।

“ਕੋਈ ਅਕਲ ਦਾ ਕਰੋ ਇਲਾਜ ਯਾਰੋ”

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ, ਕਾਮਰੇਡ ਲੀਡਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ”, ਬਗੈਰਾ ਬਗੈਰਾ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਯੋਗ ਲੀਡਰ/ਵੱਡੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਭਰੀ ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੀ?

ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹੇਰਾਉਣ ਦੀ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕ (ਨੈਗੇਟਿਵ) ਪਹੁੰਚ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ: ਕੀ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ/ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਲ ਮਿਲਿਆ? ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਅਕਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਰਬ ਲੱਗੀ ਹੈ?

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਸ਼ਖਸ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਜਸੱਤਾ/ਸਿਆਸੀ ਚੜ੍ਹਤ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਾਂਗ ਨਿਰੋਲ ਹਿੱਕ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਬਾਹੁਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਵਾਹ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੇ ਅਨੈਤਿਕਤਾ, ਗਲਤ ਤੇ ਠੀਕ ਵਿਚਕਾਰ ਡੁੱਘੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਮੱਧਮ ਪੈ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਧੁੰਧਾਧਾਰ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਚਾਰ/ਪ੍ਰਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਧੋਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ, ਮਜ਼ਲੂਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ/ਹਿਤੈਸੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦਾ ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ‘ਨੈਰੇਟਿਵ’ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਬੇਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਉਂਗਲੀ ਲਾ ਕੇ ਤੋਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਨੰਗੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਵਰਤਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਿਗਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜਸੱਤਾ ਮਾਣਦੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਫਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਅਥਾਹ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ‘ਸਟੇਟ’ (ਰਿਆਸਤ) ਦਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ, ਇਸ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨੈਰੇਟਿਵ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ

ਅਸੀਂ (ਲੋਕ) ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਅਤੇ ਅਕਲ ਦੀ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੰਗਾਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਨੈਤਿਕ/ਇਖਲਾਕੀ ਬੁਲੰਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਰਿਆਸਤ/ਸਟੇਟ ਵੱਲੋਂ ਚਲੀਆਂ ਭੜਕਾਊ ਚਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤੋੜਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਿਛਲੀ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਉਭਾਰ ਦਾ ਖਾਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲੂਟ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁਦ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਮੌਜੂਦਾ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਫੈਕਟਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ/ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਉੱਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਕੇ, ਪੁਰਾਣੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਖੱਬੀ ਸਿਆਸਤ ਹੁਣ ਖੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਕਿਸਾਨੀ ਆਬਾਦੀ ਕੋਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੂਸਾ, ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਕੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ/ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਲੰਮੀ, ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਉਂਗਲੀ ਫੜ ਕੇ ਤੋਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਕਿਸਾਨ/ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਲੀਡਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਤੁਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਦਰਅਸਲ, ਆਰਥਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਮੋਰਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ/ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਲੜਨਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੈਦਾਨ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨੀ ਲੀਡਰ ਉਭਰ ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਆਧਾਰਤ ਸਿਆਸਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਾ ਨਿਖਾਰਦੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜੁੜਨ/ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਝ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਮ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਿਆਹਫਾਮ ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਿਦਵਾਨ ਕਾਰਨਲ ਵੈਸਟ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਦਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਆਸਤੀ/ਸਟੇਟ/ਧੌਕਸਾਹੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ/ਆਰਥਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਲਈ

ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਬੌਧਿਕ ਹਥਿਆਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਪੁੰਜੀਪਤੀ ਲੂਟ, ਭੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਮਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸੂਖਮ ਮਨੁੱਖੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ/ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜੰਮਣਾ-ਮਰਨਾ, ਹੋਂਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ, ਪਿਆਰ, ਨਸਲਵਾਦ ਆਦਿ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਦਰਤੀ ਚਹੱਸਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ‘ਧਰਮ’ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਬੁਲੰਦੀ ਇਸ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਬੈਰ, ਸਾਡੇ ਬਹੁਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਤਾਂ ਸਹੀ ਮਾਇਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਉਹ ਆਰਥਕਵਾਦ ਵਿਚ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ‘ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ‘ਬੋਲ’ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉੱਠੀਆਂ। ਸਿੱਖੀ ਰਹ-ਰੀਤ, ਪਾਠ-ਪ੍ਰਜਾ ਅਤੇ ਤਵਾਰੀਖੀ ਸਿੱਖ ਨਾਹਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕਿੱਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਹੋਇਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਨੇ ਵੱਡੀ ਅਗਵਾਈ ਸਿੱਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਧਰਮ ਹੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਿਰਜਕ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਆਮ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਮਿਥਾਂ/ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿਊਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਘਰੇ ਆਪਣਾ ਸਭਿਆਚਾਰ/ਵਿਰਸਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਕਿਸਾਨ ਇੱਕ ਵੀ ਠੰਢੀ ਰਾਤ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਸਕਦਾ।

ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛਾਂਗੇ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ-ਰਹਿਤ ਰੁੱਖ ਖੜ-ਸੁੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਲਦਾ ਅਤੇ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਸਰ

ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੈਰ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਾਮਰੇਡ ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਮਰੇਡ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਦੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਮਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਵਿਕਾਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਮਾਮ ਕਮੀਆਂ/ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਕਿਸਾਨੀ ਉਭਾਰ ਉਠਾਉਣ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਖਤ ਵਿਚ ਪਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਿਹੜੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮਨਫੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਪਹਿਲੀ

ਵੱਡੀ ਲੜਾਈ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਢਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਹਮੇਸ਼ਾ-ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੁੜ ਲੜਾਈ ਇਸ ਪੱਧਰ ਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ/ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਗਰੀਬ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰਖੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ/ਗੁਰੂ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਹੈ ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਾਸਤੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਐਵੇਂ ਕਿਸਾਨੀ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਸਣ, ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਖਾਮੀਆਂ ਉਘਾਤਨ ਦੇ ਕਸੀਦੇ ਕੱਢਦੇ ਰਹੇ। ਮਾਨਵੀ ਅਹਿਸਾਸ, ਜਥੇਬੰਦਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਟਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਕਈ "ਸਿਆਣੇ" ਸਿੱਖ ਈਰਖਾ-ਵਸ ਲੱਗਤੇ ਘੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਾਨੀਆਂ ਸਜਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਕਈ 'ਨਾ ਖੇਡਣਾ, ਨਾ ਖੇਡਣ ਦੇਣਾ' ਵਾਲੀ ਸ਼ਰੀਕਪੁਣੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਾਜਸੱਤਾ ਦੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ 'ਨਾਇਕ' ਹੋਣ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਬਖਸ਼ਦੇ ਰਹੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਆਪ ਮਰੇ ਬਗੈਰ ਸਵਰਗ' ਨਹੀਂ ਜਾ ਹੁੰਦਾ।

ਦਰਅਸਲ, ਕਿਸਾਨੀ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਤੰਬਰ-ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਉਭਰਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਈ ਪਾਤਰ 'ਸਿੱਖੀ ਕਾਰਡ' ਵਰਤ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮਿਲਾਈ ਖਾਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਗਾਰਨ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ 'ਪੰਨੂ' ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਖੁਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ 'ਪੰਨੂਆ' ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੀ 'ਫਰੋਤੀ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਭਾੜੇ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ' ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਫਰੋਤੀ ਸਿਆਸਤ' ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੈ? ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਧਰਤੀ-ਪੁੱਤਰ ਖੁਦ ਹੀ ਲੜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾਇਆ। ਬਾਹਰਲੀ ਮਾਇਆ ਨੇ ਤਾਂ 'ਤਲੀ ਉੱਤੇ ਸਿਰ ਧਰੀ' ਫਿਰਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਧੁਰ-ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਰਾਖ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਹੀ ਸਿਆਸਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਫੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਲੋਕ ਖੁਦ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਲੜਾੜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਗੀਦੀ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਬਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਇਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰ ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਕਹੀ ਜਾਣ ਪਰ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿੱਧੇ/ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੜਾਈਆਂ ਹੀ ਹੋ ਨਿਬੜੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੱਖਣਾ/ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਮੌਕੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਲੋਕ ਅੰਦੋਲਨ ਬਣਿਆ ਅੱਜ ਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਘੋਲ ਪਹਿਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰਨ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ।

ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ ਵੱਲੋਂ ਲਾਰਡ ਕਲਾਈਵ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨੀ ਸੌਂਪਣ ਬਾਰੇ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਵੈਸਟ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਇਕ ਚਿੱਤਰ।

ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਹਸਰ

16ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਸੀ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਮਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇਸ ਨੂੰ 'ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੱਤੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਲਾਲ-ਉਦ-ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਕਬਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸੀ। ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੌਲਤਮੰਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਉਸੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਖਾਨਾਜ਼ਾਰੀ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਰਬਚਾਰਾ ਖੇਤੀ ਨਿਰਭਰ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਮਹਿਜ਼ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦ ਮਾਲ ਉਥੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੇਥ-1 ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸੀ। ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ

ਵੱਕਾਰ ਮੁਸਤਫਾ

ਮੁੱਖ ਤਾਕਤਾਂ ਪੁਰਤਗਾਲ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਡਾਕੂ ਪੁਰਤਗਾਲ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਸੰਤੋਸ਼ਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਯਾਤਰੀ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਵਪਾਰੀ ਰਾਫਲ ਫਿਚ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ, ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆ, ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਰਾਫਲ ਫਿਚ ਦੀਆਂ ਇਹ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਮਸਾਲੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੇਵੇਂਟ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਕਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਰਾਫਲ ਫਿਚ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਯਾਤਰੀ ਸਰ ਜੇਮਸ ਲੈਕੋਸਟਰ ਸਮੇਤ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਪੇਸ਼ਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 31 ਦਸੰਬਰ 1600 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਤੋਂ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਈ ਨਾਮ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਸਤ 1608 ਵਿੱਚ ਕੈਪਟਨ ਵਿਲੀਅਮ ਹਾਕਿੰਗਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੂਰਤ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਹੈਕਟਰ' ਦਾ ਲੰਗਰ ਪਾ ਕੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਡੱਚ ਅਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੀਹ ਗੁਣਾ ਵੱਡੇ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਧਨੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਆਬਾਦੀ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਆਖਰ ਕੀ ਬਣਿਆ!

ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਸਾਲ 1600 ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਭਾਗ ਚਲਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਜੋ ਵੱਕਾਰ ਮੁਸਤਫਾ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਚੀਨ ਦਾ ਮਿੰਗ ਰਾਜਵੰਸ਼ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਖਾਫੀ ਖਾਨ ਨਿਜ਼ਾਮ-ਉਲ-ਮੁਲਕ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮੁੰਤਖਬੁਲ-ਬਾਬ' ਮੁਤਾਬਿਕ, ਅਕਬਰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਹਾਥੀ, ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜੇ, ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਚੀਤੇ, ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਵੱਡੀਆਂ ਅਸ਼ਰਫੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੌ ਤੋਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜ ਸੌ ਤੋਲੇ ਤੱਕ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰ ਅਸ਼ਰਫੀਆਂ, 272 ਮਣ ਕੱਚਾ ਸੋਨਾ, 370 ਮਣ ਚਾਂਦੀ, ਇੱਕ ਮਣ ਜਵਾਹਰਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਸਲੀਮ, ਨੂਰ-ਉਦ-ਦੀਨ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੰਨ, ਨੱਕ ਅਤੇ ਹੱਥ ਕੱਟਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਦਿਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰ ਹਟਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸਤਕਾਂ, ਖੂਹ ਅਤੇ ਸਰਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਫਰਿਆਦੀਆਂ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਲਈ ਮਹਿਲ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਜ਼ੀਰ ਟੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵਿਲੀਅਮ ਡੋਲਰਿਪਲ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਹਾਕਿੰਗਸ ਨੂੰ ਜਲਦ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਲੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਹਾਕਿੰਗਸ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਗਲ ਰਾਜਧਾਨੀ ਆਗਰਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਹਾਕਿੰਗਸ ਨੂੰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ

ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲੀ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਰਾਜਦੂਤ ਸਰ ਥੌਮਸ ਰੋਅ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਦੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਸਰ ਥੌਮਸ ਰੋਅ 1615 ਵਿੱਚ ਮੁਗਲ ਰਾਜਧਾਨੀ ਆਗਰਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਤੌਹਫੇ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ

ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਲੋਗੋ ਜੋ ਮੂਲ ਲੋਗੋ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰ ਕੇ 1698 ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਣਾਉਣਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਥੌਮਸ ਰੋਅ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਦੀ ਬਜਾਇ ਘੋੜੇ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ।

ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰ ਥੌਮਸ ਰੋਅ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪ-ਮਹਾਦੀਪ ਦੀ ਹਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਯੂਰਪੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਥੇ

ਬਣਦਾ ਹੀ ਕੀ ਸੀ? ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਲਈ ਜੇ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਤੌਹਫੇ ਲਿਆਉਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮਤੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸੂਤ, ਨੀਲ, ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਨਾਈਟ੍ਰੇਟ ਤੇ ਚਾਹ ਖਰੀਦਦੇ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਵੇਚ ਕੇ ਖੂਬ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਂਦੇ। ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵਪਾਰਕ ਪੂੰਜੀ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਜੋ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਖਰੀਦਦੀ, ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਚਾਂਦੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ 1621 ਤੋਂ 1843 ਤੱਕ ਸਪੇਨ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

1670 ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਮਰਾਟ ਚਾਰਲਸ ਦੂਜੇ ਨੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਲੜਨ ਅਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਰਤਗਾਲੀ, ਡੱਚ ਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੜਾਈਆਂ ਜਿੱਤੀਆਂ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਤੱਟ-ਵਰਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਪਰ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਆਮਣ-ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਲ 1681 ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਰ ਚਾਈਲਡ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਲਮਗੀਰ ਦੇ ਭਾਣਜੇ ਨਵਾਬ ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਖਾਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰ ਚਾਈਲਡ ਨੇ ਫੌਜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1686 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹੀ ਜੰਗੀ ਤੋਪਾਂ, ਦੋ ਸੌ ਤੋਪਾਂ ਅਤੇ ਛੇ ਸੌ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਾਲਾ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦਾ ਬੋਤਾ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਬੰਗਾਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਹੋਇਆ। ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸੈਨਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ। 1695 ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਡਾਕੂ ਹੇਨਰੀ ਏਵਰੀ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਫਤਿਹ ਮੁਹੰਮਦ'

ਅਤੇ 'ਗੁਲਾਮ ਸਵਾਈ' ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ਇਸ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਤੋਂ ਸੱਤ ਲੱਖ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪੌਂਡ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵਿਲੀਅਮ ਡੋਲਰਿਪਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਨੇ ਮੱਖੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮਾਰਿਆ। ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪੰਜ ਕਾਰਖਾਨੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੂਰਤ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹੀ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਜੀਰਾਂ ਨਾਲ ਜਕੜ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੰਪਨੀ ਕੋਲ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਨਰੀ ਏਵਰੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਲਮਗੀਰ ਨੇ 1690 ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਚੀਨ ਤੋਂ ਰੇਸ਼ਮ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਖਰੀਦਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਚੀਨੀਆਂ ਨੇ ਅਫੀਮ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਜਹਾਜ਼ 'ਨੇਮੇਸਿਸ' ਨੇ ਕੈਨਟੋਨ ਬੰਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਾਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਚਾਂਦੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਉਤਪਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਚੀਨ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਪੋਸਤ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਅਫੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਅਫੀਮ ਨੂੰ ਤਸਕਰੀ ਕਰ ਕੇ ਚੀਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਅਫੀਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਚੀਨੀ ਏਜੇਂਟਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਫੀਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਅਫੀਮ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਰੇਸ਼ਮ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਦੇ ਬਰਤਣ ਵੀ ਖਰੀਦੇ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਵੀ ਕਮਾਇਆ।

ਜਦੋਂ ਚੀਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਫੀਮ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਅਫੀਮ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੀਨ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਰਮਿਆਨ ਲੜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਕਈ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਫੀਮ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਸੂਲਿਆ ਗਿਆ। ਚੀਨੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਂਗਕਾਂਗ 'ਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਇਸੇ ਦੀ ਹੀ ਇੱਕ ਕਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਚੀਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਅਫੀਮ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮਦਦ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਪੱਤਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਆਇਆ। 1707 ਵਿੱਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਸਤ 1608 ਵਿੱਚ ਕੈਪਟਨ ਵਿਲੀਅਮ ਹਾਕਿੰਗਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੂਰਤ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਹੈਕਟਰ' ਦਾ ਲੰਗਰ ਪਾ ਕੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਡੱਚ ਅਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੀਹ ਗੁਣਾ ਵੱਡੇ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਧਨੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਆਬਾਦੀ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਗਏ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਯੁੱਧ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਹਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਫ਼ੋਟੀ ਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੈਨਾ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਮੁਗਲਾਂ, ਮਰਾਠਿਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਨਵਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੈਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਂਦੀ ਚਲੀ ਗਈ। 1756 ਵਿਚ ਨਵਾਬ ਸਿਰਾਜ-ਉਦ-ਦੌਲਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਅਰਧ-ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਸੂਬੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਬਣੇ। ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਪੰਜਾਹ ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਇਸੇ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਬੰਗਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਬਲਕਿ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਸੀ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਰੇਸ਼ਮ, ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ, ਇਸਪਾਤ, ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਨਾਈਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਉਦਧਾਰ ਕਰ ਕੇ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕੱਲਕਤਾ (ਹੁਣ ਕੋਲਕਾਤਾ) ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾ ਕਰੇ। ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵਾਬ ਨੇ ਕੱਲਕਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਫੌਰਟ ਵਿਲੀਅਮ ਦੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਨਵਾਬ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਮੀਰ ਜਾਫਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲਿਆ, ਮੀਰ ਜਾਫਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਕ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ। 23 ਜੂਨ, 1757 ਨੂੰ ਪਲਾਸੀ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਨਵਾਬ ਦੀਆਂ ਸੈਨਾਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਮੀਰ ਜਾਫਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਾਰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮੀਰ ਜਾਫਰ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੁਣ ਮੀਰ ਜਾਫਰ ਤੋਂ ਮਾਲਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਸੂਲਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੁੱਟਮਾਰ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਮੀਰ ਜਾਫਰ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਡੱਚ ਸੈਨਾ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ। 1759 ਅਤੇ ਫਿਰ 1764 ਤੋਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਕਰਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਲੱਦਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਸਮਾਨ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਖਰੀਦ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣ ਲੱਗੀ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਜਾਹਤ ਮਸ਼ੂਦ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਵਪਾਰੀ ਚਾਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਕੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਚੌਲ ਖਰੀਦਦੇ ਸਨ।

ਪਲਾਸੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਭਾਰਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਿਚ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਹੜਾ ਮਾਲੀਆ ਦਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦੇ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ, ਆਲੋਚਕ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਾਰੀ ਅਲੀਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਹਕੂਮਤ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਭਿਆ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਢਾਕਾ ਅਤੇ ਮੁਰਜ਼ਦਾਬਾਦ ਦੀ ਮਲਮਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਮਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮਲਮਲ ਅਤੇ ਚਿਕਨ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ।"

ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਬਹੁਤ ਬਿਹਤਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸੂਤੀ ਤੇ ਉਨੀ ਕੱਪੜੇ, ਸ਼ਾਲ, ਮਲਮਲ ਅਤੇ ਕਸ਼ੀਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਆਪਣੇ ਰੇਸ਼ਮ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੋਨੇ ਚਾਦੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ

ਲਈ ਭਾਰੀ ਕਰ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਕੱਪੜਾ ਬੁਣਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੋਹੇ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਸਮਾਨ ਵੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਲੋਹੇ ਦਾ ਲੰਗਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬੰਗਾਲ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, "ਆਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ

ਹਡਸਨ ਵਿਲੀਅਮ ਵੱਲੋਂ 1857 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਫਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਚਿੱਤਰ।

ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਸੁਖਦ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਹਸੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਪਲਬਧ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਵਪਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਰਹੇ ਸਨ।"

"ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਜੋ ਮਾਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 13 ਲੱਖ ਇੱਕ ਸੌ ਤੋਂ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਮਾਲੀਆ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।" ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਵਪਾਰਕ ਕੰਪਨੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਢਾਈ ਲੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਲਾਭ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਥੇ ਸੈਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ। ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੇ ਅਗਲੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਸਕ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਰਾਜ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਮਾਲੀਆ ਬਰਤਾਨਵੀ ਤਿਜੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਮਜਬੂਰ ਸਨ।

ਅਗਸਤ 1765 ਵਿਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਲੋਰਡ ਕਲਾਈਵ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਬੰਗਾਲ, ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਉਤੀਸਾ ਦੇ ਦੀਵਾਨੀ, ਯਾਨੀ ਮਾਲੀਆ ਵਸੂਲਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਲਾਨਾ 26 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਦਲੇ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸਯਦ ਹਸਨ ਰਿਆਜ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ, "ਦੁਨੀਆ ਖੁਦਾ ਦੀ, ਮੁਲਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਕੰਪਨੀ ਬਹਾਦਰ ਦਾ।"

ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਵਲੋਂ ਜਨਤਾ ਦਾ ਖੂਨ ਨਿਚੋੜ ਕੇ ਧਨ ਜਾਇਦਾਦ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਿਲਾਸਤਾ ਵਿਚ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੁਗਲ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਤਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲਸ, ਨਿਕੰਮਪਣ, ਡਰਪੋਕਪੁਣੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ-ਸ਼ੌਕਤ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾਕਟਰ ਮੁਬਾਰਕ ਅਲੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਆਖਰੀ ਅਹਿਦ ਦਾ ਮੁਗਲੀਆ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ' ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਸਾਲ 1948 ਵਿਚ ਨੱਚਦੇ ਅਤੇ ਸਰੋਦ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਾ ਕੇ ਦਾਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਿਕੰਮੇ ਸੁਲਤਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2104 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਕਬਰ ਵੀ ਕਾਮੁਕਤਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਦੇ ਪਤਨੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਹਰ ਸੀ।"

ਅਠਾਰਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਿਚ 1769 ਤੋਂ 1773

ਤੱਕ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੰਗਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਇਲਾਕਾ ਅਕਾਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਕਾਲ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਵਾਰੇਨ ਹੇਸਟਿੰਗਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਆਬਾਦੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਮਰ ਗਈ। ਮੌਸਮ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੇਂਡੂ ਆਬਾਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਏ ਗਏ ਭਾਰੀ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਨੌਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬੰਗਾਲ ਅਕਾਲ

ਰਾਜਮਹਿਲ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕੈਪਟਨ ਬਰੁਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।"

"ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋੜੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਬੈਠ ਜਾਵੇ।"

"ਇਥੋਂ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੇ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਰ ਅੱਧੇ ਮੀਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਲਟਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸੁਕਲੀ ਗੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਤਲੀਆਂ ਗੜ੍ਹੀ ਦੀ ਰਾਹ ਤੋਂ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਥੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਰੁਕੇ। ਸਾਡੀ ਸੈਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੀ ਪਰ ਪਿੱਛਿਓਂ ਵਪਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ।"

"ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੀਹ ਜਾਂ ਚਾਲੀ ਪਹਾੜੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਹਾਥੀ, ਘੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਬਲਦਾਂ ਦਾ ਚਾਰਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਬਾਲਣ ਲਈ ਲੱਕੜੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪਹਾੜੀਆਂ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੱਤ ਜਾਂ ਅੱਠ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਪਹਾੜੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਹਾਥੀ, ਕਈ ਊਠ, ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਬਲਦ ਵੀ ਲੈ ਗਏ।"

"ਸਾਡੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋ ਸੌ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 15 ਪੌਂਡ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਟਰਾਫੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕਰਨਲ ਗਰਾਂਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਨੱਕ ਅਤੇ ਕੰਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਕਲਕੱਤਾ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਮਾਰਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।"

ਸਿਰਫ ਮੈਸੂਰ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੋ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹਰਾਇਆ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਲੌਰਡ ਵੇਲੇਜ਼ਲੀ ਨੂੰ 1799 ਵਿਚ ਟੀਪੂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗਿਲਾਸ ਹਵਾ ਵਿਚ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, ਅੱਜ ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਲਾਰਡ ਵੇਲੇਜ਼ਲੀ ਦੇ ਹੀ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੈਨਿਕ ਜਿੱਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿੱਤੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ 3 ਕਰੋੜ ਪੌਂਡ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਵੇਲੇਜ਼ਲੀ ਦੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬਰਤਾਨੀਆ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

1813 ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਦ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਬਾਰੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਸਦਨ ਨੇ 1813 ਵਿਚ ਬੋਮਸ ਮੁਨਰੋ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1820 ਵਿਚ ਮਦਰਾਸ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਬਣੇ ਕੱਪੜੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਿਕ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕੱਪੜੇ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਬਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦੀਦਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਥਾਨਕ ਉਦਯੋਗ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਗਏ; ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਬਰਾਮਦ ਜੋ 1815 ਵਿਚ 25 ਲੱਖ ਪੌਂਡ ਸੀ, 1822 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 48 ਲੱਖ ਪੌਂਡ ਹੋ ਗਿਆ। ਢਾਕਾ ਜੋ ਕੱਪੜਾ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਡੇਢ ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰਹਿ ਗਈ। ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਟਿਕ ਨੇ ਆਪਣੀ 1934 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ।

ਭਾਰਤੀ ਬੁਣਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਸਫੇਦ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ 66 ਫੀਸਦ ਕਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਵਿਚ 40 ਫੀਸਦ ਸੀ। ਲੂਣ ਸਮੇਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੂਣ ਦੀ ਖਪਤ ਅੱਧੀ ਹੋ ਗਈ। ਲੂਣ ਦੀ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਅਤੇ ਹੈਜ਼ਾ ਅਤੇ ਲੂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ।

ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਨਰੀ ਜਾਰਜ ਟਕਰ ਨੇ 1823 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸਮਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। 1833 ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਗਮ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਲੀਅਮ ਡੋਲਰਿੰਪਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਿ ਅਨਾਰਕੀ, ਦਿ ਰਿਲੇਟੇਸ਼ਨ ਰਾਈਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਲ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 20 ਕਰੋੜ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸੜਕਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ, ਪੁਲ ਬਣਾਏ, ਸਰਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ, ਰੇਲ ਚਲਾਈ ਪਰ ਅਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਕਪਾਹ, ਰੇਸ਼ਮ, ਅਫੀਮ, ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਮਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਵਧਾਉਣਾ ਸੀ।

ਸਾਲ 1835 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਨ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1857 ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ (ਕੰਪਨੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵਿਦਰੋਹ) ਦੌਰਾਨ, ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਕੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇੱਕ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸਿੱਧੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਈ। ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੌਰਡ ਮੇਕਾਲੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਕੰਪਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ 1874 ਤੱਕ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਖਬਾਰ 'ਦਿ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ ਦੋ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ- "ਇਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇ, ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੀ।

ਸਿਰਫ ਮੈਸੂਰ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੋ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹਰਾਇਆ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਲੌਰਡ ਵੇਲੇਜ਼ਲੀ ਨੂੰ 1799 ਵਿਚ ਟੀਪੂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗਿਲਾਸ ਹਵਾ ਵਿਚ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, ਅੱਜ ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਬੰਸੀ ਕੌਲ ਦਾ ਜਾਦੂ

ਰੰਗਕਰਮੀ ਬੰਸੀ ਕੌਲ (23 ਅਗਸਤ 1949-6 ਫਰਵਰੀ 2021) ਭੁਪਾਲ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਥੀਏਟਰ 'ਰੰਗ ਵਿਦੂਸ਼ਕ' ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਨ। 'ਆਲ੍ਹਾ ਅਫਸਰ' ਅਤੇ 'ਸਿੱਧੀ ਦਰ ਸਿੱਧੀ ਉਰਫ ਟਕੇ ਪੇ ਟਕਾ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕ ਹਨ। 2010 ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਲੇਖ 'ਚ ਅਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

1978 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੰਸੀ ਕੌਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉੱਘੇ ਕਵੀ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ) ਦੀ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਥੀਏਟਰ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੰਸੀ ਕੌਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਐਨ.ਐਸ.ਡੀ. ਰੈਪਰਟਰੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਸਨ। ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤ ਸਫਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਹੁਤ ਦਿਲਕਸ਼ ਅਤੇ

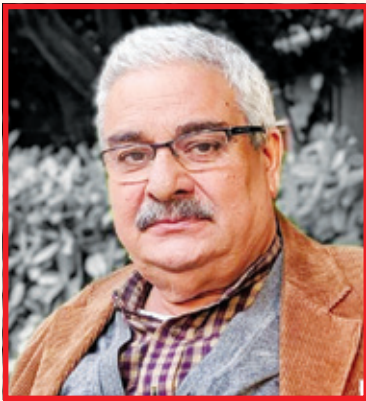

ਅਰੀਤ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98153-58034

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਲੀਕਾ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਬਤੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਔਰਤ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਾਂ ਨੌਜਵਾਨ, ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਮੁਤਾਸਿਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਨਾਟਕ 'ਧਮਕ ਨਗਾਰੇ ਦੀ' ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਟਕ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮਾਣਮੱਤਾ ਹਸਤਾਖਰ ਬਣਿਆ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਪਲਾਟ/ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਸ਼ਾਇਰ ਸਹਰਯਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਸਬਿੰਦਰਜੀਤ ਸਾਗਰ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਡਰਾਮਾ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਬੇਰੁਖੀਆਂ ਤੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਉਠੇ ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀ ਗਾਥਾ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਕਾਲੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਉਪਰ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਦਾ ਗਾਥਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਲਾਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਨੂੰਨ (ਮੀਸਾ - ਮੈਂਜ਼ੂਰਾ ਯੂਏਪੀਏ ਕਾਨੂੰਨ ਵਰਗਾ) ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲਣਾ ਜੁਲਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਅਸਲੋਂ ਨਵੀਂ ਟੀਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਜਾਣ

ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਸਨ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਟੀਮ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨੁੱਕੜ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਡੇਰੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। 'ਧਮਕ ਨਗਾਰੇ ਦੀ' ਡਾਂਸ ਡਰਾਮਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਗੀਤਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਅੰਡਰ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਨੌਜਵਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਵਜਾਉਣਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਕੜੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। 1980ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਾਏ 'ਉੱਠਣ ਦਾ ਵੇਲਾ' ਜਿਹੇ ਨਾਬਰੀ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਬੰਸੀ ਕੌਲ ਨੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਟੀਮ ਨਾਲ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆਖਦੇ, "ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ", ਪਰ ਉਹ ਕਮਾਲ ਦੇ ਟੀਮ ਲੀਡਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂਦਰੂਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕੰਮ ਲੈਣ ਦਾ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਡਾਂਸ ਸਟੈਪ ਸਿਰਜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸੁਰ ਤਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਰਵਾਇਤਾਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਪੈਂਤੀ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨੀ ਖੁਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਨੱਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਅਸ਼ ਅਸ਼ ਕਰ ਉੱਠਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਭੰਗੜਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ, ਨਾਚ ਤੋਂ ਨਾਟਕ ਦਾ ਰੋਹ, ਦਲੇਰੀ ਜਾਂ ਰੰਜ, ਭਾਵ ਇਹਦਾ ਰੋਅ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਹੈ। ਬੰਸੀ ਕੌਲ ਦਾ ਕਮਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਤਲੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਦੇ ਟਾਹਣੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸੰਗੀਤ ਸਾਜ਼ ਬੀਜਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗੂੰਜਵੀਂ ਲਰਜ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਚ ਹਰ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁਝ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਕਲਾਕਾਰ ਦਰਜੀ, ਤਰਖਾਣੇ ਅਤੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਨ। ਬੰਸੀ ਕੌਲ ਵੱਲੋਂ ਨਾਟਕ ਲਈ ਵਿਉਂਤਿਆ ਸੈੱਟ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਅਤੇ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਭਰਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇਖਣ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਰੋਲ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਜੋ ਉਦੋਂ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਵੈਟਰਨ ਅਦਾਕਾਰ ਵੇਦ ਸ਼ਰਮਾ ਹੁਰੀਂ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਫੱਬਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੇਦ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ। ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਲੋਕ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਫੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨੋਚਾ ਸਨ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਭਾਖਤਾ ਨੰਗਲ ਡੈਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਵੇਲਿਆਂ ਦੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਇਸ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਲਗਾਓ ਇੰਨਾ ਵਧ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਜਾਣਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜੇ ਮੈਂ ਤਜਰਬਾਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਰੈਗੂਲਰ ਸਕੂਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੰਸੀ ਕੌਲ ਨੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਨਾਟਕ ਤੇ ਰਸ਼ਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮੰਜ਼ਰ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਉਸ ਗੁਜ਼ਰੇ ਜਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੰਸੀ ਕੌਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜਾਦੂ ਸਿਰਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਸੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 28 ਫਰਵਰੀ 2021 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-470

ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਅਰਾਮ ਦੀਆਂ, ਕਰਨ ਸਲਾਹਾਂ ਵੱਟ ਉਤੇ ਬਹਿ ਕੇ।
ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਹੁਣ ਬਰਕਤ ਕਿੱਥੇ! ਜਿਵੇਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤੁਫਾਨ ਖਹਿ ਕੇ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-468

ਪਗੜੀ ਦੀ ਹੈ ਸ਼ਾਨ ਨਿਰਾਲੀ
ਵੱਖਰੀ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਬਣਾਵੇ।
ਇੱਕ ਨੇ ਤਾਂ ਲੜ ਛੱਡਵੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀ
ਦੂਜਾ ਚਿਣ ਚਿਣ ਪੇਚ ਲਗਾਵੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ
ਪਿੰਡ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਫੈਲ ਛਬੀਲੇ ਗੱਭਰੂ
ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਪੇਚ ਬਣਾ ਕੇ।
ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕਰਨ ਤਿਆਰੀ
ਸਾਰਾ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ।
ਮੈਂ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ
ਇਹੀ ਰੱਖਣ ਮਨ 'ਚ ਧਿਆ ਕੇ।
ਬਾਪੂ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਛੋਤੀ ਮੁੜਿਓ'
ਸਾਰ ਦਿਆਂਗੇ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ।

-ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਕਲਾਹੜ
ਫੋਨ: 91-98764-84032

ਖਰਵਾ ਕੇ ਪੂਣੀ ਪੱਗ ਦੀ ਯਾਰੋ
ਟੋਹਰਾਂ ਦੇ ਵੱਟ ਕੱਢਦਾ ਹੈ,
ਫੜ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਨਿੱਕਾ
ਲੜ ਚਿਣ ਚਿਣ ਛੱਡਦਾ ਹੈ।
ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਢ ਕੇ ਪੱਠਾ ਦੱਬਾ
ਮੇਲੇ ਦੀ ਜਾਪੇ ਤਿਆਰੀ ਹੈ,
ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਭੰਗੜੇ ਵਿਚ
ਜਾ ਕੇ ਚਮਕੌਣੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਰਪੁਰੀ

ਇਕ ਵੀਰ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ ਸ਼ੀਸ਼ਾ

ਦੂਜਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਪੱਗ।
ਚਿਣ ਚਿਣ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਪੱਗ
ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਲੱਗੂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਲੱਗ।
ਵੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ
ਤਾਂ ਹੀ ਸੋਭਾ ਕਰਦਾ ਜੱਗ।
ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬਖਸ਼ੀ ਸਰਦਾਰੀ
ਸਿਰ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਏ ਪੱਗ।
ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦਿੱਤੀ
ਸਾਨੂੰ ਹੋਂਦ ਨਿਰਾਲੀ,
ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦਾ
ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਰਦਾ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-640-6660

ਰੀਝ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ, ਚਿਣ-ਚਿਣ ਕੇ
ਸੀਸੇ ਮੁਹਰੇ ਖੜ੍ਹ, ਟਿਕਾ ਲੈਂਦੇ ਅੱਖ।
ਪੋਚਵੀਂ ਪੱਗ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਗੱਭਰੂ
ਦਿਸਦੇ ਨੇ ਫਿਰ ਇਹ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਖ।
-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਹਮਸਾਏ
ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਗੱਭਰੂ ਪੰਜ-ਆਬ ਦੇ।
ਕਦੀ ਕਹਿਣ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ
ਨਸ਼ੇਤੀ ਚਿੱਟੇ ਦੇ, ਕਦੀ ਪੀਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨੇ।
ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖੋਣਾ
ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਖਰਾਬ ਨੇ।
ਆਗੂ ਸਾਡੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੀਰੇ
ਅਸੀਂ ਤੱਤੇ ਹੀਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ।

-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਪਿੰਡ ਕੁਲਬੁਰਫਾ, ਪਟਿਆਲਾ।
ਫੋਨ: 91-98784-69639

ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸਿਆੜ
ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਰੈਲ ਵਗਲਦਾ
ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਇਕ ਕਲਾ
ਰੈਲ ਵਾਂਗ ਸੂਰੂ ਹੋ ਪੱਗ ਦਾ ਲੜ
ਨੱਪ ਨੱਪ ਕਿਨਾਰੇ ਨੱਕ ਦੀ ਸੇਧ ਨੂੰ
ਨੱਕ ਨਿਕਲਦੀ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ
ਜਿਵੇਂ ਭੁੱਖੇ ਰੇਖਾ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਧਰਤ ਨੂੰ
ਸਿਰ ਦੀ ਕਦਰ ਹੋਂਦਾਂ ਬੰਨੇ ਟੱਪ ਜਾਂਦੀ
'ਸਰ ਕਟਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ,
ਸਰ ਝੁਕਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ'
ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ, ਸਾਡੀ ਪਛਾਣ,
ਪੱਗ ਦੀ ਇੱਜਤ
ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦੀ।
-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਵੰਡੋ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਦੀ ਨੀਤੀ ‘ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ

ਖਰੀ ਗੱਲ

ਵੰਡੋ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ, ਖੇਤਰੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਆਦਿ ਬਣਾ ਕੇ ਤੋੜਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਖੇਤਰ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟੁਕੜੇ ਹਮਲਾਵਰ ਜਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਤਾਕਤਵਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ

ਡਾ. ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-99149-46027

ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਇਤਾਲਵੀ ਲੇਖਕ ਨਿਕੋਲੋ ਮੈਕਿਆਵਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੇਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ‘ਯੂਧ ਦੀ ਕਲਾ’ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਅ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਗੱਠਜੋੜ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਦੂਜਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਧੜੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਧਾਉਣਾ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਚ ਫਾਲਤੂ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸਾਧਨ ਘੱਟ ਰਹਿ ਜਾਣ।

ਇਹ ਨੀਤੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਨੀਤੀ ਯੂਰਪੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਮੈਡੀਟੇਰੀਅਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾ ਕੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦਬਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਰੋਮਨਾਂ ਨੇ ਇਹੀ ਨੀਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲੀਗ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਵਰਤੀ। ਲੀਗ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਫਾਇਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਕੁਝ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਗੈਲਿਕ ਯੂਧਾਂ ਵਿਚ ਜੂਲੀਅਸ ਸੀਜ਼ਰ ਨੇ

ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ‘ਵੰਡੋ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਦੀ ਨੀਤੀ’ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਭਾਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਹੀ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਲੰਮਾ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਪਰ ਡਾ. ਤਾਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ‘ਵੰਡੋ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਦੀ ਨੀਤੀ’ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਗੋਲਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਯੂਰਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਸੈਲਟਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਸੀ, ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਰਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਨ 1848 ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪਰਿੰਗ ਆਫ ਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਯੂਰਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ ਮਤਭੇਦ ਬਣਾ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ

ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਗੋਲ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ। ਚੀਨ ਅਤੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ਿਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ (ਮੁਸਲਿਮ ਖੇਤਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਚੀਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੀਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਬਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮੰਗੋਲ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ।

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਸੁਧਾਰਕ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਰੀਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸੈਨਾਵਾਂ ਲਈ 2008 ਰੈਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੀ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਬੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕਿਸਟੋਫਰ ਡੇਵਿਡਸਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਯਮਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਰਾਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਕ ਲੁਕਵੀਂ

ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨੀਤੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰੂਰਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵਰਤੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਧਾਈ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਰਣਨੀਤੀ ‘ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਆਧਾਰਤ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਨ 1857 ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਪੰਜ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਇਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ

ਤੋਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੱਦਾਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬੈਬਰ ਪਾਸ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਸਿੰਧ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਤਿੱਬਤ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੀਆਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਛੋਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ 1809 ਦੀ ਸੰਧੀ ਤਹਿਤ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਝਟਕਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਉਸ ਵੰਡ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਤਾਕਤ ਘਟ ਗਈ। ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸੱਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਡੋਗਰਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਮੱਤਭੇਦ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ। ਇਸ ਮਤਭੇਦ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਐਂਗਲੋ ਸਿੱਖ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸੰਧੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਬਿਆਸ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ (ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਦਰਾਰਾਂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਸਨ। ਸੋ, ਅੰਗਰੇਜ਼ 1849 ਤਕ ਆਪਣੀ ਵੰਡ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ 1947 ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਉੱਤੇ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਸੰਯੁਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਦਾ ਲਈ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਵੰਡੀ ਗਈ।

ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਭ ਲਈ ਵੰਡਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਅਪਨਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਬਜ਼ਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਨੀਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ। 1966 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ, ਜੋ ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਏਕਤਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਸਹਿਮਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁੱਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਾਲੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਜਾਂ ਐਸ. ਵਾਈ. ਐਲ. ਦਾ ਮੁੱਦਾ; ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਾਲੇ ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁੱਦਾ; ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਲੇ ਹੱਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜੋਕੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੱਤਭੇਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਏਨੀ ਤਾਕਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ।

ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ

ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਿੰਸਕ, ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ, ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਭੜਕਾਉ ਏਜੰਟ-ਨੈਟਵਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ

ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਪਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਹੋਰ ਤਾਕਤ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਨੀਤਿਕ ਸੁਵਿਧਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੀਕਰਨ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਲੀਏਪਣ ਦਾ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਸੋਝੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਭੜਕਾਉ ਏਜੰਟ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਘੜੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਰੱਖਿਆ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਭਿਆਨਕ ਠੰਡ, ਬਾਰਿਸ਼, ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਅਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਟੀਚਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੱਟਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਤੇ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

ਖੇਤ ਆਗੂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ, ਖੱਬੇਪੱਖੀ, ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਛਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਟਕਰਾਅ ਵੱਲ ਮੋੜਨਾ ਸੀ।

ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਭੜਕਾਉ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਯਤਾ, ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਚਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨੈਟਵਰਕਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਿਭਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭੜਕਾਉ ਏਜੰਟ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਾਹਿਤ, ਕਾਨੂੰਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭੜਕਾਉ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਹਿਤ ਦੋਹਾਂ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ-ਪਾਉ ਅਸਲਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਮਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ 12 ਦੌਰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਚਾਲ ਹੀ ਸਨ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਭੜਕਾਉ ਏਜੰਟ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਠੋਸ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਸਕਣ। ਕਿਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘੂ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੜਾਅ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਾਹ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਮਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ ਵਿਚ ਕਠੌਰਤਾ

ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਨ। ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਠੰਡੇ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ. ਆਈ. ਏ.), ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਤੋਮਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਸਿਖਰ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ।

ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਪ ਸਿੰਘੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮੁਜਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਿਕੱਜਾ ਕੱਸਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਸਿੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਵਰਗੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ, ਯੂ. ਪੀ., ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੁਝ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੀਪ ਸਿੰਘੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਤਾਲਮੇਲ ਕੀਤਾ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾਵਾਂ-ਹਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਜਿਆਣੀ ਨੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ‘ਤੇ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘੂ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਵਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਸਨ? ਸੱਚਾਈ ਕਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਦੀਪ ਸਿੰਘੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਟਰਿੰਗਰ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਕੁਝ ਭਾਜਪਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਗਾਜੀਪੁਰ ਬਾਰਡਰ ‘ਤੇ ਭਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਨੂੰ ਨਾ ਫੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਕ ਤਿੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਯੂ. ਪੀ., ਉਤਰਾਖੰਡ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਸਨ। ਭਾਜਪਾ ਹਿੰਦੂਤਵ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਇਕ ਉੱਚੇ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵੱਲ ਇਕ ਕਦਮ ਹੈ। ‘ਨਵਾਂ ਭਾਰਤ’ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿਚ ਜੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਨਵੀਂ ਕੌਮ, ਜੋ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੰਘੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਕੇਂਦਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਹੁਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਰੂਪਾਂਤਰ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਟਿਕੈਤ ਨੇ ‘ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ’ ਦੀ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈ ਹੈ।

ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਦੀ ਭਾਵਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਸਹਿਨਸ਼ੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਦੀ

ਟਰੈਕਟਰ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਰਸਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੜਕਾਉ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਲਈ ਲੰਘਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ‘ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਲਹਿਰਾਉਣਾ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ। ਦਰਜਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ ਨੇ 1984 ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। 6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਯੂ. ਪੀ., ਉਤਰਾਖੰਡ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ‘ਚੱਕਾ ਜਾਮ’ ਦੇ ਸੱਦੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਹਿੰਸਕ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ।

ਤਿੰਨ ਵਿਵਾਦਤ ਬਿੱਲ ਖਾਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਮੁੱਦੇ ਹਿੰਦੂ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ, ਕਿੰਨੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੋੜੇ, ਕਿੰਨੀ ਠੰਡ, ਬਾਰਸ਼ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੇ ਤੂਫਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਭਾਜਪਾਈਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਜੇ ਸ਼ਾਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਚਤ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਖਤਾਂ ‘ਤੇ ਨਾ ਬੈਠਣ।

ਸੰਜਮ, ਸਿਆਣਪ, ਸੁਖਮਤਾ, ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ, ਸਰਫਾ, ਸਧਾਰਨਤਾ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਸਹੁਲਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਕੂਨ ਭਾਲਣ ਦਾ ਨਾਮ। ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਮੁਤਾਬਕ ਢਾਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋਚਾ।

ਸੰਜਮ ਸ਼ਖਸੀ ਗੁਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਜੋਗ-ਜਾਹਰ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਦੇ ਸੋਹਜ, ਸੁਖਨ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦਾ ਕਿਆਸ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੰਜਮ, ਸੰਵੇਦਨਾ, ਸੁਖਮ-ਭਾਵੀ ਅਤੇ ਸਿਫਤੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸੂਝ-ਸੰਕੇਤ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਕਾਰਥਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਂਦਾ।

ਸੰਜਮ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ। ਸੰਜਮੀ ਮਨੁੱਖ ਵਿਕੋਲਿਤਰਾ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ। ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਵਹਿਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸੰਜਮੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰਦੇ ਅਤੇ ਨਕਾਰਦੇ। ਆਖਰ ਨੂੰ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੇ ਦੇ ਮਾਰੂ ਸਿਟਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦੇਜ਼ਖ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸਾੜਨ ਜੋਗੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ।

ਸੰਜਮ ਜਦ ਵਰਤਾਰੇ, ਵਿਹਾਰ, ਵਰਤੋਂ, ਵਸੀਹਤਾ ਜਾਂ ਵੰਨਗੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਸੁਚੇਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਜਮੀ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੀਮਤਾ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਅਸੀਮਤਾ ਨੂੰ ਮਾਣਦਾ। ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਧ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦਾ।

ਸੰਜਮੀ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਜਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਤੇ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸੰਜਮ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੋਵੇ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇ। ਲਿਬਾਸ ਵਿਚੋਂ ਕੀਮਤੀ ਬਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਫੀ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੋਵੇ। ਕੁਦਰਤ ਸੰਗ ਇਕਸੁਰਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੋਵੇ।

ਸੰਜਮੀ ਵਰਤਾਰਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਚੌਗਿਰਦਾ, ਘਰ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ, ਕਿਹੜੇ ਜਿਹੀਆਂ ਆਰਥਕ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਸੰਜਮੀ ਲੋਕ ਕੰਜੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੋਚ-ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ।

ਸੰਜਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੁਲਤਾਂ, ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰਤ-ਮਈ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਯਾਸੀ ਜਾਂ ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ, ਕਾਰਾਂ, ਕੋਠੀਆਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੇ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ। ਸਗੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਉਹ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ, ਬੋਲਾਂ ਜਾਂ ਕੀਰਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਚੇਤ ਤੇ ਸੁਖਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ, ਅੱਯਾਸੀ ਦਾ ਓਹਲਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ। ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਲੇ ਦੀ ਕਾਹਦੀ ਲੋੜ।

ਸੰਜਮ, ਮੁਖੜੇ ਦਾ ਨੂਰ, ਸੋਚਾਂ ਵਿਚੋਂ ਝਰਦਾ ਦਸਤੂਰ। ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਿਚ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਨਾਦ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਮਿਠਤਾ ਦਾ ਅਲਪ। ਉਸ ਦੇ ਹਰਫਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਦਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋਚਾ।

ਸੰਜਮ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਸੁਹਜਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਰੂਪ। ਸੰਜਮੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਸਫਰ ਦਾ ਪਰਮ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦੇ। ਸਾਰੇ ਪੀਰ-ਪੈਰੀਬਰ, ਗੁਰੂ, ਫਕੀਰ ਜਾਂ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਲੋੜਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਅਸੀਮਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਾਣਦੇ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਭਟਕਣਾ, ਲਾਲਚ, ਹਉਮੈ, ਹੰਕਾਰ ਜਾਂ ਹੈਕੜ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ, ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਸੁਗਮ ਸੁਨੇਹਾ ਹੁੰਦੇ। ਇਕ ਨਰੋਈ ਤੇ ਨਿੰਗਰ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ। ਮਹਾਂ-ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਬਿਲ ਗੇਟਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਫੀ ਖਰੀਦਦਿਆਂ ਕਾਫੀ ਸ਼ਾਧ 'ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਥੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਅਤੇ ਸੈਨੇਗਲ (ਅਫਰੀਕਾ) ਦੇ ਬਿਹਰਤੀਨ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਸੈਡਿਓ ਮੇਨ ਕੋਲ ਅੱਜ ਵੀ ਚੋਪੀ ਲੱਗਿਆ ਫੋਨ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਤ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਜੀਅ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਧਨ ਨਾਲ

ਸੰਜਮ ਦੀ ਸਰਗਮ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਕਾਵਿ ਰੰਗ ਇੰਨਾ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ! ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਨਫਾਸਤ ਦੇ ਨਗਮੇ ਗਾਏ ਸਨ ਕਿ ਨਫਾਸਤ ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਣ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਦਕੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ। ਨਫਾਸਤ ਤਾਂ ਝਰਨੇ ਦਾ ਸ਼ਫਾਫ ਪਾਣੀ, ਜਿਹੜਾ ਜਦ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਸੀਹਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਨਫਾਸਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਸਦਾ ਨਿਮਰ ਰਹੇ। ਉਸ ਲਈ ਦੁਨਿਆਵੀ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੋਵੇ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਸੰਜਮ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਸੰਜਮੀ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਜਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਤੇ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ।...ਸਵੈ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸੰਜਮੀ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਵੈ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਾਧਨਾ, ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਸਾਦਗੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ। ਕੂੜ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸੱਚ ਦੇ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਪਾਕੀਜ਼ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਫਰੋਬ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਹੈ, “ਬੰਦਿਆ! ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਰਹਿ ਤੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਨੰਦਤ ਕਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਚੇ ਮਹਿਲ, ਵੱਡੇ ਰੁਤਬੇ ਅਤੇ ਸਲਤਨਤਾਂ ਨੂੰ ਫਨਾਹ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਸਦਾ ਚਿਰੰਜੀਵ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਾਣ ਭਰੀਆਂ ਨਿਆਮਤੀ ਆਦਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ।” –ਸੰਪਾਦਕ

ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਮਸਕਦ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਅਸੀਮ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰਬਤ ਵਿਚ ਜੀਵਿਆ ਬਚਪਨ ਯਾਦ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰਬਤ ਵਿਚ ਪਲਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਖੇੜਾ ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਚਪਨੀ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਖ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ।

ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਉਚ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਲੁਣ ਪਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣਾ ਹੈ। ਮਹਿੰਗੇ ਪਕਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਰੋਜ਼। ਉਸ ਨੇ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨਤਾ ਉਸ ਦੀ ਰਗ ਰਗ ਵਿਚ ਸਮੋਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੇਲੋੜਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਿਸ ਲਈ ਕਰਨਾ, ਜਦ ਸਭ ਔਕਾਤ ਜਾਣਦੇ। ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਨਾਬਰੀ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਅਕ੍ਰਿਯਣਤਾ, ਲਾਲਚ, ਰਿਸ਼ਵਤ, ਹੋਰ-ਫੇਰੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਜਮੀ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਫਲ, ਸਿਹਤਮੰਦ, ਸੰਤੋਖੀ, ਸਬਰ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸੁਖਨ ਨਾਲ ਵਰੋਸਾਏ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੰਜਮੀ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ, ਕਮੀ ਨਹੀਂ, ਔਗੁਣ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਜਾਗਦੀ ਬੰਦਿਆਈ ਅਤੇ ਭਲੇਮਾਣਸੀ ਸੰਗ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀ ਭਲਿਆਈ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖਤਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਮਾਨਵੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਣਾਉਂਦੀ।

ਸੰਜਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਜਮੀ। ਕੁਝ ਤੋਲਵੇਂ, ਗਿਣੇ-ਮਿਣੇ, ਸੰਕੋਚਵੇਂ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ। ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਸੰਜਮੀ ਸਭਿਅਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਲਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਖੂ ਲਈ ਬੇਲੋੜੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਖਿਅਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ?

ਸੰਜਮ ਸਿਰਫ ਬਾਹਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਅੰਤਰੀਵੀ ਵੀ ਹੁੰਦਾ। ਆਤਮਿਕ ਹੁਲਾਰ, ਹੁਲਾਸ ਅਤੇ ਹਾਸਲ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜਰੂਰੀ। ਸਮੁੱਚਤਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ। ਅਜੋਕੇ ਅਡੰਬਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਲਈ ਸੰਜਮ ਬੋਥਾ ਤੇ ਬੋਲੋੜਾ; ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਲੀਸ਼ਨ ਡੇਰਿਆਂ, ਅਥਾਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਮ ਸਹੁਲਤਾਂ ਮਾਣਦੇ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੋਹੜਾਂ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੇ, ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਸਬਜ਼-ਬਾਗ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਫ।

ਸੰਜਮੀ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ, ਕਮੀ ਨਹੀਂ, ਔਗੁਣ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਜਾਗਦੀ ਬੰਦਿਆਈ ਅਤੇ ਭਲੇਮਾਣਸੀ ਸੰਗ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀ ਭਲਿਆਈ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖਤਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਮਾਨਵੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਣਾਉਂਦੀ।...ਅਜੋਕੇ ਅਡੰਬਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਲਈ ਸੰਜਮ ਬੋਥਾ ਤੇ ਬੋਲੋੜਾ; ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਲੀਸ਼ਨ ਡੇਰਿਆਂ, ਅਥਾਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਮ ਸਹੁਲਤਾਂ ਮਾਣਦੇ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੋਹੜਾਂ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੇ, ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਸਬਜ਼-ਬਾਗ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਫ।

ਅਸੀਮ ਸਹੁਲਤਾਂ ਮਾਣਦੇ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੋਹੜਾਂ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੇ, ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਸਬਜ਼-ਬਾਗ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਫ। ਸੰਜਮੀ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਮਸਕਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ।

ਸੰਜਮੀ ਹੋਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਮਾਨਸਿਕ ਭਟਕਣਾ ਨੂੰ ਲਗਾਮ। ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ। ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਛਾਧਾਰੀ ਬਣਾ, ਸਮੇਂ ਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀ। ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਅੰਬਰ ਦੀ ਛੱਤ ਹੇਠ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨ ਸਕਣ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ। ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪ ਜਿਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅੰਬਰ ਖੁਦ ਬਣਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ। ਸਵੈ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸੰਜਮੀ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਵੈ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਾਧਨਾ, ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਸਾਦਗੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ। ਕੂੜ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸੱਚ ਦੇ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਪਾਕੀਜ਼ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਫਰੋਬ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸੰਜਮ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਸਰਦਲ। ਸੰਜਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਪਨ-ਉਡਾਣ ਬਹੁਤ ਵਸੀਹ। ਉਹ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਮੱਥਿਆਂ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਉਗਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਬਰਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ। ਬੇਅੰਬਰਿਆਂ ਲਈ ਗਿਆਨ ਜੋਤ ਬਣਨਾ, ਬੰਦੇ ਦੇ ਟੁੱਕ ਲਈ ਤਰਸਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਬਣਨਾ, ਟੁੱਕੀ ਹੋਈ ਆਂਦਰ ਲਈ ਮਰੂਮ ਪੱਟੀ ਦਾ ਓਹੜ-ਪੋਹੜ ਕਰਨਾ, ਸੰਜਮਤਾ ਵਿਚੋਂ ਚਿਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤਸ਼ਬੀਹ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੰਜਮ ਨੂੰ ਸੁਪਨਗੋਈ, ਸਾਫਗੋਈ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਤੇ ਸੀਰਤ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਲਈ ਇਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੰਜਮ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਅਤੇ ਤਦਬੀਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ।

ਸੰਜਮੀ ਲੋਕ ਗੁਫਤਾਰ, ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਦਿਖਾਵੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੰਜਮੀ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ, ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਸੋਚ-ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਮੀਰ, ਅਸੀਮਤ ਅਤੇ ਅਪਾਰ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਦਿੱਸਹੱਦਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਿਚ ਰੋਂਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਦਰਦ। ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਦੀ ਭਰਮਾਰ। ਗੁਫਤਗੂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਸੰਗ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੰਗ

ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਲਲਕਾਰ ਹੁੰਦੀ।

ਸੰਜਮੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੰਜਮ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚਿੰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਤਤਫ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਤਤਫ ਨੂੰ ਜੀਵਨੀ ਸਫਰ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰ, ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨਾ ਬਣਦੇ।

ਸੰਜਮੀ ਲੋਕ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਕਮਿੱਕ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਦੀਵਤਾ ਲੋੜਦੇ। ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਮਤਾਂ ਵਿਚ ਖਿਆਨਤ ਕਰਕੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਫਾਦ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ।

ਸੰਜਮੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਰੋਏਪਣ ਨੂੰ ਨਵੀਨਤਮ ਨੁਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਅਰਜੋਈ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ। ਦੁਆਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੱਜ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਅੰਗ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਖਾਬ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੇ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅਰਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਫਕੀਰ ਟੁੱਕਰਿਆ। ਸਿਕੰਦਰ ਕਿਹਾ, “ਤੇਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ?” ਤਾਂ ਫਕੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਪਰਾਂਹ ਹੋ ਜਾ, ਛਾਂ ਨਾ ਕਰ।” ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਸਿਕੰਦਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਫਕੀਰ ਕਿਹਾ, “ਫਿਰ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?” ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਦੁਨੀਆਂ ‘ਤੇ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਤੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇਗਾ।” ਫਕੀਰ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ, “ਫਿਰ?” ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਚੱਲਿਆ ਕਰੇਗਾ।” ਫਕੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਫਿਰ?” ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਅਰਾਮ ਕਰਾਂਗਾ।” ਤਾਂ ਫਕੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।” ਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਹੁਤ ਰਿਹਾ।

ਸੰਜਮੀ ਲੋਕ ਧੁਨ ਦੇ ਪੱਕੇ। ਅਲਸਮਤਾ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ। ਆਪਣੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਤਰਜੀਹਾਂ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੈਅ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਨਿੱਜ ਤੋਂ ਪਰੇ। ਮਨ ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਕਾਮਨਾ।

ਸੰਜਮ, ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਦਕਦਿਲੀ, ਸਮੇਂਹਨਤਾ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਗਾਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਆਪੇ ਨਾਲ। ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ, ਜਾਤ ਤੇ ਬਾਤ ਨਾਲ। ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਅਹੁਦਿਆਂ, ਰੁਤਬਿਆਂ, ਪਦਵੀਆਂ, ਤਮਗਿਆਂ, ਸਰੋਪਿਆਂ ਜਾਂ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ। ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਹੁੰਦੇ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਬੋਲ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਚੁੱਪ। ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੀਰਤੀ ਅਤੇ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਕਲਾ। ਆਪ ਹੀ ਰੱਬ ਤੇ ਚੇਲਾ। ਆਪ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ। ਖੁਦ ਹੀ ਕਿਤਾਬ, ਇਬਾਰਤ ਤੇ ਅੱਖਰੀ ਜੁਗਨੂੰਆਂ ਦੀ ਲੋਅ। ਆਪ ਹੀ ਆਲ੍ਹਾ ਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਚਿਰਾਗ।

ਸੰਜਮ ਦੀ ਤਸ਼ਬੀਹ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ, ਜਦ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਾਂਵਾਂ ਸਵੇਰ ਲਈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੱਗ ਵੀ ਸਾਂਭਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੱਥੀਂ ਕੱਤੇ ਸੂਤ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਲੋਕ ਪਹਿਨਦੇ ਸਨ। ਅਚਾਰ ਤੇ ਗੰਢੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਡੰਗ ਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੁੱਧ ਵੇਚਣਾ ਗੁਨਾਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਲੀ ਫੜ ਕੇ ਦਾਲ-ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਗ ਲਿਆਉਣਾ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਰਿਵਾਜ ਤੇ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਵਾਂਞੇ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜੁੱਤੀ ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਮੰਗਵੇਂ ਪਾ ਕੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਘਟੀਆਪਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਹਰੇਕ ਸਮਾਗਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਅਪਣੱਤਮਈ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ। ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਦੁੱਧ-ਲੱਸੀ ਕੱਠੀ ਕਰਨਾ, ਮੰਜੇ-ਬਿਸਤਰੇ ‘ਕੱਠੇ ਕਰਨੇ, ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਨਾਲ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ‘ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਜਮੀ ਅਤੇ ਸੁਹਮਈ ਵਰਤਾਰਾ ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ? ਇਸ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਸਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਬੇਲੋੜਾ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਉਗਦੀ ਏ। ਲੋੜ ਹੈ, ਸੰਜਮੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਨਾ ਕਿ ਖਰਚੀਲੇ ਰਸਮਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਕਾਰਨ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਏ। ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਏ, ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਨਾ ਝੁੱਕੇ, ਨਾ ਰੁਕੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਲਿਤਾੜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਨੇ ਮਧੋਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸੰਜਮ ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੌਲੀ ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਤੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਸਧਾਰਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਜਮੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ।

ਸੰਜਮ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਿਉਂਤਦਾ, ਕਿਵੇਂ ਸੰਵਾਰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਖਾਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥

ਜਿਤੁ ਖਾਧੈ ਤਨੁ ਪੀਤੀਐ

ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ॥

—

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਪੈਨਣੁ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥

ਜਿਤੁ ਪੈਧੈ ਤਨੁ ਪੀਤੀਐ

ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ॥ ਰਹਾਉ॥

—

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਚੜਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥

ਜਿਤੁ ਚੜੀਐ ਤਨੁ ਪੀਤੀਐ

ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ॥

—

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਸੌਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥

ਜਿਤੁ ਸੁਤੈ ਤਨੁ ਪੀਤੀਐ

ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ॥ ਰਹਾਉ॥

ਇਹ ਹੈ ਸੁੰਦਰ, ਸਥਿਰ, ਸੰਜਮੀ, ਸਹਿਜ, ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਾਜ਼। ਕਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ “ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਸੰਜਮੁ ਕਰਿ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਜਪੁ॥

ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਉਸ ਮੰਤਰ ਦਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜਪ ਜਾ ਜਾਪ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਪ ਨੂੰ ਮੋਨ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਪ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਈ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਬਾਣੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਬਾਣੀ ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਬੈਥਰੀ, ਜੋ ਜੀਭ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਬਾਣੀ ਮੱਧਮਾ, ਜੋ ਗਲੇ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਫ ਆਪ ਹੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਬਾਣੀ ਪਸੰਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰਤ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੂਰਾ
ਫੋਨ: 661-444-3657

ਹੈ। ਚੌਥੀ ਬਾਣੀ ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਭੀ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਮੱਥੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਰਤ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵੈਸੀ ਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਜਪ ਉਸ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੋਡ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਹੀ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਸੁਖ ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸੰਸਾਰਕ ਸੁਖ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹਨ ਤੇ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਸੁਖ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਹ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲ ਕੇ ਅਤੇ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਹ ਜਪੁ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭਾਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਇਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੂਚੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਇਹ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮੁ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮੁ॥

ਸਗਲ ਕ੍ਰਿਆ ਉਤਮ ਕਿਰਿਆ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਦੁਰਮਤਿ ਮਲੁ ਹਿਰਿਆ॥

ਸਗਲ ਉਦਮ ਮਹਿ ਉਦਮੁ ਭਲਾ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਜਪੁਹ ਜੀਅ ਸਦਾ॥

ਸਗਲ ਬਾਨੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਜਸੁ ਸੁਨਿ ਰਸਨ ਬਖਾਨੀ॥

ਸਗਲ ਬਾਨ ਤੇ ਓਹ ਉਤਮ ਬਾਨੁ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਹ ਘਟ ਵਸੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ॥੪॥੩॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੀਸਰੀ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ਦੇ ਅਠਵੇਂ ਪਦ ਵਿਚ ਉਤਮ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਸਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਧਰਮ ਨਾਮ ਦੇ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਹਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਮਲ ਕਿਰਿਆ ਵੀ ਸਾਧੂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਮਨ ਉਪਰ ਲੱਗੀ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਮੱਤ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਦੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਧੋ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਉਦਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਅਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਬਾਣੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਜਪ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦਾ ਜਸ ਗਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਿਰਦਾ ਉਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੀ ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਮ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਥਿਤ ਹੈ।

ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਸਾਰਿ॥

ਤਿਸੁ ਪ੍ਰਭ ਕਉ ਮੂਲਿ ਨ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰਾ॥

ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇਰਾ ਪਰਤਾਪੁ॥

ਰੇ ਮਨ ਮੂੜ ਤੂ ਤਾ ਕਉ ਜਾਪੁ॥

ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇਰੇ ਕਾਰਜ ਪੂਰੇ॥

ਤਿਸਹਿ ਜਾਨੁ ਮਨ ਸਦਾ ਹਜੂਰੇ॥

ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੂੰ ਪਾਵਿਹਿ ਸਾਚੁ॥

ਰੇ ਮਨ ਮੇਰੇ ਤੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਰਾਚਿ॥

ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਭ ਕੀ ਗਤਿ ਹੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਜਾਪੁ ਜਪੈ ਜਪੁ ਸੋਇ॥7॥

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਛੇਵੀਂ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ਦੇ ਚੌਥੇ ਪਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਮੇਰੇ ਮਨ, ਜਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਭੁਲਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਮੇਰੇ ਮੁਰਖ ਮਨ, ਤੂੰ ਸਦਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ! ਤੂੰ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਜੋ ਹੀ ਸਦਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤੂੰ ਸਦਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੀ ਮਗਨ ਰਹੁ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਤੇਰਾ ਕਲਿਆਣ ਭਾਵ ਭਲਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਲੀਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਵ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰ ਸਰਬ ਕੋ ਗਿਆਨੁ॥

ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਮਹਿ ਜਪੈ ਕੋਉ ਨਾਮੁ॥

ਜੋ ਜੋ ਜਪੈ ਤਿਸੁ ਕੀ ਗਤਿ ਹੋਇ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਾਵੈ ਜਨੁ ਕੋਇ॥

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਅੰਤਰਿ ਉਰ ਧਾਰੈ॥

ਪਸੁ ਪ੍ਰੇਤ ਮੁਖਦ ਪਾਬਰ ਕਉ ਤਾਰੈ॥

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ॥

ਕਲਿਆਣ ਰੂਪ ਮੰਗਲ ਗੁਣ ਗਾਮ॥

ਕਾਹੂ ਜੁਗਤਿ ਕਿਤੈ ਨ ਪਾਈਐ ਧਰਮਿ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ ਜਿਸੁ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਕਰਮਿ॥5॥

ਹੁਣ ਨੌਵੀਂ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਦ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਬੀਜ ਮੰਤਰ ਹੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਬੀਜ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਬੀਜ ਮੰਤਰ ਹੀ ਸੱਚੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਚਾਰ ਵਰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਥੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਸਭ ਦਾ ਹੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸਾਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਕਿ ਪਸ਼ੂ ਵਿਰਤੀ, ਪਾਪੀ, ਮੁਰਖ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਜਿਹੀ ਕਠੋਰ ਵਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਨਾਮ ਹੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਭਾਵ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਹੀ ਜੀਵ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਤੇ ਪਰਮ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਐਸੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਕਿਸੇ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਜਾਂ ਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਉਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਧੁਰੋਂ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ॥

ਭੁਖੇ ਕਉ ਦੇਵਤ ਅਧਾਰ॥

ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਾਹਿ॥

ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਿਣਾ ਪਾਹਿ॥

ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤਿਸੁ ਕਾ ਓਹ ਕਰਨੈ ਜੋਗੁ॥

ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਦੂਸਰ ਹੋਆ ਨ ਹੋਗੁ॥

ਜਪਿ ਜਨ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਿਨੁ ਰੈਣੀ॥

ਸਭ ਤੇ ਉਚ ਨਿਰਮਲ ਇਹ ਕਰਣੀ॥

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਜਿਸ ਕਉ ਨਾਮੁ ਦੀਆ॥

ਨਾਨਕ ਸੋ ਜਨੁ ਨਿਰਮਲ ਬੀਆ॥7॥

ਪੰਦਰਵੀਂ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ਦੇ ਸਤਵੇਂ ਪਦ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਹੀ ਆਤਮਿਕ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਰਦਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਾਰਕ ਭੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਾਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੇ ਭੰਡਾਰ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦਾਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੀ ਜੀਵ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੀ ਸਹੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੀ ਦਇਆ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਇਹ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਜਪੁ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ, ਆਸ਼ਾ-ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੈਲਾਂ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਕਰਹੁ ਇਹੁ ਕਾਮੁ॥

ਆਨ ਤਿਆਗਿ ਜਪੁਹ ਹਰਿ ਨਾਮੁ॥

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ॥

ਆਪਿ ਜਪੁਹੁ ਆਵਰਹੁ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵਹੁ॥

ਭਗਤਿ ਭਾਇ ਤਰੀਐ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਬਿਨੁ ਭਗਤੀ ਤਨੁ ਹੋਸੀ ਛਾਰੁ॥

ਸਰਬ ਕਲਿਆਣ ਸੁਖ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ॥

ਬੁਝਤ ਜਾਤ ਪਾਏ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ॥

ਸਗਲ ਦੁਖ ਕਾ ਹੋਵਤ ਨਾਸੁ॥

ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਗੁਨਤਾਸੁ॥5॥

ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀਹਵੀਂ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਦ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਸੱਜਣੇ, ਹੋ ਸੰਤ ਜਨੋਂ ਤੁਸੀਂ ਬਾਕੀ ਸਭ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਰਫ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੀ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਸਰੀਰ, ਮਨ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਬਣਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਜਾਪ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੀ ਉਹ ਸਾਧਨ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ

ਉਤਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਤਨ ਤੇ ਇਹ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਬੀਤ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਤਨ ਸਿਰਫ ਸਵਾਹ ਦੀ ਇਕ ਢੇਰੀ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਅਤੇ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਦੀਆਂ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁਬਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਹੀ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ-ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਅਭਿਆਸ ਹੀ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਖਜਾਨਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਨਾਮ ਹੀ ਸਭ ਸੁਖਾਂ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਆਪਿ॥

ਆਪਨ ਕੀਆ ਨਾਨਕਾ ਆਪੇ ਹੀ ਫਿਰਿ ਜਾਪਿ॥1॥

ਹੁਣ ਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇੱਕੀਵੀਂ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਰਾਹੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪ ਹੀ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਅਫੁਰ ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਰਜਾ ਭਾਵ ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਜਤੁ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਵਿਚ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣਾ ਜਾਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ।

ਜਾਪ ਮਰੇ ਅਜਪਾ ਮਰੇ ਅਨਹਦ ਭੀ ਮਰ ਜਾਇ॥

ਸੁਰਤ ਸਮਾਨੀ ਸਬਦ ਮੇ ਤਾਕੇ ਕਾਲ ਨ ਖਾਇ॥

ਕਬੀਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਪ ਅਤੇ ਅਜਪਾਜਾਪ ਵੀ ਕਾਲ ਭਾਵ ਮੌਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਹ ਪੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਸੁਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੇਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪੜਾਅ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੋਡ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਖੋਡੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ।

###

ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਬਿਨਸੇ ਪਾਪ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ॥
ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫॥

ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਬਿਨਸੇ ਪਾਪ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਤ ਨਾਹੀ ਸੰਤਾਪ॥

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਮਨਿ ਵਸੇ॥

ਮਹਾ ਬਿਕਾਰ ਤਨ ਤੇ ਸਭਿ ਨਸੇ॥

ਗੋਪਾਲ ਕੋ ਜਸੁ ਗਾਉ ਪ੍ਰਾਣੀ॥

ਅਕਥ ਕਥਾ ਸਾਚੀ ਪ੍ਰਭ ਪੂਰਨ

ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ॥ ਰਹਾਉ॥

ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੁਖ ਸਭ ਨਾਸੀ॥

ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਪਿਆ ਅਬਿਨਾਸੀ॥

ਰੈਨਿ ਦਿਨਸੁ ਪ੍ਰਭ ਸੇਵ ਕਮਾਨੀ॥

ਹਰਿ ਮਿਲਣੈ ਕੀ ਏਹ ਨੀਸਾਨੀ॥

ਮਿਟੇ ਜੰਜਾਲ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭ ਦਇਆਲ॥

ਗੁਰ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਨਿਹਾਲ॥

ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ ਕਰਮੁ ਬਣਿ ਆਇਆ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਗੁਣ ਨਿਤ ਰਸਨਾ ਗਾਇਆ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਸੰਤ ਸਦਾ ਪਰਵਾਣੁ॥

ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਸਤਕਿ ਨੀਸਾਣੁ॥

ਦਾਸ ਕੀ ਰੇਣ ਪਾਏ ਜੇ ਕੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਸ ਕੀ ਪਰਮ ਗਤਿ ਹੋਇ॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੋ ਪ੍ਰਾਣੀ! ਹੋ ਜੀਵ! ਉਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪਾਲਣਹਾਰ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਕਰ; ਭਾਈ! ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਅਟੱਲ ਅਤੇ

ਅਮੁੱਕ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜਿੰਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਜੋਤਿ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਬਿਨਸੇ ਪਾਪ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਤ ਨਾਹੀ ਸੰਤਾਪ॥

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਮਨਿ ਵਸੇ॥

ਮਹਾ ਬਿਕਾਰ ਤਨ ਤੇ ਸਭਿ ਨਸੇ॥

ਗੁਰੂਦੇਵ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਹੋ ਭਾਈ! ਉਸ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਖ ਕਲੇਸ਼ ਪੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪਾਪ ਵੀ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਹੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਆ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰ ਵੀ ਨਾਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੁਖ ਸਭ ਨਾਸੀ॥

ਸੰਤ ਪਰਸਾਦਿ ਜਪਿਆ ਅਬਿਨਾਸੀ॥

ਰੈਨਿ ਦਿਨਸੁ ਪ੍ਰਭ ਸੇਵ ਕਮਾਨੀ॥

ਹਰਿ ਮਿਲਣੈ ਕੀ ਏਹ ਨੀਸਾਨੀ॥

ਗੁਰੂਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਹੋ ਭਾਈ! ਗੁਰੂ ਸੰਤ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਉਸ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਸਾਰੀ ਭੁੱਖ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਹੋ ਭਾਈ! ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਦਿਨ ਰਾਤ ਭਾਵ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਮਿਟੇ ਜੰਜਾਲ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭ ਦਇਆਲ॥

ਗੁਰ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਨਿਹਾਲ॥

ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ ਕਰਮੁ ਬਣਿ ਆਇਆ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਗੁਣ ਨਿਤ ਰਸਨਾ ਗਾਇਆ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਹਰ ਕਰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਹੋ ਭਾਈ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦਇਆਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਨਿਹਾਲ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੀਭਾ ਨਾਲ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਕੋ ਸੰਤ ਸਦਾ ਪਰਵਾਣੁ॥

ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਸਤਕਿ ਨੀਸਾਣੁ॥

ਦਾਸ ਕੀ ਰੇਣ ਪਾਏ ਜੇ ਕੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਸ ਕੀ ਪਰਮ ਗਤਿ ਹੋਇ॥

ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸੀ ਦਰਸ਼ਨ ਬੜੀ

ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਬੜੀ ਕਈ ਕਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸੀ। ਗਾਇਕ, ਕਬੱਡੀ ਕਮੇਟੀਟਰ, ਥੀਏਟਰ ਕਲਾਕਾਰ, ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਆਫ ਸੈਰੇਮਨੀਜ਼। ਲੰਗਰਾਂ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ। ਉਸ ਨੂੰ 'ਥਰੀ ਇਨ ਵਨ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਇਲੈਵਨ ਇਨ ਵਨ' ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਢੰਡੋਰਚੀ ਸੀ ਉਹ। ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਮੇਟਰੀ ਕਰਦਾ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਵੀ ਹੋਂਦਾ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ। ਨਵੇਂ ਖੇਡ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋ-ਸੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਹ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰ ਵਿਕਵਾ ਦਿੰਦਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤਕ ਪੁਚਾਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਉਹਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਨਾਂ ਸੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਔਲਖ। ਔਲਖ ਦੀ ਥਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੋਹ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪਿੰਡ ਬੜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਟਿੱਬੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ 'ਬੜੀ' ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਵਾਈ। ਉਥੇ ਉਹ 24 ਅਗਸਤ 1952 ਨੂੰ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਨੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜੰਮਿਆ ਸੀ। ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਦੱਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਂ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਖਾ ਕੇ ਜੰਮਿਆ, ਨਾ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਰੋਣੇ ਹਟਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਣੇ ਬਕਦਾ ਸੀ। 'ਕੇਰਾਂ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਸਤਾਰਾਂ ਘੰਟੇ ਕਮੇਟਰੀ ਕਰੀ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਦੀ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਫਤਿਆ ਮਾਈਕ ਅੱਧੀ ਰਾਤੀ ਛੱਡਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਬੀ. ਏ. ਵਿਚ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਪਰ ਐੱਮ. ਏ. ਪੰਜਾਬੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪੀਐਚ. ਡੀ. 'ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ' ਉਤੇ ਕੀਤੀ। ਨੌਕਰੀ ਉਹਨੂੰ ਧੱਕੇ ਖਾ ਕੇ ਮਸੀਂ ਮਿਲੀ। ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣੇ 'ਚ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਕਲਰਕੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਰਨਰੀ ਐਂਡ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਵੈਲਫੇਅਰ ਆਫੀਸਰ ਵਜੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ 'ਕੱਲਾ ਕਾਰਾ ਹੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। 6 ਫਰਵਰੀ 2021 ਨੂੰ ਤੜਕੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਖਾਬ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਏਡੀ ਛੇਤੀ ਤੁਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਜੇ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣੈ, ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਓ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਸਾਂ ਪਰਬਤ ਜੇਡੀਆਂ ਮੌਤ ਤਣਾਵੇ ਹੋਣ। 6 ਫਰਵਰੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਜਨਮ ਭੋਇਂ ਬੜੀ ਟਿੱਬਾ ਦੇ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੁੱਲ ਚੁਗ ਲਏ ਗਏ। 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਮਿੱਤ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਅੰਬਰ ਦੇ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਜਗਿਆ ਤੇ ਤਾਰੇ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਵਾਂਗ ਲੰਮੀ ਲੀਕ ਵਾਹੁੰਦਾ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦਰਸ਼ਨ ਬੜੀ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਾਹ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲੇ ਗਿਲੇ ਬਿਨਾ ਨਾ ਮੁੜਦਾ। ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਅਕਸਰ ਮੇਲ-ਗੋਲ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਕਰਦਾ ਉਹ ਮਸਤ ਕਲੰਦਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਮੇਟਰੀ ਦਾ ਅਫਲਾਤੂਨ। ਉਹ ਜੱਫੇ ਲੁਆ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਛੁਡਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਵੰਗਾਰ ਸੀ ਕਿ ਟੁੱਟੀ ਜਿਹੀ ਨੀਕਰ ਵਾਲਾ ਜਾਫੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਧਾਵੀ ਦੇ ਗਲ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਵੇਂ ਪੁੱਤੇ ਪਲੇਸਟੇ ਪੈਣ। ਬੜੀ ਨੂੰ ਸੁਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਨੋਟ ਕਢਾਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਚੈਲੰਜ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਫਲਾਣਾ ਫਲਾਣੇ ਨੂੰ ਡੱਕ ਲਏ ਤਾਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿਓ ਐਨੇ ਸੌ ਦੇਉ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕਹਿੰਦਾ, ਕੱਢ ਲੈ ਬਈ ਪੰਜ ਸੌ ਦਾ ਨੋਟ। ਮੇਰੇ ਦੇ ਇਕ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚ ਉਹਨੇ ਇਕ ਪੁਆਇੰਟ ਉਤੇ ਸੋਤਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁਆ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਨਾਲ ਸਾਵਧਾਨ ਵੀ ਕਰੀ ਗਿਆ ਸੀ, "ਵੇਖਓ ਕਿਤੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਦੁੱਗਣੇ ਨਾ ਲਾਉਣੇ ਪੈ ਜਾਣ।"

ਜਿਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਦੂਰੋਂ ਈ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨ, "ਹਟ ਜੋ ਪਾਸੇ, ਹੋ ਜੋ ਪਰ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਆਉਂਦਾ ਜੱਟ ਬਿਨਾ ਬਰੇਕੋ, ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਹ ਜਾਂਦੀ ਹੋ ਜੇ..." ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਈਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬੜੀ ਬੋਲ ਰਿਹੈ। ਬੋਲ ਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਸਤ ਕਲੰਦਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਓ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਉਹ ਉਰੀ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦਾ ਅਟੇਰਨੇ ਵਾਂਗ ਖੇਡ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਵਲੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਢਾਈ ਨਾਲ ਢਾਈ ਤੇ ਲੜੀ ਨਾਲ ਲੜੀ ਜੋੜਦਾ

ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਪੈਰੀਂ ਕਦੇ ਧੌੜੀ ਦੀ ਜੁੱਤੀ, ਕਦੇ ਸੈਂਡਲ ਤੇ ਕਦੇ ਦੌਤਨ ਵਾਲੇ ਬਰਾਂਡਿਡ ਬੂਟ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ। ਤੇੜ ਕਦੇ ਕਮੀਜ਼ ਪਜਾਮਾ, ਕਦੇ ਕੋਟ ਪਤਲੂਣ ਤੇ ਕਦੇ ਜੀਨ ਉਤੋਂ ਦੀ ਚੋਗੇਨੁਮਾ ਕੁੜਤਾ ਲਹਿਰਾਅ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਹੁਰੂਪੀਆ ਸੀ। ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ੌਕੀਨੀ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਨਾਲ ਕੱਜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਕੰਡਰਨੇ ਵਾਂਗ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੋਡੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਵੇਖਣੀਆਂ ਹੋਣ। ਉਹਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਬੰਸਰੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ, ਵੰਝਲੀਆਂ ਕੂਕਦੀਆਂ ਤੇ ਸਾਰੰਗੀਆਂ ਗੂੰਜਦੀਆਂ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਨੌਂ ਝਨਾ 'ਚ ਉਹ ਲੁੱਡਣ ਮਲਾਹ ਦੀ ਬੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਾਂਝੇ ਦਾ ਦੁਜਾ ਰੂਪ ਜਾਪਦਾ। ਖੁਦ ਬਾਪੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਬੱਡੀਆਂ ਪੁਆਉਂਦਾ, ਜਾਫੀ ਤੇ ਧਾਵੀ ਖਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਉਹਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੱਤਵੇਂ ਸੁਰ 'ਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ।

ਉਹਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਬੜੀ ਰੌਚਿਕ ਤੇ ਮੌਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਾਰੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਨਾਟਕੀ ਰੰਗ ਭਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਪੁਆਉਂਦਾ ਹਾਸੇ ਖੇਡੇ ਦੇ ਅਨਾਰ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦਾ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੁਲੀਸਮੈਨ ਦਾ ਰੋਲ ਵੀ ਉਹੀ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਤੇ ਆਏ-ਗਏ ਲਈ ਤਾਤੀਆਂ ਵੀ ਉਹੀ ਵਜਵਾਉਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ-ਕਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉਹਦੇ ਵਰਗੀ ਭੂਮਿਕਾ ਘੱਟ ਹੀ ਕੋਈ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਦਾ। ਬੋਲਦਾ-ਬੋਲਦਾ ਉਹ ਮਾਈਕ ਕਿਸੇ ਖਿਡਾਰੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਅੱਗੇ ਕਰ ਕੇ ਕਮੇਟਰੀ ਦਾ ਨਾਟਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ। ਕੋਈ ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਵਰਗਾ ਟੱਕਰ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਛੱਡਦਾ ਈ ਨਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖਿੱਤੇ ਹੋਏ ਅਮਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਮੇਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੰਧਾਂ ਭਰਜਾਈਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਦਿਸਣ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰੇ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਡੋਪੀ ਟੀਕਿਆਂ ਦੇ ਉਹ ਸਖਤ ਖਿਲਾਫ ਸੀ। ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰਦਾ ਲਾਉਣ ਤੇ ਬੀਤੀਆਂ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਖੁੰਝ ਨੱਪਦਾ ਸੀ। ਬੀਤੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਖਹਿਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਦਾ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਜੇਬਾਂ 'ਚੋਂ ਕਢਾਅ ਕੇ ਰੂੜੀਆਂ 'ਤੇ ਨਾ ਸੁਟਵਾ ਦਿੰਦਾ।

ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਬੀ. ਏ. ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪਰਫਾਰਮਿੰਗ ਆਰਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰੀ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਵਿਹਲਾ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਹਲੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਫਿਰ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰੀਆਂ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ

ਪੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਠੋਰੇ ਪਾਲੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੀਟ ਖਾਣ ਲਈ ਪਠੋਰਾ ਵੱਢਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਲਹੂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੀਟ ਖਾਣਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਂਜ ਮੀਟ ਖਾਣਾ ਹੀ ਛੱਡਿਆ, ਮੀਟ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਣਾ ਉੱਠਣਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਦਾਰੂ ਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਪ ਪੀਣੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆਉਂਦਾ ਪਿਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਕ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਭੁਗਤਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜੱਗਾਂ ਨਾਲ ਚਾਹ

ਵਰਤਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੋਤਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਉਣ ਤਕ। ਗਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਵਰਗੇ ਗਜ਼ਲਗੋਆਂ ਤੋਂ ਘਿਲਬਿਲੀਆਂ ਬੁਲਾਉਣ ਤਕ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਫਲਾਤੂਨ ਕਹਿੰਦਾ।

ਛੁਰਲੀਆਂ ਛੱਡਣ ਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਉਹ ਪੂਰਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਵਜੂਦ 'ਚ ਕੋਈ ਅਲੋਕਾਰ ਕਿਰਦਾਰ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਹਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੱਗਦੇ ਉਹਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਵਾਸਾ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਖਨ ਅਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਔਲੀਆ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜਾਣੀਜਾਣ ਅਗਮ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਦਾ ਪੂਰਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾ ਸਕਿਆ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਬਦਲ ਕੇ ਫੋਨ ਕਰਦਾ, ਨਕਲਾਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦਾ। ਫਿਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਸਦਾ, ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਚਹਿਕਦਾ, ਚਾਂਡਲਦਾ। ਚੰਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ੇਖੀਆਂ ਮਾਰਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਨਾ ਫਿਕਰ ਸੀ, ਨਾ ਫਾਕਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਕਿਹੜਾ ਜੁਆਕ ਰੋਂਦੇ ਸੀ?

ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਲਾਰਾ, ਅਖੀਰ ਤਕ ਲਾਰਾ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਾ ਪਾ ਸਕਿਆ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਉਹਦੇ 'ਚ ਨੁਕਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ ਏਨਾ ਕੁ ਕੱਜ ਸੀ ਕਿ ਨਿੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਾ ਹੱਥ ਤੁੜਦਾ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵਾਲੀਬਾਲ ਖੇਡਣ ਲੱਗਾ। ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਵਾਲੀਬਾਲ ਨੇ ਹੀ ਵਿੰਗੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਕੰਨ ਲੰਮੇ ਸਨ, ਮੱਥਾ ਤੰਗ, ਚਿਹਰਾ ਚੌੜਾ, ਨੱਕ ਤਿੱਖਾ ਤੇ ਰੰਗ ਗੋਰਾ ਸੀ। ਬਣਦਾ ਫੱਬਦਾ ਪੂਰਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੀਹ ਸਾਲ, ਫਿਰ ਚਾਲੀ ਸਾਲ, ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਤੇ ਫਿਰ ਸੱਠ ਸਾਲ ਟੱਪ ਕੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ/ਕਰਾਇਆ। ਉਂਜ ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਬੱਸ ਇਕ ਦੇ ਕੰਮ ਈ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਈ ਲੈਣੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਬੀਲਦਾਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਣਿਆ?

ਉਹ 29 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ 1981 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣੇ 'ਚ ਪੱਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲੈਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਦੋਸਤ ਇੰਜ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਸਨ; ਪਰ ਉਹਦੀਆਂ ਉਹ ਜਾਣੇ। ਉਂਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਰੋਲ ਵਿਆਹ 'ਚ ਨਾਇਣ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਰੋਡੀਓ ਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਲਾਕਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤੇ ਤੇ ਲਾਜਵਾਬ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਵੀਹ-ਬਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਥੀਏਟਰ ਨਾਲ ਬਤੌਰ ਅਦਾਕਾਰ, ਗਾਇਕ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ, ਡਾਂਸਰ, ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਤੇ ਮੇਕਅੱਪਮੈਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ-ਸੋਲਾਂ ਸੂਬੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜ-ਛੇ ਮੁਲਕ ਗਾਹੇ।

ਉਸ ਨੇ ਹਰਪਾਲ ਟਿਵਾਣੇ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ ਧਾਰਿਆ ਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। 'ਦੀਵਾ ਬਲੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ' ਦਾ ਉਹ ਹੀਰੋ ਸੀ ਤੇ ਨੀਨਾ ਟਿਵਾਣਾ ਹੀਰੋਇਨ। 'ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾ' ਨਾਟਕ ਦਾ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਓਮ ਪੁਰੀ, ਰਾਜ ਬੱਬਰ, ਗਿਰਜਾ ਸ਼ੰਕਰ, ਸਰਦਾਰ ਸੋਹੀ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਰੋਲ ਕੀਤਾ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੋਚ ਦਾ ਨਿਭਾਇਆ। ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਦੱਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਥੀਏਟਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਢਾਈ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਿਲਦੇ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸੌ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਡਫਲੀ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਬੜੀ ਤੁੰਬੀ ਨਾਲ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡਫਲੀ ਵਾਲਾ ਕਿਤੇ ਦੀ ਕਿਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। 'ਕੇਰਾਂ ਬੜੀ ਨੇ ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਦਿਰਾ ਦਾ ਮੇਕਅੱਪ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਚਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਆਈ. ਸੀ. ਪੁਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਕ ਕੈਸੇਟ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਭਰਾਈ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਦਰਜਨਾਂ ਕੈਸੇਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਭਰੀ। ਯਾਰ-ਦੋਸਤ ਉਹਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਅਨਾਊਸਰ ਤਾਰਿਕ ਅਜੀਜ਼ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਮੇਟਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਣਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦਾ ਸੀ।

1981 ਵਿਚ ਉਹ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਟੂਰ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਹ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁੰਬੀ ਉਤੇ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਤਨ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਤੇ ਆਏ ਗਏ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ। ਉਥੇ ਉਹ ਝਾੜੂ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਥੀਏਟਰ ਵੀ ਕਰਦਾ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਜੱਸੋਵਾਲ ਤੋਂ ਬੋਲੇ ਬੋਲੇ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਮੇਲੀਆਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਪਰਚਾਉਂਦਾ। ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ, ਨਕਲਾਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਫਿਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਾਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵੇਖਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਲਾਈਆਂ ਕਿ ਨਾ ਗੰਭੀਰ ਲੇਖਕ ਹੱਸਣੇ ਹਟੇ ਤੇ ਨਾ ਗਮਗੀਨ ਕਵੀ। ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜੀ 'ਬੜੀ-ਬੜੀ' ਹੋਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ ਵੀ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਢਿੱਡੀ ਪੀੜਾ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਉਹਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੀ, ਜੋ ਸਿੱਕਾ ਜਮਾ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਬਾਵਨੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਆਤਮ ਹਮਰਾਹੀ ਬਲਿਹਾਰ-ਬਲਿਹਾਰ ਕਰ ਉੱਠਿਆ।

ਕਾਮੇਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਤੇ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਲੈ ਗਏ। ਉਥੇ ਉਹਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ, ਟੱਪਿਆਂ, ਜੁਗਨੀ, ਜਾਗੋ, ਜਿੰਦੂਆ ਤੇ ਨਕਲਾਂ ਨੇ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦੀ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਈਰਖਾ ਤੋਂ ਉਹ ਵੀ ਨਾ ਬਚ ਸਕਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਜਿਹਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਡੇਢ ਸਾਲ ਨਾ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਗਈ ਤੇ ਨਾ ਰੱਜ ਕੇ ਸੌਂ ਹੋਇਆ। ਸਰੀਰਕ ਭਾਰ ਅੱਸੀ ਕਿੱਲੋ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ ਪੰਜਾਹ ਕਿੱਲੋ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਲੰਮਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਥੀਏਟਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ। ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਕਲਮ ਵੀ ਵਾਹੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਸਫੇ ਲਿਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜੇ, ਜੋ ਹੁਣ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਮੇਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਖਰੜੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਵਾਲੇ

ਪੰਜਾਬੀ
ਖੇਡ
ਸਾਹਿਤ

29

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਜੱਦੀ ਘਰ, ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਤੇ ਅਜੋਕੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਰੈਪਟਨ ਵਾਲੇ ਘਰ ਏਧਰ ਓਧਰ ਪਏ ਹਨ। ਡਾ. ਬੜੀ ਦੀ ਹੱਥਲਿਖਤ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ, ਜੇ ਲੱਭੀ ਗਈ। ਉਹ ਉਪਰੋਂ ਸ਼ਾਂਤ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਚੋਂ ਬੇਚੈਨ ਜੀਉਤਾ ਸੀ। ਸਟੇਜੀ ਕਲਾ 'ਚ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਸਟੇਜੀ ਕਲਾਕਾਰ ਆਖਰ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਕਰਨ ਵੱਲ ਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਜੇਬ ਤਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਥੀਏਟਰ ਉਸ ਨੇ ਭੁੱਖ ਨੰਗ 'ਚ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਨਾਟਕ ਭਾਵੇਂ ਪੱਚੀ ਖੇਡੇ, ਪਰ ਮਿਲੇ ਪੱਚੀ ਹਜ਼ਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਦੋ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇ। ਵਿਚੋਂ ਮੁੰਦਰੀਆਂ, ਚੇਨੀਆਂ ਤੇ ਜੰਜੀਰੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਸਾਂ 'ਤੇ, ਫਿਰ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ, ਫਿਰ ਕਾਰ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਕਰਨ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਕਦੇ ਢੁੱਡੀਕੇ, ਕਦੇ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ, ਕਦੇ ਕਮਾਲਪੁਰ, ਕਦੇ ਭਦੌੜ, ਕਦੇ ਕਿਤੇ, ਕਦੇ ਕਿਤੇ। ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਦਾ ਉਹ ਬੱਧਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਬਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੀਲ੍ਹੇ ਦੀ ਖੇਡ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਜਾਂਦਾ। ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਲ 'ਚ ਤੀਹ ਚਾਲੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵੀ ਭੁਗਤਾ ਲੈਂਦਾ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹੈ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਕੱਲਰਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਤੋਂ ਅਤਿ ਮਹਿੰਗੇ ਇਨਡੋਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਸਕਾਈਡੋਮ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣਾ। ਮੈਂ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਕਮੇਟਰੀ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਸਕਾਈਡੋਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਰੌਜਰਜ਼ ਸੈਂਟਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਬੜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਕੰਨੀ ਪਏ। ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲਾਈਆਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਧਰੋਂ ਆ ਨਿਕਲਿਆ? ਜੱਫੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲੇ ਤੇ ਦਾਰੇ ਗਰੇਵਾਲ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਨੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਵਾਂਗ ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟਰੀ ਕਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ 'ਚ 'ਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਆਏ। ਮੈਂ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪਰਮਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਉਭਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਆਉਂਦਾ, ਜੋ ਬੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਦੈ। ਬੜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਹੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਗੱਢੇ ਦੁੱਗਣੇ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੇ!

2010 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਕਰਵਾਇਆ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੱਪ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਕਮੇਟਰੀ ਨਾਲ ਕਮੇਟਰੀ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਦੀ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਬੜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਉਦਘਾਟਨ ਯਾਦਵਿੰਦਾ ਸਟੇਡੀਅਮ ਪਟਿਆਲੇ ਹੋਇਆ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਝੱਗਾ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ। ਫਿਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ 'ਚ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ। ਉਥੇ ਉਹਦੇ ਬੋਲ ਉਹਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਡਾ. ਬੜੀ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਮੀਟ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਫੱਕਰਾਂ ਵਰਗਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਨਾ, ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹੀਰਾ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੱਕ-ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਜਰਮਨ ਚਾਹਲ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਗੇ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਸੱਘਵਾਲ ਨੇ ਤਕੜੇ ਮੱਲਾਂ ਤੇ ਕੋਚਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਜਗੀਰੀ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿੰਦੀ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਰੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਪਰਮ ਵੇਸੀ ਤੇ ਅਮਰ ਵੇਸੀ ਜਿਹੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਇਹ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਸੁਖਵੀਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੇ ਬੇਟਾ ਤੇ ਬੇਟੀ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹਨ। ਜਰਮਨ ਚਾਹਲ ਵੀ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡੀ ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਕੀਤੀ। ਜਰਮਨ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ੌਕ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਕਾਲਜਾਂ ਤੱਕ ਅੱਪੜਿਆ। ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਵਾਲਾ, ਕਾਂਗੜਾ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ
ਫੋਨ: 917-375-6395

ਕੀਤੀਆਂ। ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲੇ ਗਿਆ।

1991 'ਚ ਜਰਮਨ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਟੋਰਾਂਟੋ ਨੂੰ ਜਾ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। 1991 'ਚ ਕੈਨੇਡਾ ਕਬੱਡੀ-ਕੱਪ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਜਰਮਨ ਨੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਖੇਡਿਆ। ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਟੋਰਾਂਟੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਤ 'ਮੈਟਰੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ' ਵਲੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਖੇਡਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਰਮਨ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਛੋਟਾ ਜਰਮਨ ਖੇਡਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਨਰਿੰਦਰ ਖੇਡਣੋਂ ਹੱਟ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਘਰੇਲੂ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੁਣ ਜਰਮਨ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸੀ। ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਜਰਮਨ ਨੇ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਲੱਬਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਧਾਵੀ ਰੋਕੇ। ਸੰਨ 1991 ਤੋਂ 1996 ਤੱਕ 5 ਸਾਲ ਉਹ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਖੇਡਿਆ।

1994 'ਚ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲੱਛਰ ਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) 'ਚ ਤਕੜੇ ਧਾਵੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀਏ ਸੱਬੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਮਾਲਟਿਨ ਵਾਲਾ ਬਲਵੀਰ ਜਾਫੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਜਰਮਨ ਨੇ ਸੱਬਾ ਰੋਕਿਆ ਤੇ ਬਲਵੀਰ ਨੇ ਫਿੱਡ ਡੱਕਿਆ ਸੀ। ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਚ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ ਬਾਬਾ ਜੌਹਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਨਿੱਘੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਉਹ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਖੇਡਣ ਗਏ ਸਨ। ਜੌਹਨ ਗਿੱਲ ਕਦੇ ਬੰਗਿਆ 'ਚ ਘੁੰਮਦੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਮੁੰਡਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਕਬੱਡੀ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵੱਡਾ ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਬੱਡੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ 2007 ਤੋਂ 2009 ਤੱਕ 'ਓਟਾਰਿਓ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵਜੋਂ 2 ਸਾਲ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦਾ

ਖਾਤਮਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ-ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਧੀਆ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਵੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਨੇਕਾ ਵੀ ਸੋਹਣੀ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ। 1988 'ਚ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਆ ਕੇ ਵੀ ਖੇਡਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਬਿਜਨਸ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ। ਜਰਮਨ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਨਾਲ ਟੈਕਸੀ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹੱਥ ਵਟਾ ਰਿਹਾ।

ਜਰਮਨ ਪੁਰਾਣੀ ਖੇਡ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ। ਜਿਸ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡੀ, ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੱਤਵੀਂ ਕਲਾਸ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ 36 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਗੇਮ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖ ਭਾਰ ਦੀਆਂ ਏ. ਬੀ. ਸੀ. ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਟੀਮਾਂ 62 ਤੇ 65 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਓਪਨ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਰਹੀਮਪੁਰ, ਬੈਰਾ-ਮਾਝਾ, ਵਡਾਲਾ ਫਾਟਕ,

ਪਾਸਲਾ, ਮੁੱਠਡਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਮੈਚ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ।

1980 'ਚ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਨੌਗੱਜੇ ਟੁਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਪੱਤੜੀਏ ਬੋਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੋਲਾ ਨਾ ਰੁਕਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਟੀਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਗਈ। ਵੱਡਾ ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸੇ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜਾ ਹਰਾਇਆ। ਇਹ ਗੱਲ 1988-89 ਦੀ ਹੈ। ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਮੁੱਠਡਿਆਂ ਤੇ ਸੱਘਵਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਰਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਹਿਬਰ ਲੰਬੜ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ਨਰਿੰਦਰ, ਜੱਸਾ, ਜੱਗਾ ਨਿਉ ਯਾਰਕ, ਪੱਪੂ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰੂ ਯੂ. ਕੇ., ਨੇਕਾ, ਸਰਬਣ, ਨਿੱਬਾ ਤੇ ਕੀਪਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ (ਪੱਪੂ ਦਾ ਬੇਟਾ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਿਲਵਾਨ ਤੇ ਕੋਚ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ

ਉਹਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਭਰਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿੰਦੀ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਤੇ ਬਾਪੜਾ ਸਮਝਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਬਣੇ ਅਖਾੜੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੋਣ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਪਹਿਲਵਾਨ ਜੋਰ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੋਚ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੋਲ ਪੈਂਦੇ ਕਸਬੇ ਖਰੜ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਕੁਸ਼ਤੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਰਮਿਆਨੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਕਰੇ। ਫਿਰ ਉਹਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵੇਖ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੱਝ ਕੀਲੇ ਲਿਆ ਬੰਨ੍ਹੀ। ਖੁਰਾਕ ਵੀ ਆਮ ਮੱਖਣ, ਦੁੱਧ, ਘਿਉ, ਕਦੇ ਮੀਟ। ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਦੂਰ ਰਿਹਾ।

ਉਹ ਦੇਆਬਾ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਘਰਦਿਆਂ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਾ ਗਿਆ ਤੇ

ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਗੋਰੀ ਤੇ ਜੱਗੀ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੋਚ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੱਗੀ ਉਹਨੂੰ ਦੇਆਬਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲੇ ਕਾਲਜ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਰਮਨ, ਲਹਿਬਰ ਲੰਬੜ, ਵੀਰਾ, ਜੱਸਾ ਤੇ ਦੇਵ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਾਲਜ ਵਲੋਂ ਮੈਚ ਖੇਡੇ। ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲੇ ਮੈਚਾਂ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਟੀਮ 'ਚ ਸੁਰਖਪੁਰੀਆ ਮੰਗੀ ਖੇਡਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਮੰਗੀ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਜਰਮਨ ਦੀ ਗੇਮ ਵੀ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਸਾਹ ਆਏ ਮੰਗੀ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ। ਤਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤਕੜੇ ਰੋਡਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ 100 ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮੰਗੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ 100 ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ ਸਨ। 100 ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਉਹ ਕੁਲਦੀਪ ਮੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਗੇਮ ਤੋਂ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਮੰਨਿਆ। ਜਰਮਨ ਹੁਣੀਂ ਇਕ ਵਾਰ ਮੰਢਾਲੀ (ਫਗਵਾੜੇ ਲਾਗੇ) ਮੈਚ ਖੇਡ ਕੇ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਬੁਲੇਟ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਬੈਠਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਗਵਾੜੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਛੱਡਣ ਨਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਓ...? ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਓ...? ਤੁਰਾਂ ਤੁਰਾਂ ਦੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ। ਬਬੇਰਾ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ, ਮੰਢਾਲੀ ਤੋਂ ਮੈਚ ਖੇਡ ਕੇ ਆਏ ਨੇ, ਪਰ ਕਿਥੋਂ? ਅਚਾਨਕ ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਕੁਲਦੀਪ ਮੱਲ੍ਹਾ ਕਿਤੋਂ ਆ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਲਾਸੀ ਹੋਈ।

ਜ਼ੋਰ ਜੁਆਨੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਜਰਮਨ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਸੱਬਾ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖਰੇ ਮੈਚਾਂ 'ਚ ਬੜੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ ਬੱਬੋਹਾਲੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 1994 'ਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ। ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲੇ ਸੁਰਖਪੁਰ ਵਾਲੇ ਮੰਗੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਤੇ ਖਰੜ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕੁਸ਼ਤੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤਣੀ ਉਹਦੇ ਖੇਡ-ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨਾ ਹੈ। ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲ ਟੁਰਨਾਮੈਂਟਾਂ 'ਤੇ ਜੱਗੇ ਤੇ ਦੇਵ ਨੇ ਮੰਗੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੋਡਾਂ ਪਾਈਆਂ।

ਪਿਤਾ (ਸਵਰਗੀ) ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਦਾ ਬੀਬਾ ਕਮਾਉ ਖਿਡਾਰੀ ਪੁੱਤ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਟੋਰਾਂਟੋ 'ਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮਕਾਰ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਤੇ ਖੇਡ-ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ। ਚੋਬਾ ਭਰਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ ਪਿੰਡ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ। ਜਰਮਨ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦਾ। ਪਿੰਡ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਬੜਾ ਮੋਹ ਰੱਖਦਾ। ਜਿਸ ਬੁਲੇਟ (ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ) 'ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਿੰਡ ਘੁੰਮੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਲਿਪਟਿਆ ਉਹ ਬੁਲੇਟ 1972 ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਾਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਗੇੜਾ ਵੱਜਦਾ, ਉਹਦੀ ਸਵਾਰੀ ਜਰੂਰ ਕਰਦਾ।

ਕੋਚਾਂ ਦੇ ਥਾਪਤੇ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਜਰਮਨ 'ਖਾਤਿਆਂ' 'ਚ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਕਬੱਡੀ ਵੀ ਖੇਡਦਾ ਰੂਹ ਨਾਲ ਨਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰੁਸਨਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਬਲਿਹਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੇ 'ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ' ਗੁੜ੍ਹੀ ਪਛਾਣ ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਾ।

ਜਰਮਨ ਚਾਹਲ (ਬੈਠਿਆਂ 'ਚ ਸੱਜਿਓਂ ਦੂਜਾ) ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ

ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸੀ ਦਰਸ਼ਨ ਬੜੀ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਾਰ ਜਾ ਸਕਦੇ।" ਇਸੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਉਹ ਕਲਰਕ ਤੋਂ ਵੈਲਫੇਅਰ ਆਫੀਸਰ ਬਣਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਲਚਰਲ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪੁੰਮਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦੀ ਸਿਫਤ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੇ ਕਲਮਾਂ ਵਾਹੀਆਂ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਉਹਦਾ ਜਸ ਗਾਇਆ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦਾ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਜੀਹਨੇ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਬਣਦੀ ਸਰਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਕਬੱਡੀ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਕੁਲਵੰਤ ਬੁਲਾਡੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਭਾਵਪੂਰਤ ਪੋਸਟ ਭੇਜੀ, "ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਧਰੁ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗੂ ਚਮਕਣ ਵਾਲਾ ਦਰਸ਼ਨ ਬੜੀ ਇਸ ਰੰਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ

ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਆਪਣੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਧਨੰਤਰ ਦੇਵੀ ਦਿਆਲ ਜੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਬੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤਕ ਦਾ ਸਫਰ ਕੀਤਾ। ਬੜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਲਿਹਾਰ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ' ਭੇਟ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਉਹਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਕੁੱਬੇ, ਕੋਟ ਗੰਗੂ ਰਾਏ, ਗੁੱਜਰਵਾਲ, ਕਮਾਲਪੁਰੇ, ਕੋਟਲਾ ਸ਼ਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਟੁਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਈ ਸਾਲ 'ਕੱਠੇ' ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਦੇ ਟੋਟਕੇ ਬੜੇ ਦਿਲਚਸਪ ਹੁੰਦੇ। ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਹਦੇ ਅਕਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਕਦੇ ਨਾਟਕ ਵਿਚ, ਕਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਵਿਚ। ਬਹੁਪੱਖੀ ਸੁਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਉਹ। ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਹੋਈਆਂ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕੀਤੀ। ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹਾਲ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਹੜਾ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ।

2018 ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਡਨੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਗੇਮਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰ ਮੇਲ ਹੋਇਆ। ਗਰਾਉਂਡ 'ਚ ਉਹ ਮੇਰੀ ਚਿੱਟੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਸੁਣਾ ਤਾਇਆ ਕੀ ਹਾਲ ਐ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਵਧੀਆ ਐ ਚਾਚਾ, ਤੂੰ ਦੱਸ। ਕਹਿੰਦਾ, ਯਾਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈ ਲੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਫੇਰ ਕਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜ਼ੂ? ਰਹੋਗਾ ਤਾਂ ਛੜੇ ਦਾ ਛੜਾ। ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸੰਧੂ ਕਹਿੰਦਾ, ਛੜਾ ਨੂੰ, ਮੁਕਤਾ ਆਖੋ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਲਿਖਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਕਹਿੰਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਫੇਰ

ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਕਲਮ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਯਾਦ ਲਿਖ ਗਿਆ ਜਾਂ ਅਧੂਰੀਆਂ ਹੀ ਛੱਡ ਗਿਆ!"

ਉਸ ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਖ ਖੁਰ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਉਹਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਪੇਂਡੂ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀਏ ਢੰਗ ਦਾ ਹਾਂ। ਸਮਝਾਂ ਫਾਰਸੀ ਉਰਦੂ ਵੀ ਖੂਬ ਬੋਲਾਂ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੀ ਅੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਬੋਲੀ ਆਪਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਰੱਖਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖਣੋਂ ਮੂਲ ਨਾ ਸੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਮਿਲੇ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਸ਼ਕ ਮੁੱਢੇ ਮੈਂ ਏਸ ਉਮੰਗ ਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ਰਫ ਸੇਵਕ,

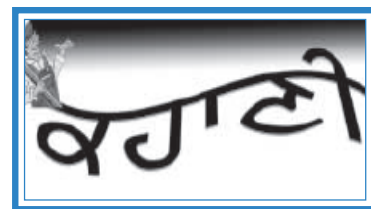
ਸਦਾ ਖੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ...

ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ, ਦੋ ਸ਼ੌਕ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ। ਪਾਉਣਾ ਭੰਗਤਾ ਤੇ ਖੇਡਣੀ ਕਬੱਡੀ ਦੋ ਸ਼ੌਕ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ...

ਬਹਿ ਕੇ ਵੇਖੋ ਬਾਬਿਓ ਗੱਭਰੂ ਰੇਡਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਚੋਬਰ ਜੱਫੇ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ...। ਝਾਕਾ ਹੋਰ ਨੂੰ ਤੇ ਹੱਥ ਲਾਵੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਬੋਲੇ ਓਏ ਚਲਾਕ ਸੱਜਣਾ...

ਕਲਾਕਾਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਦੀ ਉਹਦੀ ਜਿੰਦ ਮੁੱਕ ਗਈ, ਪਰ ਕੰਮ ਨਾ ਮੁੱਕੇ। ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਦਾ ਗੀਤ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸਜਦਾ ਵੀ ਬੜਾ ਸੀ: ਕੈਨੇ ਵਾਲਾ ਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ, ਨੀ ਮਾਏ ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਨਾ ਮੁੱਕੇ...। ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਹਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇਰ ਤਕ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਰੱਸੀਆਂ ਧਰ ਕੇ ਮਿਣਦੇ ਲੋਕੀ...

ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇਈ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਉੱਜੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ 'ਦਿਉ' ਖਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਤਵਾ ਖੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਰੱਸੀਆਂ ਧਰ ਕੇ ਮਿਣਦੇ ਲੋਕੀ, ਅੱਤ ਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ...!"

‘ਤੇ ਗਿੰਦਰ ਨੇ ਇਕ ਲੋਡੀ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਗੁੱਤੋਂ ਜਾ ਫੜੀ, “ਮਖਿਆ ਕੁੱਤੀਏ! ਆਹ ਪਤਲੂਣ ਜੀ ਕਿਮੇ ਪਾਈ ਫਿਰਦੀ ਐਂ?” ਤੇ ਲੋਡੀ ਪੁਲਸ-ਅਫਸਰ ਨੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਇਕ ਲੰਬੀ ਵਿਸਲ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਰਲਵੀਂ-ਮਿਲਵੀਂ ਪੁਲਸ ਭਰਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਲੱਤਾਂ-ਡੰਡਿਆਂ ਦੀ ਬੁਛਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਮੁਰਗੀ ਵਾਂਗ ਨੱਪ ਕੇ ਹੱਥਕੜੀ ਜੜ ਲਈ।

ਸਰਪੰਚ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਬਣ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ।

“ਸਰਕਾਰ ਇਹਦੇ ਦਿਮਾਗ ‘ਚ ਫਰਕ ਐ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹਾਉਣ ਤੋਰਿਐ ਬਈ ਕੀ ਐ ਇਹਦਾ ਦਿਮਾਗ ਈ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇ? ਸਾਡੀ ਮਿੰਨਤ ਐ, ਇਹਦੀ ਖਲਾਸੀ ਕਰੋ!”

ਅਫਸਰ ਵੈਲੀ ਪੈ ਗਈ। “ਮੈਂ ਪੇਂਡੂ ਜੱਟ ਐਂ!” ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਗਿੰਦਰ ਬੋਲ ਪਿਆ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਬਈ ਕੀ ਐ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੀ ਮੈਨੂੰ ਸੁਹਿਰੀ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਕਰੋਧੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ? ਹੁਣ ਪੇਂਡੂ ਜੱਟ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ!

“ਭੌਕ ਨਾ ਉਏ ਕੁੱਤਿਆ!” ਸਰਪੰਚ ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਹੁਰਾ ਲੈ ਕੇ ਪਿਆ।

“ਸਰਕਾਰ! ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਹਾਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ!”

“ਦੇਖੋ ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ‘ਤੇ ਛੱਡ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਅਸੀਂ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੰਦੇ, ਅਗਰ ਹੁਣ ਇਸ ਨੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ, ਅਸੀਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਦੇਣੈ!”

“ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਐ ਸਰਕਾਰ, ਮਿਹਰਬਾਨੀ!” ਤੇ ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਫਿਰ ਤਿੰਨੇ ਦਿਨ ਸਰਪੰਚ ਗਿੰਦਰ ਨਾਲੋਂ ਪਾਸੇ ਨਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਤੋਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਲਾਗੇ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ। ਨਹਾ ਕੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੀ ਭਰ ਜੁਆਨ, ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦੀ ਕੁੜੀ ਚੱਲ ਵਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗਿੰਦਰ ਕੁੜੀ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਬੁੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਾ।

“ਅੱਛਾ! ਕਰਤਾਰੋ ਕੁੜੀ ਮਰਗੀ ਫੇਰ?”

“ਹਾਂ ਗਿੰਦਰਾ! ਮਰ ਗਈ ਨਾਲੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਸਿੱਟਗੀ!” ਕਰਤਾਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਡੁੱਬਿਆ ਹਾਉਕਾ ਫਿਰ ਉਠਿਆ।

ਗਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਘੋਰਤੂ ਵਜਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ ਉਹ ਸਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਚਲੋ! ਜਿੰਨੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲਿਖੀ ਐ, ਭੋਗਣੀ ਪੈਂਦੀ ਐ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਹੁਰੀ ਵਿਆਹੁਣ ਆਲੀ ਸੀ। ਚਲੇ ਵਿਆਹ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁੱਟਿਆ? ਪੰਜ ਛੇ ਲੱਖ ਦੀ ਘਾਣੀ ਸੀ! ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਨਾਲੋਂ ਆਪ ਈ ਮਰਗੀ, ਸੋਹਣਾ ਹੋਇਆ!”

ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੰਗ ਹੋਏ ਗਿੰਦਰ ਦੀ ਅਕਾਸ਼ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਕੱਛ ‘ਚੋਂ ਮੂੰਗਲੇ ਕੱਢ-ਕੱਢ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਚੱਲ ਗਿੰਦਰਾ-ਆ ਚੱਲੀਏ!” ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰ ਤੁਰਦਾ-ਤੁਰਦਾ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਭੜਕਾ ਸੁੱਟ ਗਿਆ।

“ਚੰਗਾ ਕਰਤਾਰੋ! ਕੁੜੀ ਤਾਂ ਮਰਨ ਆਲੀ ਮਰਗੀ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਨਾ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਤੁਰਪੀ! ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬਚਦਾ ਫਿਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿਉਂ ਵੀ ਨੀ! ਮਹਿੰਦਰ ਸਿਉਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੀ ਬਚਣੇ? ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਸਿਵਿਆਂ ਦੀ ਟਿਕਟ ਕਟਾਈ ਫਿਰਦੇ ਐ! ਕਿਧਰੇ ਸ਼ਰਾਬ, ਕਿਧਰੇ ਗੋਲੀਆਂ, ਘਰ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉੱਜੜ ਗਿਆ! ਉੱਜੜੇ ਘਰਾਂ ‘ਚ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੁੱਤੇ ਈ ਮੁਤਦੇ ਐ-!”

“ਉਏ ਤੁਰਾਹੁਣ, ਬਾਪੂ!” ਤੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਉਂਗਲ ਲਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ।

ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗਦੇ? ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ, ਛੁਪਦਾ ਰਿਹਾ। ਗਿੰਦਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਮਾਮਿਆਂ ਨੇ ਪਲੱਸ-ਟੂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਹਟਾ ਲਈ ਅਤੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਜਿਹਾ ਘਰ ਦੇਖ ਕੇ

ਕੁਲਵੰਤ ਦਾ ਵਿਆਹ ਧਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਕਮਲੇ-ਬਾਪੂ ‘ਤੇ ਕਦੇ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਸੀ। ਇਕ ਨਿਰਲੇਪ ਆਤਮਾ! ਗਿੰਦਰ ਨੇ ਵੀ ਕਦੇ ਧੀ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

ਡੋਲੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਗਿੰਦਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ।

“ਤੇਰਾ ਮਸਾਂ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ ਕੁੜੀਏ! ਹੁਣ ਨਿੱਤ ਨਾ ਐਧਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਚੱਕ ਲਿਆ ਕਰੀ! ਸਿਆਣੀ ਬਣ ਕੇ ਆਬਦੇ ਘਰੇ ਰਹੀ!” ਬਾਪੂ ਦੇ ਸਿੱਧ-ਪੱਧਰੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਧਾਹ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਗਲ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਗਈ। ਗਿੰਦਰ ਵੀ ਮਸੇਸਿਆ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਡੋਲੀ ਤੁਰ ਗਈ।

ਕੁਲਵੰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਅੱਤ ਦਰਜੇ ਦਾ ਲਾਲਚੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਸ ਨਿਰੀ ਹੀ ਕਲੇਸ਼ੀ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀ ਇਸੇ ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕੱਲੀ-ਇਕੱਲੀ ਕੁੜੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਆਵੇਗੀ। ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਭਰ ਤਾਂ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਵਾਹਵਾ ‘ਪੁੱਤ-ਪੁੱਤ’ ਹੋਈ। ਪਰ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਮਾੜੇ ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਦਿਲਬਾਗ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗੱਲੋਂ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਧਰਦਾ। ਪਰ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਰਦ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੀ ਦਬਾ ਲੈਂਦੀ। ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਅੱਤ ਹੀ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਿਲਬਾਗ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ।

ਕੁਲਵੰਤ ਦੀ ਸੱਸ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬੂਝਤ ਪਿਉ ਨੂੰ ਆਖ ਕਿ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਤੁਰੰਤ ਦਿਲਬਾਗ ਦੇ ਨਾਂ ਲੁਆਵੇ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਰੱਖੇ! ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ? ਬਾਪੂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਇਹ ਹੀ ਆਖ ਦੇਣਾ ਸੀ, “ਲੁਆ ਦਿੰਨੇ ਐਂ ਭਾਈ!” ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਪੂ-ਬੇਬੇ ਤਾਂ ਜੂਨੋਂ ਬੇਜੂਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ! ਦਿਲਬਾਗ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂੜੇ ਦੇਣੇ ਰਿਹਾ?

ਕੁਲਵੰਤ ਪੇਕੀ ਆ ਗਈ। ਬਾਪੂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਵੜ ਜਾਰੇ-ਜਾਰ ਰੋਈ। ਬਾਪੂ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਦਰੋਗ ਸੀ।

“ਤੈਨੂੰ ਸਹੁਰੀ ਕੋਈ ਤੰਗੀ-ਫੰਗੀ ਤਾਂ ਨੀ?” ਬਾਪੂ ਨੇ ਗੜ੍ਹਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ ਬਾਪੂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁਖੀ ਐਂ!”

ਕੁਲਵੰਤ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਲੀਰਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ।

“ਜੇ ਕੋਈ ਤੰਗ-ਫੰਗ ਕਰੇ, ਦੱਸ ਦੇਈ!” ਚਾਰ ਮਾਰਾਗੇ ਛਿੱਤਰ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ‘ਚ ਮੇਰੇ ਵੀਹ ਬੰਦੇ ਲੱਭਦੇ ਨਾਲ ਕੁੱਤੇ ਵੇ ਐ!” ਗਿੰਦਰ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁੜੀ ਹੰਝੂ ਕਰਦੀ ਹੱਸ ਪਈ। ਧੀ, ਬਾਪੂ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ‘ਤੇ ਜਾਨ ਵਾਰਦੀ ਸੀ। ਕੁਰਬਾਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਗਿੰਦਰ ਵੀ ਨਾਲ ਬਰਾਤੀ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਬਾਅਦ ਰੋਟੀ ਵੇਲੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਏ ਬਰਾਤੀ ਲੜ ਪਏ। ਦਾਰੂ ਨਾਲ ਧੁੱਤ ਹੋਏ ਕਮਲੇ ਜੱਟ ਵੇਲ ਦੇ ਬਾਲ, ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵਗਾਹ-ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਗਿੰਦਰ ਨੇ ਵੀ ਬਾਲ ਚਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੇਂਡੂ ਨੇ ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਉਏ ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੇ?” ਤਾਂ ਗਿੰਦਰ ਬੜੇ ਮਜਾਜ਼ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਔਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਰਦੇ!” ਤਾਂ ਪੇਂਡੂ ਬੋਲਿਆ, “ਉਹ ਤਾਂ ਕਮਲਿਆ ਲੜਦੇ ਐ, ਪਰ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੀ?”

“ਉਹ ਲੜਦੇ ਐ?” ਗਿੰਦਰ ਹੈਰਾਨ ਸੀ।

“ਤੇ ਹੋਰ ਕੀ?”

“ਲੈ! ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਈ ਕਮਲਿਆਂ ਮਾਂਗੂੰ ਬਾਲ ਵਗਾਹ-ਵਗਾਹ ਮਾਰੀ ਜਾਨੈ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਬਈ ਏਸ ‘ਲਾਕੇ ‘ਚ ਇਹ ਕੋਈ ਰਿਵਾਜ ਹੋਣੈ?”

ਖੈਰ! ਕੁਲਵੰਤ ਦਿਲ ਕਰਤਾ ਕਰਕੇ ਸਹੁਰੀ ਪਰਤ ਗਈ। ਕੁਪੱਤੀ ਸੱਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਬਾਪੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾੜੀ ਦੀ ਵਾਢੀ ਮਗਰੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਈ ਨਾਂ ਲੁਆ ਦਿਆਂਗੇ!” ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਬੂਝ ਬੋਲਿਆ। ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤਾਂ ਸੋਧੇ ਨਿਕਲਣਗੇ? ਬਾਕੀ ਗੁਰੂ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ! ਸੱਸ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ। ਦਿਲਬਾਗ ਨੇ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣਾ ਮਾਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਸੱਸ ਦੀ ‘ਪੁੱਤ-ਪੁੱਤ’ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਇਕ ਅਤੀਅੰਤ ਹਿਰਦੇਵੇਧਕ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ। ਗਿੰਦਰ ਅਚਾਨਕ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਨੇ ਭੁੱਬ ਮਾਰੀ, ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਪਿੱਟ-ਪਿੱਟ ਲਾਲ ਕਰ ਲਈ। ਪਰ ਸੱਸ ਅਤੇ ਦਿਲਬਾਗ ਅੰਦਰ ਕੁਤਕੁਤੀ ਹੋਈ। ਉਹ ਲੋਕ-ਲਾਜ ਨੂੰ ਮਕਾਣ ਦੀ ਟਰਾਲੀ ਭਰ ਕੁਲਵੰਤ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਦਿਲਬਾਗ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ, ਮਨ ਵਿਚ ਕਈ ਚੁੱਪ ਸਕੀਆਂ ਉਸਾਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਬਾਪੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ‘ਤੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਧਾਹ ਮਾਰੀ।

“ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਵਹਿਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਟ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ ਵੇ ਮੇਰਿਆ ਪਿਆਰਿਆ ਬਾਬਲਾ...!” ਪਰ ਹਰ ਵਕਤ ਯੱਭਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ‘ਬਾਬਲ’ ਤਾਂ ਅਹਿਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਅਤੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼! ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਗਰਾਸਿਆ, ਗੁੰਗਾ ਬਣਿਆਂ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਚੋਣਕ, ਗਿੰਦਰ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੱਖ ਦੁਖੀ ਸਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਰਾਤ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿੰਦਰ ਤੋਂ ਦੋ ਘੜੇ ਦੇਸੀ ਦਾਰੂ ਦੇ ਪੁਆ ਦਿੱਤੇ। ਪੁਰੀਆਂ ਅੱਠ ਬੋਤਲਾਂ ਨਿਕਲ ਆਈਆਂ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਰੂ ਨੂੰ ‘ਖੱਟਰ’ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਜਾਣੂੰ-ਪਹਿਚਾਣੂੰ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਨੰਬਰੀ ‘ਮਿਕਚਰ’ ਬਣਵਾ ਕੇ ਦੇਸੀ ਦਾਰੂ ਵਾਲੇ ਗੋਲਣ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਨਸ਼ਾਦਰ ਵਾਲੀ ਦਾਰੂ ਵਿਚ ‘ਮਿਕਚਰ’ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਗਈ। ਪਰ ਪਤਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ!

“ਲੈ ਬਈ ਚਾਚਾ, ਦੇਖ ਟੈਸਟ ਕਰਕੇ!”

ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਗਿਲਾਸ ਭਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਗਿੰਦਰ ਨੇ ਜਾੜ੍ਹ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਿਲਾਸ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਤਾਲੂਏ ਲੱਗ ਗਈ।

“ਪੁਰੀ ਖਰੀ ਐ ਬਈ...!” ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗਿੰਦਰ ਨੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੂਨ ਦੀ ਉਲਟੀ ਆਈ। ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਵਿਆਦਤੁ ਭਮੱਤਰ ਗਏ। ਗਿੰਦਰ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਦਾਰੂ ਬਾਹਲੀ ਘੋਟ ਐ ਚਾਚਾ-ਇਕ ਹੋਰ ਅੰਦਰ ਸਿੱਟ-ਠੀਕ ਹੋਜੇਗਾ!” ਤੇ ਵਿਆਦਤੁ ਨੇ ਇਕ ਗਿਲਾਸ ਹੋਰ ਗਿੰਦਰ ਦੇ ਹਲਕ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪੁਰਾ ਗਿਲਾਸ ਗਿੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਦੇਹ-ਤੋੜ ਤੜਫਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਆਦਤੁ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦਾਰੂ ਵਾਲਾ ਗੋਲਣ ਚੁੱਕ ਤਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ। ਦੱਸਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਵੀ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰੇ ਹੀ ਸੀ। ਜੇ ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਜਾਂਦੀ?

ਜਦ ਅੱਧੀ ਕੁ ਰਾਤੋਂ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰੋਂ ਪਰਤੀ ਤਾਂ ਗਿੰਦਰ ਫੱਟੇ ਵਾਂਗ ਆਕੜਿਆ, ਮੂੰਹ ਅੱਭੀ ਪਿਆ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੌਢਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਲਹੂ ਲਿਬੜੀ ਝੰਗ ਸੁੱਕੀ ਪਈ ਸੀ।

ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੁਹੱਥੜ ਮਾਰੀ। ਉਸ ਦੇ ਹਾਲ-ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਣ ‘ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਾਰੂ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਕੀਤੀ, “ਕੁੱਤਿਓ ਬਾਹਮਣੇ! ਮੇਰਾ ਸਾਧ ਅਰਗਾ ਖਸਮ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੈ ਲਿਆ-ਹੁਣ ਥੋਡੇ ਸਾਰੇ ਖਲਣੇ ਨੂੰ ਨਰਤਾ ਕੇ ਮਰਵਾਉ...!”

ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਧਮਕੀ ‘ਤੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਫੜ ਲਏ। ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮਿੰਨਤ-ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ। ਸਰਪੰਚ ਤੁਰੰਤ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ।

“ਜੇ ਕੁਛ ਹੋ ਗਿਆ ਮਲਕੀਤ ਕੁਰੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਸ ਨੂੰ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਸਿਆਣੀ ਬਣ। ਪੁਲਸ ਵੀਹ ਟਟਬੈਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਖੁਆਰ ਕਰੂ ਤੇ

ਕਚਿਹਰੀਆਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਵਾਧੂ ਦੇ ਮਾਰਾਗੇ! ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਗਿੰਦਰ ਸਿਉਂ ਨੇ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਵਾਧੂ ਇਹਦੀ ਲਾਸ਼ ਈ ਖੱਜਲ ਕਰਾਗੇ। ਪੁਲਸ ਆਲੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਵੀਹ ਪੰਗੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨਗੇ। ਹਾਂ, ਜੇ ਤੂੰ ਕਰੋ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਉਂ ਛਿਤਰੋਲਾ ਫੇਰ ਦਿੰਨੇ ਐਂ?”

ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਚੁੱਪ ਸੀ। ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਸੱਚ ਹੀ ਤਾਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

“ਪੰਚਾਇਤ ਰੱਬ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਐ ਭਾਈ। ਧੱਕੀਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ!” ਬੂਟਾ ਧਾਲੀਵਾਲ ਬੋਲਿਆ। “ਜੇ ਹੋਇਆ, ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੋਇਆ, ਗੱਲ ‘ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਓ ਤੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰੋ।” ਤਾਏ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਮੱਤ ‘ਤੇ ਗਿੰਦਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵਿਦਾਅ ਹੋ ਗਏ।

ਗਿੰਦਰ ਤਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹਨੇਰ ਛਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪ ਪੱਠੇ ਲਿਆਉਂਦੀ, ਕੁਤਰਦੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲੋਂ ਲਾਂਬੂ ਉਠਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

“ਰੱਬਾ! ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਈ ਚੱਕਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਪੁੱਤ ਈ ਦੇ ਦਿੰਦਾ!” ਚਾਹੇ ਉਹ ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮੰਦਾ ਚੰਗਾ ਬੋਲਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ-ਕਰ, ਬੁੱਕ-ਬੁੱਕ ਹੰਝੂ ਕਰਦੀ, ਝੁਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਅਣਹੋਂਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ!

ਕੁਲਵੰਤ ਅਤੇ ਦਿਲਬਾਗ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਗੋਤਾ ਮਾਰਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਂਦੇ। ਦਿਲਬਾਗ ਦਾ ਤਾਂ ਬੱਸ ਇੱਕੋ ਹੀ ਮਕਸਦ ਸੀ। ਪਰ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਾਂ ਕੋਲ ਬਾਤ ਨਾ ਪਾਈ। ਪਰ ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਸਕਦੇ? ਇਕ ਦਿਨ ਅੱਕੀ ਹੋਈ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਦਿਲਬਾਗ ਦੀ ਬਦਨੀਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸ, ਮਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਬਰਛੀ ਮਾਰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਖੱਖੜੀਏਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਹਫ਼ਕਾ ਖਿੱਚਿਆ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਪਈ ਫਿਰ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਉਠੀ।

ਦਿਲਬਾਗ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਕਿਉਂਟੀ। ਫੁੱਲ ਤਾਰ ਆਏ। ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਤਾਇਆ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਪਿਆ। ਉਹ ਦਿਲਬਾਗ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋਇਆ।

“ਸ਼ੇਰਾ! ਉਹ ਤਾਂ ਤੁਰਨ ਆਲੇ ਗਏ ਤੁਰ, ਪਰ ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਮੀਨ ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰ! ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਦਾ ਈ ਐਂ!”

“ਪਰ ਤਾਇਆ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਪਿੰਡੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਐ?” ਦਿਲਬਾਗ ਨੇ ਚਤਰਾਈ ਖੇਡੀ।

“ਫੇਰ ਪੁੱਤਰਾ ਇਉਂ ਕਰ! ਇਹਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਵੇਚ-ਵੇਟ ਕੇ ਪੈਸਾ ਹੱਥ ਹੇਠ ਕਰ। ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਤੋਂ ਡਰੀਏ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਬਾਪੂ ਸਿਰ ਪਾਟਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਕਰੇਗਾ।” ਦਿਲਬਾਗ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ।

ਪਰ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ।

“ਕੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ?” ਤਾਇਆ ਸੱਚੀ ਹਮਦਰਦੀ ਵਿਚ ਨੁੱਚਤੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਸਾਊ ਦਾਹੜਾ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਿਲਬਾਗ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਕਾਲਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਤਾਇਆ ਜੀ ਬਈ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਬਣਿਆਂ ਰਹਿੰਦਾ?”

“ਤੂੰ ਸ਼ੇਰਾ ਜੀਅ ਸਦਕੇ ਆ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਈ ਤੇਰੈ। ਗਿੰਦਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਕ-ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਹ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਝੰਜਟਾਂ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਕੋਹਾਂ ਪਹੁੰਚੇ। ਪਰ ਤੂੰ ਜਮੀਨ ਆਲਾ ਟੈਂਟਾ ਜਰੂਰ ਨਬੇੜਾ। ਜੇ ਗਿੰਦਰ ਸਿਉਂ ਦੀ ਪੈਲੀ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਦੁਖੀ ਹੋਣੈ, ਹੋਣਾ ਈ ਐਂ, ਨਾਲ ਅੱਧਾ ਪਿੰਡ ਦੁਖੀ ਹੋਉ!” ਤਾਇਆ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਵਿਤੋਂ ਵੱਧ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਪਰ ਤਾਇਆ ਜੀ, ਗਾਹਕ ਵੀ ਕੋਈ ਮਿਲੇ?”

“ਗਾਹਕ ਬਬੇਰੇ! ਮੈਂ ਲੱਭ ਕੇ ਦਿਉ!” ਤਾਏ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ‘ਤੇ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ। ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗਾਹਕ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਗਿੰਦਰ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਧ-ਪੱਧਰਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ, “ਹਾਂ ਬਾਈ! ਬੱਸ ਏਵੇਂ ਈ ਐਂ!” ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ। ਜਿੱਧਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ, ਬੱਸ, ਬਿਨ-ਮੁਹਾਰੇ ਬੋਤੇ ਵਾਂਗ ਉਧਰ ਨੂੰ ਹੀ ਤੁਰ ਪੈਣਾ। ਨਵੇਂ-ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਵੇਸ਼ ਬੰਦਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਨਾ ਕਰਦੇ।

ਗਿੰਦਰ ਕੋਲ ਦਸ ਏਕੜ ਸਾਹਣ ਦੇ ਸਿਰ ਵਰਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ-ਬਾਹਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਜੋਗਾ ਬੜਾ ਵਧੀਆ ਮਕਾਨ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗਿੰਦਰ ਦੇ ਘਰਵਾਲੀ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਬੜੀ ਹੀ ਅਭਬ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਪੰਜਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਭੈਣ!

ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ

ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਉਹ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਉਂਦੀ। ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਮੁੜ ਢਿੱਡੋਂ ਨਾ ਫੁੱਟੀ। ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਬਬੇਰੇ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਗਾਹੇ, ਮੱਥੇ ਰਗੜੇ, ਪਰ ਸਭ ਬੇਅਰਥ! ਜੇ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਤ ਮਿਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ‘ਨਿਪੁੱਤ’ ਨਾ ਮਰਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਜੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਘਰ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਗ਼ਨੀਮਤ ਫਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਸਬਰ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਬੁੜ੍ਹੀਆਂ ਗਿੱਟੇ ਸੋਟੀ ਲਾਉਣੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਆਖਰ ਖਿੜੀ ਹੋਈ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਅਲੀ-ਅਲੀ ਕਰਕੇ ਪੈਂਦੀ।

“ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਦੀਆਂ ਰੰਨਾਂ, ਕਿਵੇਂ ਫੁੱਟ ‘ਤੇ ਅੱਕ ਚੋਂਦੀਐਂ ਆ ਕੇ! ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਾਹਲਾ ਈ ਦਰਦ ਐ ਤਾਂ ਲੈਜੇ ਮੇਰੇ ਖਸਮ ਨੂੰ ਆਬਦੇ ਘਰੇ ਤੇ ਜੰਮ ਕੇ ਦੇ-ਦੇ ਮੁੰਡਾ!” ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਬੱਕਤਵਾਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬੱਚੀ ਕੁਲਵੰਤ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕੁਦਾਤ ਕੇ ਆਉਂਦੀ।

“ਐਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਜਾੜ੍ਹਾਂ ਜੀਆਂ ਕੱਢੀ ਜਾਨੈ...? ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵਿਰਾ ਹੁੰਦੀ?” ਤਾਂ ਗਿੰਦਰ ਕਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਕਲਪਦਾ।

“ਬਹੁਤੀ ਉਏ ਲੋਕੋ! ਵੱਡੇ ਘੁਰ ਕੇ ਡਰਾਉਂਦੇ ਐ ਤੇ ਛੋਟੇ ਰੋ ਕੇ ਡਰਾਉਂਦੇ ਐ!” ਉਹ ਰੋਂਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਛੱਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਝਾਕਦਾ। ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ‘ਬੁੜ-ਬੁੜ’ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਗਿੰਦਰ ਦੀ ਬਿਰਧ ਮਾਂ ਚਿੱਤੀ ਸਰਪੰਚ ਕੋਲ ਗਈ। ਸਰਪੰਚ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ।

“ਪੁੱਤ ਗੋਪਾਲ ਮੋਚਨ ਨਾਉਣ ਚੱਲੇ ਓ?”

“ਹਾਂ ਤਾਈ, ਤੈ ਜਾਣੈ?”

“ਵੇ ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਜਾਣੈ ਪੁੱਤ? ਵੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਸਿੰਧਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਜਾਇਓ, ਕੀ ਐ ਉਹਦਾ ਡਮਾਕ ਲੋਟ ਹੋਜੇ?”

“ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਈ, ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਐ? ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਪਰਸੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਂ, ਸਵੇਰੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਪਿੰਡੋਂ ਤੁਰਾਂਗੇ।”

“ਕਰਦੀ ਭਾਈ, ਇਹ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਈ ਐਂ!” ਤੇ ਮਾਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰ ਆਈ।

ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਸ ਪੁੱਜ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਨਾ ਜੁਲਮ ਅੱਗੇ ਹਾਰੇ

ਬੇਸ਼ਕ ਉਮਰਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਨੇ
ਸਾਡੇ ਜਿਗਰੇ ਦੇਖ ਸਰਕਾਰੇ ਨੀ।
ਅਸੀਂ ਲਾਲ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਜੁਲਮ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰੇ ਨੀ।

ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਭਾਂਪ ਰਹੇ
ਸਾਨੂੰ ਘੇਰਨ ਨੂੰ ਤੂੰ ਫਿਰਦੀ ਹੈ।
ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਗਏ ਹੁਣ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ
ਬੇਈਮਾਨੀ ਖਾਸੇ ਚਿਰਦੀ ਹੈ।
ਸਾਡਾ ਸਬਰ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ
ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਬਣਾ ਹਤਿਆਰੇ ਨੀ।
ਅਸੀਂ ਲਾਲ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਜੁਲਮ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰੇ ਨੀ।

ਨੀਅਤ ਵੀ ਤੇਰੀ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ
ਹੱਥ ਦੇਖ ਜਿਗਰ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਨੀ।
ਬਿਪਤਾ ਪਈ ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ
ਅਸੀਂ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਹਿੱਕ ਤਣ ਕੇ ਨੀ।
ਸਾਨੂੰ ਹੁੱਜਾਂ ਮਾਰ ਜਗਾਉਂਦੇ ਨੇ
ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰੇ ਨੀ।
ਅਸੀਂ ਲਾਲ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਜੁਲਮ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰੇ ਨੀ।

ਤੂੰ ਕੀਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਬੜੇ
ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਮਾਤਾ ਕੀ?
ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ
ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਦਿੱਲੀਏ ਹਾਤਾ ਨੀ।
ਜੁਬਾਨ ਸਾਡੀ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ
ਤਾਂ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨਾਅਰੇ ਨੀ।
ਅਸੀਂ ਲਾਲ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਜੁਲਮ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰੇ ਨੀ।

ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਵੀਰ ਭਰਾ
ਇਥੇ ਲਹਿਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਵਗਦੀ ਆ।
'ਪੰਜਾਬੀ' ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ
ਤੈਨੂੰ ਕਾਹਤੋਂ ਮਾਤੀ ਲੱਗਦੀ ਆ।
ਸਾਡਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਰਸਾ ਹੈ
ਕਿਉਂ ਸਮਝੇ ਨਾ ਸਰਕਾਰੇ ਨੀ।
ਅਸੀਂ ਲਾਲ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਜੁਲਮ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰੇ ਨੀ।

—**ਸਿਕੰਦਰ ਅੱਜਲਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ**
ਫੋਨ: 269-744-6986
—ਗੋਰੀ ਗਰੇਵਾਲ

ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਈ
ਹੱਕ ਖੋਹਵਣ ਲਈ ਰੀਤ ਚਲਾਈ।
ਤਕਤਾ ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਲੁੱਟੀ ਜਾਵੇ
ਲੁੱਟ ਲੁੱਟ ਖਾਈ ਵਿਚ ਸੁੱਟੀ ਜਾਵੇ।

ਨ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨ ਸੁਣੇ ਅਪੀਲ
ਬੱਸ ਛੱਡਦਾ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਜਲੀਲ।
ਸੁਕਰਾਤ ਜਿਹੇ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਪੀਂਦੇ
ਈਸਾ ਮਨਸੂਰ ਸੂਲੀ ਲਟਕੇਦੇ।

ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਚੰਗੀ ਨ ਕੀਤੀ
ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਨਾਲ ਇਹੋ ਬੀਤੀ।
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫਿਰ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਆਈ

ਮਾੜਿਆਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਣ ਚੜ੍ਹਾਈ।
ਹੋਈ ਲਾਮਬੰਦੀ ਫਿਰ ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ
ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਭਰ ਲਏ ਜ਼ਖੀਰੇ।
ਨਿੱਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ
ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ।

ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਅਬਰਾਹਿਮ ਲਿੰਕਨ
ਜਾਂ ਸੱਠਵਿਆਂ ਦਾ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ।
ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਰੀਤ ਨਿਭਾਈ
ਜਾਨ ਦੇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਈ।

ਯੂ. ਐਨ. ਓ. 'ਚ ਮਸਲਾ ਚੁੱਕਿਆ
ਹਿੰਦੂਮਨ ਰਾਈਟਸ ਆ ਢੁਕਿਆ।
ਵੀਅਤਨਾਮ ਜਾਂ ਫਲਸਤੀਨ ਹੋਵੇ
ਦੋਨੋਂ ਥਾਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਰੋਵੇ।

ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ
ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੰਗ ਅਕੇਲਾ।
ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਣ ਕਦੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾਣ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ ਘਾਣ।

ਵੀ. ਗੋਂਸਾਲਵੇ ਜਾਂ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ
ਗੌਤਮ ਨੌਲਖਾ ਵੀ. ਬਰਵਰਾ ਰਾਏ।
ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ ਤੇ ਸੁਧੀਰ ਧਾਵਲੇ
ਗੌਰੀ ਲੋਕੇਸ਼ ਦਾ ਗੀਤ ਗਾਵ ਲੇ।

ਮੇਧਾ ਪਾਟੇਕਰ ਜਾਂ ਰਾਜੀਵ ਧਵਨ
ਜਸਵੰਤ ਖਟਤਾ ਬੇਜਵਾਤਾ ਵਿਲਸਨ।
ਮੁੱਕਦਾ ਨਾ ਹਜੇ ਇਹ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ
ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਨਾ ਹੋਈ ਆਰ-ਪਾਰ।

—**ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ**

ਆਜੋ ਇੱਕ ਜੰਗ ਲੜੀਏ

ਉੱਠੋ, ਹੋਵੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਵਾਨੋਂ
ਆਜੋ ਇੱਕ ਜੰਗ ਲੜੀਏ
ਕਰਨਾ ਬਰਬਾਦ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਚਾਹਵਣ
ਬਣ ਦੀਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੀਏ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਜੰਗਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਨੇ,
ਬੜੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ,
ਧਰਤੀ ਇਹ ਪੰਜ ਆਬਾਂ ਦੀ
ਸਹੀਦਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਖਿੜੀਏ,
ਉੱਠੋ, ਹੋਵੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਵਾਨੋਂ
ਆਜੋ ਇੱਕ ਜੰਗ ਲੜੀਏ।

ਹੁਣ ਜਦ ਚੱਲੇ, ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਏ,
ਨਾ ਝੁਕਣਾ, ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟਣਾ ਏ,
ਦੇਖਿਓ, ਕਿਤੇ ਟੁੱਟ ਨਾ ਜਾਇਓ
ਏਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿੱਤ ਲੁਕੀਏ,
ਉੱਠੋ, ਹੋਵੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਵਾਨੋਂ
ਆਜੋ ਇੱਕ ਜੰਗ ਲੜੀਏ।

ਮਾਣ ਰੱਖ ਲਵੋ, ਪਛਾਣ ਰੱਖ ਲਵੋ,
ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬਚਾ ਕੇ ਨਾਮ ਰੱਖ ਲਵੋ,
ਸੂਰਮੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਣ ਖੜ੍ਹੇ
ਚਲੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਲੜੀਏ,
ਉੱਠੋ, ਹੋਵੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਵਾਨੋਂ
ਆਜੋ ਇੱਕ ਜੰਗ ਲੜੀਏ
ਕਰਨਾ ਬਰਬਾਦ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਚਾਹਵਣ
ਬਣ ਦੀਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੀਏ।

ਜੁਲਮ ਦੀ ਇੰਤਹਾ

ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੁਲਮ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।
ਬੇਅਧੁਰ ਲੋਕ ਹੰਗਾਮਾ ਰਹੇ ਨੇ ਬਰਪਾ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਇਹ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਤਕਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ,
ਜੋ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਇਹ ਕਿਰਤੀ, ਕਿਸਾਨ ਮੁਫਲਿਸ ਤੈਥੋਂ ਹੱਕ ਮੰਗ ਰਹੇ ਨੇ,
ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਕੜਾਂ ਰਹੇ ਨੇ ਸੁਣਾ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਇਹ ਮਿਹਨਤਾਂ ਦੇ ਜਾਏ, ਇਹ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹ-ਸਵਾਰ,
ਆਪਣੇ ਹਕੂਕ ਲੈਣ ਲਈ ਬੈਠੇ ਨੇ ਆ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਸੁਣ, ਕੰਨ ਧਰ, ਤੱਵਜੋ ਦੇਹ,
ਤੇਰਾ ਫਰਜ਼, ਹੋਰ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ ਅਦਾ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਇਹ ਬੇਬੇਫ਼, ਨਿਡਰ, ਨਿਧੜਕ ਯੋਧੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਹੱਕ ਲੈਣੇ,
ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਦਾ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

—**ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਮਾਨਸਾ**
ਫੋਨ: 91-99147-37211

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਮਤ

ਸੁੱਕੇ ਰੁੱਖ ਹੁਣ ਹਰੇ ਹੋ ਰਹੇ,
ਏਕਤਾ ਕਰ ਸਭ ਖਰੇ ਹੋ ਰਹੇ।
ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਾਇਆ ਅਦਲ ਰਹੀ ਹੈ,
ਲੱਗਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੇਰ ਆਏ, ਪਰ ਦਰੁੱਸਤ ਆਏ ਹੋ,
ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੁਸਤ ਆਏ ਹੋ,
ਭਲੇ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ, ਭਲਾ ਕਰਵਾਉਣਾ,
ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ ਆਏ ਹੋ।
ਵੇਖਿਓ ਕਿਧਰੇ ਪੈਰ ਨੇ ਬਿੜਕੇ,
ਤਿਲਕਵੀਂ ਸਿਆਸਤੋ-ਸਦਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਲੱਗਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਮਸ਼ਾਲ ਨਾ ਭੁੱਲਿਓ,
ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਓਹ ਚਾਲ ਨਾ ਭੁੱਲਿਓ।
ਨਾ ਭੁੱਲਿਓ ਓਹ ਖਾਦੀ ਸਹੁੰ ਜੋ,
ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਾਲ ਨਾ ਭੁੱਲਿਓ।
ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਹਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਿਸਕਦੇ,
ਹਸਤੀ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਦਦਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਲੱਗਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਇੱਕ ਪੰਛੀ ਜਖਮੀ,
ਤਤਪ ਤਤਪ ਕੇ ਨਿੱਤ ਹੈ ਮਰਦਾ।
ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਹਾਲ ਵੇਖਿਆ,
ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ।
ਜਾਗੋ! ਪੰਜਾਬ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਸੂਤਿਆਂ ਦੀ ਨਾ ਨਸਲ ਰਹੀ ਹੈ?
ਲੱਗਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨਕਲਾਬ ਸੱਚਾ ਤਦ ਆਵੇਗਾ,
ਪੇਂਡੂ, ਸ਼ਹਿਰੀ, ਆਮ ਨੂੰ ਬਦਲੇ।
ਬਦਲ ਦਿਉ ਏਹ ਗੰਧਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ,
ਬਦਲੋ ਸਾਰਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਹੀ ਬਦਲੇ।
ਬਦਲਾਓ ਦੌਰ ਹੈ ਹਰ ਪਾਸੇ ਅੱਜ,
ਬਦਲ ਏਹ ਦੁਨੀਆਂ ਸਗਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਲੱਗਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੈ ਜਵਾਨ ਤੇ ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਦਾ,
ਝੰਡਾ ਹਰ ਥਾਂ ਲਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ।
ਕੁੰਭਕਰਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਜੋ ਸੁੱਤੇ,

ਦਾਰੂ ਨਾਲ ਬੱਕਰਾ ਚੁੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ
ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਗੰਦੇ ਗੀਤ ਵੱਜ ਰਹੇ ਸਨ।
ਲਲਕਾਰੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬੋਤੇ ਵਾਂਗ ਮੱਘੇ
ਕੱਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇਈ
ਪਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ।
ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਉੱਜੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ
ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ 'ਦਿਉ' ਖਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ
ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਤਵਾ ਖੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਰੱਸੀਆਂ
ਧਰ ਕੇ ਮਿਣਦੇ ਲੋਕੀ, ਅੱਤ ਗਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਥਾਂਵਾਂ...!"

ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ
ਕਿ ਗਿੰਦਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦਿਨ ਨਹੀਂ, ਅੱਜ
ਮਰਿਆ ਸੀ!

ਇਹ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਏਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਾਸੀ ਨੇ,
ਕਾਸਤੋਂ ਵਿਤਕਰਾ ਏ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਤੇਰੇ ਭਗਤ, ਜ਼ਰ-ਖਰੀਦ ਹੁਲਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ,
ਸ਼ਾਂਤ, ਬੈਠਿਆਂ 'ਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਪਬਾਰ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਲਹੂ-ਪਸੀਨਾ ਡੋਲੂ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਅੱਜ,
ਤੇਰੀ ਬੇ-ਰੁਖੀ ਤੋਂ ਹੈ ਮਾਯੂਸ ਹੋਇਆ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਤੇਰੇ ਮੁਸ਼ੀਰ, ਵਜ਼ੀਰ, ਮੁਕੱਦਮ ਕਿਉਂ ਨੇ ਏਨੇ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ,
ਸ਼ੌਰੇਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਬੇ-ਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਰੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਇਹ ਕਰਨ ਹੁਲਾਸ਼ਾਜੀ, ਜ਼ਿਆਦਤੀ,
ਸਾਂਝ, ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਏ ਤਬਾਹ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

ਪ੍ਰੀਤਪਤੀਆਂ, ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੱਗ ਦਲਾਲ ਨਾ ਬਣ,
ਲੁੱਟ ਲੈਣਗੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਜੇ ਲੋਟੂ ਬੈਠੇ ਆ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।

—**ਚੰਨ**
ਫੋਨ: 908-788-8427

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦੇ ਜਗਾ ਲੈਣਾ ਹੈ।
ਬੋਦਲਾਂ ਦੇ 'ਸੁਖਵਿੰਦਰ' ਸੱਚਮੁੱਚ,
ਦਿੱਖ ਹੁਣ ਮੰਜ਼ਿਲ ਬਗਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਲੱਗਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ।
—**ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਦਲਾਂਵਾਲਾ**
ਫੋਨ: 360-281-2624

ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਨੇ
ਸਾਨੂੰ ਟੁਕੜੇ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾਇਆ,
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਰ ਕੀਤਾ
ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਉੱਤੇ ਰੁਲਾਇਆ।

ਉਂਜ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਸੀ
ਪਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਅੱਗੇ ਸਭ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਸੀ
ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾਇਆ
ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ਭੁਲਾਇਆ।

ਗਰੀਬ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਗਰੀਬ
ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਨਸੀਬ
ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਸਮੇਂ ਨੇ ਖੂਨ ਸੁਖਾਇਆ
ਲਾਚਾਰੀ ਨੇ ਰੋਟੀ-ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਤਰਸਾਇਆ।

ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਨੇ
ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਤਾਲੀਆਂ ਬਜਾਉਣ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਨੇ

ਭਾਈ ਨੇ ਭਾਈ 'ਤੇ ਆਰੋਪ ਲਗਾਇਆ
ਇਕ ਰੱਬ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਕਹਿਣਾ ਛਡਾਇਆ।

ਨਾਰੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ
ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਕਿੰਨੇ ਕੀ ਕੁਝ ਸਹਿ ਗਏ
ਤਾਕਤਵਰ ਨੇ ਹੈ ਨਿਰਬਲ ਨੂੰ ਝੁਕਾਇਆ
ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਰੱਬ ਬਣਾ ਕੇ ਪਿਛੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦੌੜਾਇਆ।
—**ਸਵਾਮੀ ਦਾਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ**

ਚੰਨ

ਚੰਨਾ ਤੇਰੀ ਚਾਨਣੀ ਵੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਅ
ਇੱਕ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੋਲ ਆ ਖਲੋ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਏ, ਤੂੰ ਅੰਦਰ ਸਮੇਂ
ਕਰਤੂਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਵੇ ਚੰਨਾ ਰੱਖੀਆਂ ਲਕੋ।
ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ ਸੋਹਣਿਆਂ ਨਾ ਦਿਸੇ ਮੈਨੂੰ ਲੋਅ
ਭੁੱਲ ਨਾ ਤੂੰ ਜਾਵੇਂ, ਮੈਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਏ ਖੋਹ।

ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਵਾਂ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਹੋ
ਮਨ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ 'ਚ ਲੱਗੇ ਮੇਰੇ ਕੋ।
ਇੱਕ ਛਿਨ ਕੋਲ ਲੱਗੇ, ਝੱਟ ਜਾਵੇਂ ਖੋ
ਯਾਦ ਤੈਨੂੰ ਕਰ ਕਰ ਹੰਝ ਗਈ ਮੈਂ ਰੋ।
ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਸੱਲ ਪਾਵੇ ਠੱਲੀ ਨਾ ਠਲੇ
ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਲੱਭਾਂ ਤੈਨੂੰ ਲੱਭਦੀ ਨਾ ਲੋਅ।

—**ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ**
ਫੋਨ: 604-589-5919

ਮੌਲਾ ਮਿਹਰ ਕਰੀਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹਵੇ।

ਪਰ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਵਸਤੂ ਵੇਚ ਰਹੀ ਹੈ,
ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਲਾ ਅਦਾਲਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਫਾਹੇ ਲਾਵੇ?

ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਿਰੰਗੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਜੇ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਗਵੇਂ ਲੋਕ,
ਉਹ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤਿਰੰਗੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿਖਾਵੇ।

ਮੁਗਲਾਂ-ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦੇ,
ਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਉਸ ਕੌਮ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੀ ਸਭ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਵੇ।

ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾਲਦੇ ਅੰਨ ਉਗਾਉਂਦੇ ਜੋ ਕਿਰਸਾਣ,
ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਕੱਟੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇ।

ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਜੇ ਕਿਸਾਣ ਦਾ ਪੁੱਤ ਲੜਦਾ ਲੜਦਾ ਮਰਦਾ,
ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਤਿਰੰਗੇ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਆਵੇ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੀਕ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ,
ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਸਮਝਾਵੇ!

ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੂਹੀ ਵੀ ਨਾ ਮਾਰੀ,
ਜੱਟ ਤਾਂ ਮਰਦਾ ਮਰਦਾ ਵੀ ਪੰਜਾਂ ਸੱਤਾਂ ਨੂੰ ਝਟਕਾਵੇ।

ਧਰਮ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੇ ਸਭ ਦੇ ਸਭ,
ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ।

ਮਿਹਰ ਕਰੀਂ ਮੌਲਾ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੈਂ ਹਰ ਇਕ ਪਲ,
ਜੋ ਜਰਨ ਦੀ ਗੁੜਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ।
—**ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਨੜ, ਫੋਨ: 530-921-0097**

ਰੱਸੀਆਂ ਧਰ ਕੇ ਮਿਣਦੇ ਲੋਕੀ...

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਾਏ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ
ਮੋਹਤਬਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕੁਝ
ਅਸਿੱਧੇ ਹੀਲੇ-ਵਸੀਲੇ ਕਰ ਕੇ ਗਿੰਦਰ ਵਾਲੀ
ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਘਰ ਵੇਚ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦਿਲਬਾਗ਼
ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ। ਕਬਜ਼ਾ ਹਾੜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਦੇਣਾ ਮਿਥਿਆ ਸੀ। ਹਾੜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਫ਼ਸਲ
ਦਾ ਦਿਲਬਾਗ਼ ਹੀ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਹਾੜੀ
ਦੀ ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਣਕ ਦੀ ਕਵਾਈ ਤੱਕ,
ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸੇ ਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ
ਮਿਲੇ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਰੱਖ,

ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਧਰਤੀ
'ਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਰੁਪਏ?
ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਮਿਲਣੇ? ਦਿਲਬਾਗ਼ ਤਾਂ
ਅੱਜ ਸਿਰੋਂ ਸਰਦਾਰ ਸੀ!

ਹਾੜੀ ਦੀ ਵਾਢੀ ਆ ਗਈ। ਦਿਲਬਾਗ਼ ਨੇ
ਪਿੰਡੋਂ ਕੰਬਾਈਨ ਲਿਆ ਕੇ ਕਣਕ ਵਢਵਾ ਦਿੱਤੀ
ਅਤੇ ਦਾਣੇ ਆਪਣੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਲਵਾ ਕੇ
ਚੁਕਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਫ਼ਾਰਗ਼ ਹੋ ਕੇ
ਦਿਲਬਾਗ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੁੰਡੀ ਦੇ ਯਾਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮ
ਨੂੰ ਗਿੰਦਰ ਦੇ ਘਰੇ ਝੰਡਾ ਆ ਗੱਡਿਆ। ਬੋਤਲਾਂ
ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ, ਬੱਕਰਾ ਵੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਕੋਠੇ
'ਤੇ ਦੋ ਮੰਜੇ ਜੋੜ ਕੇ ਸਪੀਕਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨੂੰ 101 ਸਵਾਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਵੇਸ਼

1. ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਹੜੀ ਪਿਆਰੀ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ?
-ਸੱਜਰੀ ਮੁਹੱਬਤ 'ਚ ਹੋਈ 'ਹਾਂ' ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਨਸ਼ਾ।

2. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਵਾਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹੋ?
-ਪਹਿਲੇ ਚੁੰਮਣ ਦਾ ਜਾਇਕਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ।

3. ਕਿਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡਰੇ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਡਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ?
-ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਰਹੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ। ਜਦੋਂ ਬਿਨਾ ਬੁਲਾਏ ਉਥੇ ਆਪ ਹੀ ਚਲੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਂਗਲ ਲਾ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਡੰਡੀ 'ਤੇ ਤੋਰਿਆ ਸੀ, ਉਹੀ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਬੜਾ ਮਾਅਨੀਖੇਜ਼ ਅਨੁਭਵ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਉਰਜਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿ ਡਰ ਕਾਫ਼ੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਮੇਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ 'ਚ ਰੂਪਾਂਤ੍ਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ।

4. ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਸੁਪਨਾ ਜੋ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?
-ਪਿਆਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਭੀੜ 'ਚ ਅਲਫ਼-ਨੰਗਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਮੇਰੇ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ 'ਚ ਢਲਿਆ,
ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਸਾਂ, ਬਣਿਆਂ ਹਾਂ
ਖੁਦ ਤਮਾਸ਼ਾ ਜਦੋਂ,
ਤਾਂ ਲਗਿਆ ਭੀੜ 'ਚ
ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਬੈਠਾ ਹਾਂ।

5. ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਵੀ ਲੜਾਈ ਕਰ ਕੇ ਅਕਸਰ ਕੀ ਖੋਇਆ, ਕੀ ਪਾਇਆ ਹੈ?
-ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸਰਮਿੰਦਗੀ। ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਉਰਜਾ 'ਚ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿਰਜੀ ਕੋਈ ਨਜ਼ਮ ਜਾਂ ਸ਼ਿਅਰ।

6. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਰੋਏ ਹੋ ਕੀ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ?
-ਬਾਰਿਸ਼ 'ਚ ਨਹਾਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ ਸ਼ਿਅਰ।

7. ਸ਼ੌਂਕ ਪੂਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਖਰਚ ਵੀ ਸਕੇ ਹੋ?
-ਕਦੇ-ਕਦੇ।

8. ਦੁਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਿਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੁਝ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅੱਜ ਤੱਕ?
-ਚੰਗਾ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੁਲੰਮਾ ਹੀ ਹੱਥ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

9. ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਿਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੀ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?
-ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਵਕੂਫੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕਮਾਏ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਰਸ। (ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮੁਲੰਮਾ ਹੀ ਲੱਗੇ)

10. ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਾ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ?
-ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ 'ਚ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਚੱਟਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਅੰਦਰਲੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਣਾ।

11. ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?
-ਦੁਸ਼ਮਣ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

12. ਪਹਿਲੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?
-ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਪਾਗਲ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਦੇ।

ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਦਿਲ 'ਤੇ ਲਿਖਾਇਆ ਸੀ 'ਸੁਰਿੰਦਰ' ਨਾਂ ਕਦੇ।

13. ਆਪਣੇ ਕਿਸ ਰੂਪ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ?
-ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜਾਂ ਵੱਧ ਮਦਦ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ।

14. ਜੇ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੋਗੇ?
-ਬਿਲਕੁਲ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਰੂਪ 'ਚ।

15. ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ?
-ਕੋਈ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸਕੂਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ।

16. ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਜਲਨ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
-ਜਲਨ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ। ਹਾਂ! ਜੇ ਆਪਣੇ ਘਿਨੌਣੇ ਏਜੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਹੇਠ

-ਯਾਦ ਨਹੀਂ।

27. ਦੋਬਾਰਾ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ?
-ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਜੋ ਕਹਾਣੀ ਅਧੂਰੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ, ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।

28. ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ ਕਿਹੜਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ?
-ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

29. ਮਨਪਸੰਦ ਖਾਣੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹੀ ਕਿਉਂ ਹਨ?
-ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਪਤਨੀ ਦਾ ਪੱਕਿਆ ਖਾਣਾ।

30. ਮਨਪਸੰਦ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਨ ਵੇਲੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ?
-ਇਕੱਲ।

31. ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਪੁਰੇਵਾਲ

ਲੁਕੇ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

17. ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ?
-ਜਿੱਥੇ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੋਵੇ।

18. ਕਿਹੜੀ ਆਦਤ ਜਿਹੜੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਵੇ ਵੀ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ
-ਜਿਹੜਾ ਬਹੁਤ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕ ਬਣ ਕੇ ਮੁਰਖ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ, ਹਰ ਵਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਦੀ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ। ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਆਵਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

19. ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਚੁਸਤ ਦਰੁਸਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ?
-ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

20. ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਉੱਪਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਦਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ?
-ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮੇਰੀ ਗਲਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 'ਸੌਰੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਗਲਤੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

21. ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ?
-90ਵਿਆਂ 'ਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ 'ਚ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੋਲ ਕੇ। ਮਗਰੋਂ ਸਿਰਫ ਲਿਖ ਕੇ ਹੀ।

22. ਜੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ?
-ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮੌਕਾ-ਮੇਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ।

23. ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ?
-ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦਾ।

24. ਹਰ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੋਗੇ?
-ਜਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹਨੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਾਂਗਾ।

25. ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਸੀ ਜੋ ਅਣਮੌਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?
-ਮੈਂ ਹਰ ਕੰਮ 'ਚੋਂ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

26. ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੇਬ ਖਰਚੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ?

ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਕੋਨਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
-ਘਰ 'ਚ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਤੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਕਿਆਰੀ।

32. ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ?
-ਕਿਸੇ ਮਾੜੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਬੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

33. ਤੁਹਾਡੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪਣੀ ਕਿਹੜੀ ਖਾਸੀਅਤ ਦੱਸਦਿਆਂ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
-ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਰਸੀਵਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।

ਬਿੰਦਰ ਬਿਸਮ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ

34. ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਦਿਨ ਕਿਹੜਾ ਬਿਤਾਇਆ ਹੈ?
-ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਦਿਨ ਭਰ ਕੀਤੀਆਂ ਬੇਵਕੂਫੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਹਾਂ।

35. ਉਹ ਬੁਰੀ ਆਦਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ?
-ਇਕੱਲੇ ਡਰਾਈਵ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਉਰਦੂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਗਾਉਣਾ।

36. ਸਟੈਂਡੀ ਰੂਮ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਟੇਬਲ ਉੱਪਰ ਕੀ ਕੀ ਸਜਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ?
-ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਆਊਟ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ 'ਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

37. ਘਰ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜੀਆਂ

ਕਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ?
-ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਦੀ ਆਸ।

38. ਉਹ ਗੱਲ ਦੱਸੋ ਜਿਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ?
-ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਕਿਉਂ ਦੱਸਾਂ!

39. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋ?
-ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਈਸੈਂਸ ਤੇ ਦੋ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ।

40. ਆਪਣੀ ਕਿਹੜੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅੱਤ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇ 'ਚੋਂ ਵੀ ਵਕਤ ਕੱਢ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹੋ?
-ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀ।

41. ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ?
-ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼।

42. ਉਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪਲ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜੀਵਿਆ ਹੈ?
-ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਮੋਹ-ਭਿੱਜੇ ਪਲ।

43. ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਹਰੇਕ ਕੋਨਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ?
-ਕੁਝ ਕੋਨੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।

44. ਜੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਤਾਉਣੀਆਂ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ?
-ਆਪਣੀਆਂ ਅਧੂਰੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ।

45. ਹਰੇਕ ਇਨਸਾਨ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਪੰਜ ਖੂਬੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ?
-ਇਨਸਾਨ ਹੋਣਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਹੈ।

46. ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਫਿਲਮ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕਿਸ ਕਿਰਦਾਰ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦੀ ਕਦੇ ਲਾਲਸਾ ਕੀਤੀ ਸੀ?
-ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਰਗਾ।

47. ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨਾਲ ਬਿਤਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਲ?
-ਹਰ ਪਲ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੀਤਿਆ।

48. ਤੁਹਾਡਾ ਰੋਡ ਸਾਈਡ ਫੇਵਰਟ ਫੂਡ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
-ਜੀਭ ਦੇ ਸਵਾਦ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ।

53. ਫੁਰਸਤ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋ?
-ਏਨੀ ਫੁਰਸਤ ਅਜੇ ਮਿਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

54. ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?
-ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

55. ਕਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਰਮਿੰਦਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ?
-ਬਹੁਤ ਵਾਰ। ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਵਰਨਾ ਬੰਦਾ ਬੇਸ਼ਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

56. ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਮੋਹ ਭੰਗ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
-ਅਜੇ ਇਹ ਨੌਬਤ ਆਈ ਨਹੀਂ।

57. ਸਭ ਤੋਂ ਮਨਪਸੰਦ ਫਿਲਮ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ?
-‘ਪ੍ਰਸ਼ਪਾ’ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਫਿਲਮ। ਕਮਾਲ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਇਕ ਵੀ ਡਾਇਲਾਗ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸੰਚਾਰ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ।

58. ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੌੜਾ ਸੱਚ, ਜੋ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਤਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ?
-ਜਦ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਨਕਾਬ ਪਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਮਾਸ਼ੂਮੀਅਤ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ।

59. ਹਰ ਪਲ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦੇ ਹੋ?
-ਜੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

60. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸ ਦਾ ਸਾਥ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਮਾਨੀ ਜਾਂ ਰੂਹਾਨੀ?
-ਦੋਹਾਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ।

61. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਬਕ ਕਦੋਂ, ਕਿੱਥੋਂ, ਕਿਸ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ?
-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਹਰ ਕਦਮ, ਹਰ ਮੋੜ 'ਤੇ।

62. ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੌਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜੀਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ?
-ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਅਜੀਜ਼ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ 'ਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣੀ ਤੇ ਲਿਖੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

63. ਤੁਹਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਮਨਪਸੰਦ ਜਗ੍ਹਾ, ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਲੱਖ ਚਾਹ ਕੇ, ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ?
-ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਦੇਹ ਦੇਖਣ।

64. ਆਪਣੀ ਅਦਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਝਲਕਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੁਆਤਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ?
-ਮਸਤੀ 'ਚ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਸੱਚੀ ਰਾਇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

65. ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਛੁਪਾਈ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬੁਰਾਈ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
-ਮੂੰਹ-ਫਟ ਹੋਣਾ।

66. ਅਚਨਚੇਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਖਰਚਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਖਰਚ ਕਰੋਗੇ?
-ਵੀਹ ਲੱਖ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਂਗਾ।

67. ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਦੀ ਕੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਵੇਖੀ ਸੀ?
-ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਸ਼ਾਇਦ।

68. ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਦੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮਹਿਮਾਨ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੋਗੇ?
-ਮੈਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾ ਛੋਹਣਗੇ।

69. ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਨ ਅਹਿਮ ਕਿਵੇਂ ਬੀਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
-ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਦਿਨ ਅਹਿਮ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਮਰਜ਼ੀ ਬੀਤੇ।

70. ਬੇਰੀਅਤ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਣਦੇ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਇੰਵ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ' ਦੇ ਇੱਛਤ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਨਾਵਲ

ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਨਾਵਲ 'ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਵਲਕਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਵਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫਰ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਜਨਵਾਦੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਖਪਤ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਸਤੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਲਾਲਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਵਲ 'ਇੰਵ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ' (ਨਵਰੰਗ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਸਮਾਣਾ; ਪੰਨੇ: 222, ਮੁੱਲ: 200 ਰੁਪਏ) ਛਪ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੇ ਪਰਖਣ ਦੀ ਸੂਝ ਹੋਰ ਵੀ ਤੀਖਣ ਹੋਈ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਸਮਾਜਿਕ

ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ, ਮਾਨਸਾ
ਫੋਨ: 91-89682-82700

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ 'ਤੇ ਹੀ ਉਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਸੂਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕ ਇਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਇੱਕਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਟੱਕਰ ਲੈਣਗੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਟੱਕਰ 'ਇੰਵ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ' ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਸੰਕਲਪ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦੌਰ ਤੱਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਿਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਦਾ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਬਿਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਾਲ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਵੀਕਾਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ

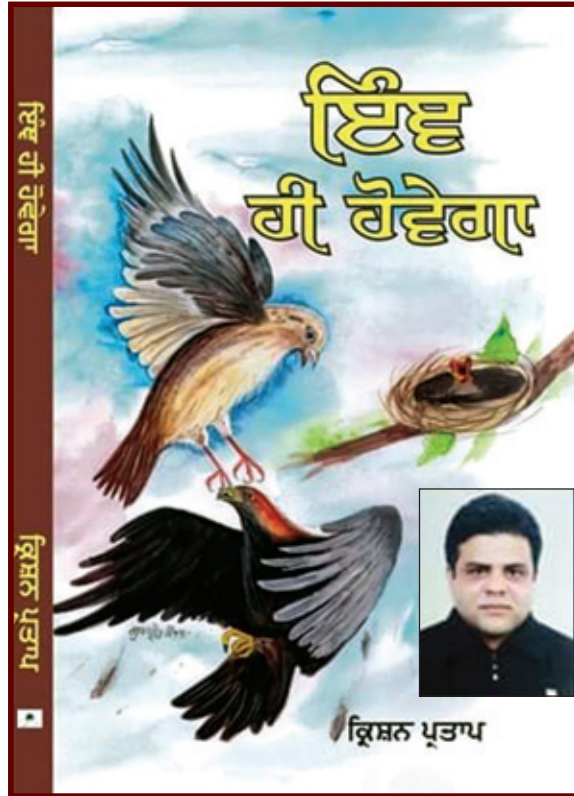
ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਸਾਲ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜਾਅ ਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਤੱਤਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਸੰਭਾਲ ਲਈਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਹਲਾਤ ਵਿਚ ਅਬਾਦੀ ਤਬਾਦਲੇ ਸਬੰਧੀ ਉਹ ਪ੍ਰਖਤਾ ਇੰਤਜਾਮ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਬੇ-ਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਫੈਲੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਕਾਰਨ ਨਫਰਤ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਮਾਨਵੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਇਸ ਨਫਰਤੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮੂਰਛਿਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਇੱਕਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਲੋਕ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਪਿਆਸੇ ਬਣ ਗਏ।

ਨਾਵਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ ਸਿੱਟੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇ-ਕਿਰਕ, ਹਿੰਸਕ ਤੇ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਂ ਪੈਣ 'ਤੇ ਮੂਰਛਿਤ ਹੋਈਆਂ ਮਾਨਵੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਵਾਨ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਧੌਬੇ ਨਾਲ ਸੈਂਕੜੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਬੋਧ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪਾਗਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਜਗੀਰ ਦਾ ਭਰਾ ਤੇਜੂ ਆਪਣੇ ਹਮਸਾਏ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਰੁੱਧ ਗਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਵਹਿਸੀ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਗਲਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਏਨੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਗਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿਫਤੀ

ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹਾਸ਼ੀਏ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਅਪਰਾਧ ਬੋਧ ਕਾਰਨ ਪਾਗਲ ਹੋਏ ਜਗੀਰ ਤੇ ਤੇਜੂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਰੀ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਆ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਸੀਰੀ ਦੇ ਮਾਂ ਮਹਿੰਗਾ ਪੁੱਤਰ ਕਰਮੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਗੀਰ ਤੇ ਤੇਜੂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਾਵਲ ਕਰਮੇ ਦੇ ਸਕੂਲੀ ਜੀਵਨ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿਵੇਂ ਦਲਿਤ ਤੇ ਸਾਧਨ ਹੀਣ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਜਬਰੀ ਖੋਹਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਰਮੇ

ਦੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਸ ਨਾਲ ਅਮਾਨਵੀ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਲ ਮਨ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅੱਧ ਵਿਚਾਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਮਾਤੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਸੂਝ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਕਰਮੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਮੌਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਚੁਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਾਠ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਉਹ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕਾਰਕੁਨ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਚੇਤੰਨ ਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਰਪੰਚ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਖਤਰਾ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਰਮੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ

ਝੂਠੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਾਨਵੀ ਢੰਗ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਉਸ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਰੋਸ ਅੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਨਕਸਲੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਰਮਾ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਚੇਤੰਨ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਸਰਪੰਚ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਲੁਟੇਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਪੁਰਜੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਉਕਾਈ ਹੈ ਕਿ ਏਨੀ ਰਾਜਸੀ ਚੇਤਨਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਉਕਤ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਪਲਟਾਉ ਸਰਗਰਮੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਸੱਤਾ ਪੱਖ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਤਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਸਿੱਧ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਯਥਾਰਥ ਘੱਟ ਤੇ ਇੱਛਾ ਮੂਲਕ ਵਧੇਰੇ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਇੱਛਤ ਯਥਾਰਥ ਸਿਰਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਕਰਮੇ ਵੱਲੋਂ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਲਿਆ ਸੰਕਲਪ ਇਸ ਇੱਛਤ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਯਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਕੇ ਨਾਵਲ ਦੀ ਉਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਨਾਵਲ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਦੌਰ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰਾਲ ਬਾਅਦ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਫਲਸਫੇ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਦਰਪੇਸ਼ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਤੇ ਸੰਪਾਦਨ ਏਨਾ ਸੁੱਚਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕੀ ਮਨੋ-ਬਿਰਤੀਆਂ ਨਾਵਲ ਪਾਠ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਹੈ ਤੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਦੁਹਰਾਅ ਰਹੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਲੋਂ ਨਪੀੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਸੰਗਠਨਾਤਕ ਬੁਣਤ ਬਹੁਤ ਕੱਸਵੀਂ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵਾਧੂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਸੂਚਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ, ਬੋਲੀ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਲਵਈ ਉਪ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਜੀਵ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਨਾਵਲ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਦੌਰ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਨੇਤਤਾ ਵਾਲਾ ਮੁੱਲਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕੁਝ ਪਸਾਰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਅਣਛੋਰੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਲੁੱਟ ਖਸੂਟ ਖਿਲਾਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਮੈਂ ਹਾਰਦਿਕ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨੂੰ 101 ਸਵਾਲ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹੋ? -ਮੈਂ ਕਦੇ ਬੋਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਢਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।
71. ਤੁਹਾਡਾ ਸੁਪਨਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਉੱਪਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? -ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਫਲਾਤੂਨੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਹੁਣ ਰਹੀ ਨਹੀਂ।
72. ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਥਾਂ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? -ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਮਿੱਠੀ ਨੀਂਦੇ ਸੌਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭੁਚਾਲ ਵੀ ਨੀਂਦ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।
73. ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ? -ਮੇਰਾ ਬਾਪ।
74. ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਮਾਗ ਕਸਰਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? -ਸਾਹਿਤ।
75. ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਰਾਜ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਹੋ? -ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ।
76. ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ, ਜਿਹੜੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਹੋ? -

-ਆਪਣੀਆਂ ਢੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਕੁਫੀਆਂ।
77. ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦੇ? -ਇਹ ਮਰਮ ਤਾਂ ਵਕਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪਰਤ ਓਹਲੇ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।
78. ਅਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ? -ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਸਿੱਖਣ ਦਾ।
79. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਸਖਤ ਨਫਰਤ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ? -ਨਫਰਤ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।
80. ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਤੁਹਾਥੋਂ ਖੋਹ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗੁੰਮ ਜਾਓਗੇ? -ਕਲਮ।
81. ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ? -ਕੰਮ 'ਤੇ ਮੈਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਡੈਡੀ, ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਸੋਹਲ। ਇਕੱਲਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ।
82. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟਰਨਿੰਗ ਪੁਆਇੰਟ ਕਿਹੜਾ ਸੀ? -ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ-ਮੇਲ।
83. ਕਿਸ ਮਹਾਨ ਜਾਂ ਬਦਨਾਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤ

ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ? -ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਮੁਲੀਮਾ ਲਹਿੰਦਿਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ।
84. ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਕਦੋਂ ਜਿਉਂਦੀ, ਕਦੋਂ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? -ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ 'ਚ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਮ-ਖਿਆਲੀ 'ਚ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।
85. ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ? -ਤਾਰੀਕਾ ਮੰਡਲ ਦੇਖ ਕੇ।
86. ਕਿਹੜਾ ਸੰਗੀਤ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? -ਗਜ਼ਲਾਂ।
87. ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇਖੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਿਰਦਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਪਰ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ? -'ਬਿਰਾਈਡ ਦਾ ਸੀਨ' ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣੀਆਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਲਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹੀ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।
88. ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਫੇਵਰਟ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? -ਜਿੱਥੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ-ਮੇਲ ਬਣ ਜਾਏ।
89. ਤੁਹਾਡਾ ਮਨਪਸੰਦ ਨਾਈਟ ਸਪੋਟ

ਕਿਹੜਾ ਹੈ? -ਰੋਜ਼ਵੈਲਟ ਆਈਲੈਂਡ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨਹਾਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇਖਣਾ। ਇਥੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਕੁਈਨਜ਼ ਬੋਰੋ ਬ੍ਰਿਜ ਜਿਵੇਂ ਖਲਾਅ 'ਚ ਪਾਈ ਪੀਘ ਹੋਵੇ।
90. ਘੱਟ ਬਿਲ ਵਿਚ ਕਿਸ ਥਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ? -ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
91. ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਊਟਫਿਟਸ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਪਲ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਕਾਹਲਾ ਪੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? -ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ।
92. ਪਹਿਰਾਵੇ ਪ੍ਰਤੀ ਖੁਦ ਸੂਚੇਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਕੋਈ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ? -ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹਾਂ। ਪਤਨੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।
93. ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕਿਸ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? -ਸੂਰਤ ਹੁਣ ਦੋਸਤੀ-ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ ਗਈ ਹੈ।
94. ਕੰਮ ਤੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨਿਹਾਰਦੇ ਹੋ? -ਘਰ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਜੀਅ ਦਾ ਚਿਹਰਾ।
95. ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? -ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ।
96. ਕਿਤਾਬਾਂ ਜਦੋਂ ਬੋਝ ਲੱਗਣ ਲੱਗ

ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ? -ਕਿਤਾਬਾਂ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਦਾ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ।
97. ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੀ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਕਿਹੜੀ ਕੀਤੀ ਸੀ? -ਡੇਢ ਸੌ ਡਾਲਰ 'ਚ ਰਿਗ ਵੇਦ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਸਸਤੇ ਪਾਸੇ ਪਾ ਲਓ ਭਾਵੇਂ ਮਹਿੰਗੇ।
98. ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਹੈ? -ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਤਾਂ ਜ਼ਿਹਨ 'ਚੋਂ ਖੁਰ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ-ਮੇਲ ਬਣ ਜਾਏ, ਓਹੀ ਥਾਂ ਪਸੰਦ ਆ ਜਾਏਗੀ।
99. ਕਿਹੜੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਕੁਸੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? -ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੰਡਰ ਮਨ ਉਦਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਖੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕਈ ਵਾਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖੰਡਰ ਤਾਂ ਮਨ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪਏ ਨੇ।
100. ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਮਾਤੀ ਯਾਦ ਕਿਸ ਥਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ? -ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਪਿਆਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਮਾਤੀ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਪਿਆਰਾ ਵਿਛੜਿਆ।
101. ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ? -ਫੁੱਲਾਂ 'ਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਕਾਨਿਆਂ ਦੀ ਝੁੰਗੀ ਵਿਚ।

###

ਬੈਚ ਫੁੱਲ-ਅਜਾਤਾ ਡਰ

ਬੈਚ ਫੁੱਲਵਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਇਤਰ ਵਾਂਗ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜੋ ਲੈਣ ਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੁਸਕਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਕਈ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜੜ੍ਹੀ-ਬੂਟੀਆਂ ਦੇ ਕਾਹੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕੌੜੀਆਂ ਕੁਸੈਲੀਆਂ ਤੇ ਰੰਗਦਾਰ ਹੋਣਗੀਆਂ; ਪਰ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਗੰਧ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਵਾਦ। ਇਹ ਡਿਸਟਿਲਡ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰੰਗ, ਗੰਧ ਤੇ ਸਵਾਦਹੀਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਰਸਮੀ ਕਸ਼ੀਦਕਾਰੀ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਾਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਬੈਚ ਨੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਦਵਾਈ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋ ਢੰਗ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਨਾਜ਼ੁਕ ਫੁੱਲਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਗਰਮੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਖਿਲਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਧੁੱਪ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਛੂਹੇ ਤੋੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸਪਰਿੰਗ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ: 408-634-2310

ਵਾਟਰ ਦੇ ਭਰੇ ਕੱਚ ਦੇ ਕਟੋਰੇ ਵਿਚ ਤੈਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਧੁੱਪ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਟੋਰੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਖਿਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ ਸਖਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੰਡੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਲਈ ਉਬਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਠੰਡਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਫੁੱਲਾਂ ਪੱਤੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਭ ਫੁੱਲਾਂ ਲਈ ਤਰੀਕਾ ਇਕੋ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਢੰਗਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਫਿਲਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਂਡੀ ਜਾਂ ਅਲਕੋਹਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਘੋਲ ਨੂੰ ਮਦਰ ਟਿਕਚਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਦਰ ਟਿਕਚਰ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤੀਹ ਹਿੱਸੇ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸੀਸੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਸੀਸੀ ਵਿਚ ਭਰੇ ਦਵ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਸੱਠਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਰਸ ਤੇ ਸੱਠਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੀ ਅਲਕੋਹਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਖੁਰਾਕ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸੀਸੀ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਤੁਪਕੇ ਦਵ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਹ ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਵਾ-ਦਵ ਢਾਈ ਸੌ ਗੁਣਾ ਹੋਰ ਪਤਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵੇਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਰਸ ਅਲਕੋਹਲ ਤੇ ਪਾਣੀ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰੀਬ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਗੁਣਾ ਪਤਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਘੋਲ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦੇ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਪੋਟੈਂਸੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਜੀਵ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਫਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਰੁਟੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰੂਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੈਚ ਦਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਰੇ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਪਰ ਇੰਦਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਇਕ ਖਾਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਉੱਗਦੇ ਹਨ।

ਸਭ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣਤਾਵਾਂ ਤੇ ਸੋਖੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਅਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਐਸਪਨ (Aspen) ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਵੋ। ਬੜਾ ਟੇਢਾ, ਗੁੱਝਾ, ਝੰਜੋੜਦਾ ਤੇ ਡਰਾਉ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੈ ਇਸ ਫੁੱਲ ਦਾ ਤੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਫਿਤਰਤ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਢਾਈ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਤੁਰੰਤ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣ।

ਚਰਿਤਰ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਮੀਆਂ ਜਾਂ ਤਨ-ਮਨ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਐਸਪਨ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੋੜੀ ਬਹੁਤ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹੋਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਇਕ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵਧ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਰੋਗ ਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਗ ਦੀ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ

ਦਾ ਡਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪਸਰੇ ਹੋਏ (Diffused) ਡਰ ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਦਾ ਕੋਈ ਅਤਾ-ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਓਪਰੀ ਹਵਾ ਜਾਂ ਓਪਰੀ ਕਸਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਓਪਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਅਗਿਆਤ ਤੇ ਕਸਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਮੀ ਭਾਵ ਉਣਤਾਈ (Negativity) ਜਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ। ਕਈ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਗੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰੋਗ ਵਿਚ ਰੋਗੀ ਅਚਨਚੇਤ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਭਿਆਨਕ ਡਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਪੀਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਡਰ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਉੱਭਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਨਿਗਾਹ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਬਰ ਬਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮਲ-ਮਤਰ ਵੀ ਖਲਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੇ ਅਗਿਆਤ ਹੱਥ ਨੇ ਘੁੱਟ ਕੇ ਨਪੀਤ ਕੇ ਜਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਡਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਲੋਹ-ਪੰਜੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚੋਂ ਛੁੱਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਕ ਅਜਾਤ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨਾਲ ਡੋਰ ਭੋਰ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇਗਾ।

ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਰਨ ਦਾ ਅਚੰਭਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਹਕੀਮ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਤੇ ਓਪਰੀ ਹਵਾ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰੋਗ ਕਾਫੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਓਪਰੀ ਕਸਰ" ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਬੜੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਸਮਝ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਘਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਈ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਰੇ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਪੂਰੀ ਭੜਕੀ (Accentuated) ਹੋਵੇ; ਪਰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਤੇ ਭੜਕਣ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਰੰਗ ਹਨ, ਜੋ ਐਸਪਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਨੋ-ਰੋਗੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਾਰਨ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਉਹ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੜਕ, ਭੀੜ, ਜੰਗਲ ਤੇ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਰਾਈਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਠੰਠਬਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਤਲਾਅ ਜਾਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਭੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਐਸਕੇਲੇਟਰ, ਝੁਲੇ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਓਪਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਡਾਕੀਏ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖ ਜਾਂ ਅਚਨਚੇਤ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਣਕਹੀ ਕਿਆਮਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਰਖਤ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਪੁਲ ਉੱਤੇ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਿਗਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਸਤਾਏ ਬੱਚੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਤੇ ਚਲਣ ਵਿਚ ਪਛੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਈਕਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ। ਡਰੇ ਘਬਰਾਏ ਬੱਚੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਰੋਂਦੇ ਹਨ। ਦਾਦੀ ਜਾਂ ਨਾਨੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਡਰਾਵਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇੱਕਲੇ ਨਹੀਂ ਸੌਂ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਸੁਣ ਲੈਣ ਕਿ ਬਾਹਰ ਬਾਘ, ਬਿੱਲਾ ਜਾਂ ਚੋਰ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ। ਉਹ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਖਿਡੌਣੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ।

ਐਪਸਨ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਅਕਸਰ ਡਰੇ ਸਹਿਮੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ

ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਨਾ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬੇਚੈਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੇ ਨਿਰਾਧਾਰ (Vague and unfounded) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਇੰਨੀ ਬੋੜੀ, ਅਸਥਾਈ ਤੇ ਪਰਾਈ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਜਮਾ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢਹਿੰਦੀ ਸੋਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਭਾਵ ਬੇਸਿਰ (Diffused) ਪੀੜਾ

ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤਰੁਟੀ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪ ਤਾਂ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਦੁਜਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਹਿਮ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹਕੀਮ ਲੁਕਮਾਨ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਐਸਪਨ ਨੇ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਝੂਠੀ ਕਰ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਐਸਪਨ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਅਤਿ ਦੇ ਵਹਿਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਦਾ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਛਿੱਕ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਚਲਣ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਬਿੱਲੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਵਹਿਮ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਚੇਤ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਵਿਰੁਧ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਸਮਝ ਕੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਮਿਰਚਾਂ ਧੂੜਦੇ ਤੇ ਧਾਗੇ, ਤਾਵੀਜ਼ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਧਾਕੜ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਾਦੂ, ਧਰਮ ਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸ ਨੂੰ ਉਹ ਖਰਾ ਸੱਚ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਡਰ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਐਪਸਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖੁਰਾਕਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਡਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਦੁਜਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਇਸ ਐਸਪੀ ਨਾਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਫੁੱਲ ਘੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਐਸਪਨ ਦੇ ਰੋਗੀ ਆ ਕੇ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਇੰਜ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਕਾਲਜੇ ਵਿਚ ਹੋਲ ਜਿਹੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਈ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਡੋਬੇ ਸੋਕੇ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਤੇ ਐਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਐਂ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ ਤੇ ਜੇ ਉਂ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਕਿੱਧਰ ਭੱਜ ਜਾਵਾਂ, ਕਿਤੇ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੈੜੇ ਸੁਪਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਝੁਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਈ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ। ਸਾਰੇ ਟੈਸਟ ਠੀਕ ਹਨ, ਪਰ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।"

ਅਜਿਹੇ ਮਨੋ-ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਸਾਈਕੋਟਰਿਸਟ ਕੋਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸ ਐਸਪਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੂੰਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵੇਹਰਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੈਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਐਸਪੀਆਂ 'ਤੇ ਮੋਢੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਸਰ ਭੈ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਕਾਬੋ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਕਲੀਫ ਦਾ ਹੱਲ ਐਸਪਨ ਵਿਚ ਹੈ।

ਐਸਪਨ ਨਾਲ ਦੇ ਠੀਕ ਕੀਤੇ ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਕੇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬੀਚ 'ਤੇ ਗਏ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਖਾੜੀ ਤੋਂ ਇਕ ਅੱਠ ਮੀਲ ਲੰਮਾ ਪੁਲ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ। ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਦਿਨ ਸੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਠਾਕ ਰਿਹਾ। ਮੁੜਨ ਵੇਲੇ ਰਾਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਪੁਲ ਉੱਤੇ ਦੀ ਲੰਘਣ ਵੇਲੇ ਖਾੜੀ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੂਰ ਫੈਲਿਆ ਕਾਲਾ ਪਾਣੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੁਲ ਦਾ ਕੁਝ ਭਾਗ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਪਾਣੀ ਉੱਤੇ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੁਲ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਅੱਗੇ ਮੀਲਾਂ ਤੀਕ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਡਰਾਈਵਰ ਜਾਮ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਇਸ ਪਾਸੇ ਆ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਚਾਰ ਕੁ ਮੀਲ ਦਾ ਹੀ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਛੇਤੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗੇ।" ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਗੱਲ ਛੇਤੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜੀ। ਇੰਨੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਪੁਲ 'ਤੇ ਇੱਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਡਰ ਹੈ ਕਿਤੇ ਪੁਲ ਹੀ ਨਾ ਬੈਠ ਜਾਵੇ। ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਥੋੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸੀਸੇ ਤੋੜ ਕੇ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ।"

ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਓਹੀ ਪੁਲ ਹੈ ਕਾਕਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਗਏ ਸਾਂ, ਜੇ ਉਦੋਂ ਨੀ ਗਿਰਿਆ ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਗਿਰਜੇਗਾ?" ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਮੇਰਾ ਮੱਥਾ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅੱਜ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਬੰਨੇ ਲੱਗੀਏ।" ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਾਬਰੂਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਬਾਬਰੂਮ ਤਾਂ ਅਜੇ ਇਹ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਸੀ, ਇੰਨੀ ਛੇਤੀ ਕਿਉਂ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਡਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੱਗਿਆ। ਤੁਰੰਤ ਬੈਗ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਐਸਪਨ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ। ਮੈਂ ਸੀਸੀ ਹਾਲੇ ਵਾਪਸ ਰੱਖੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਚਰਿਆ, ਉਂਜ ਜਾਮ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਲਗਦੇ ਈ ਹੋਣਗੇ। ਸਗੋਂ ਮੀਂਹ, ਝੱਖੜ ਤੇ ਤੁਫਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਇਹ ਪੁਲ ਉਦੋਂ ਖੜ੍ਹਿਆ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਗੈਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਵਾਧੂ ਹੈ।" ਦੇਖਦੇ ਦੇਖਦੇ ਉਹ ਠਰੱਠੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਬੈਚ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਂ ਅਨੇਕ ਵਾਰੀ ਅਜਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਲੀਫ ਦੱਸਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਦੁਖ ਦੱਸਣ ਦਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ।" ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ? ਜੇ ਤੂੰ ਬਿਮਾਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਦੱਸਣਾ ਕੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਦੱਸ।" ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਸਾਰ ਇੰਜ ਹੈ:

"ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ

ਸਿਹਤ ਬਹੁਤੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਵਾਂਗ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਦਰਦ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ, ਕਦੇ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹੇ। ਜਦੋਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਡਰ ਵਾਲੇ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਤੇਜ਼ ਪੀੜ ਉੱਠਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬੜੀ ਟਿੱਖੀ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਜਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਹੇਠੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉੱਤੋਂ ਤੀਕ ਕੰਬਣ ਲਗਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਨੰਬਰ ਵੰਨ ਤੇ ਨੰਬਰ ਟੂ 'ਤੇ ਵੀ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਨੂਤਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵਾਂਗ ਬੇਵਸ ਝਾਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਨਾ ਤੁਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਹੱਥ ਹਿਲਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਤੀਕ ਕਿ ਸੀਸੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦਵਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਫੋਨ ਕੱਢ ਕੇ 911 ਵੀ ਡਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਕਾਲ ਕਰ ਵੀ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਦਰਦ ਵੰਨ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਾਇਬ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਰਦ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਆਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਇਹੀ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਸ਼ੁਕਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਹਿਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਡਰਾਈਵ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਗੱਡੀ ਕਿਨਾਰੇ ਲਾ ਕੇ ਰੋਕ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।"

ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਆਈਆਂ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਕੰਬਣ ਦੇ ਸਿੱਪਟਮ (ਲੱਛਣ) ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਐਸਪਨ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਐਸਪਨ ਫੁੱਲ ਦਾ ਦਰਖਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੰਬਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਹਸਤਾਖਰੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਐਸਪਨ ਦੀਆਂ ਵੀਹ ਖੁਰਾਕਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਲੈਣੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੋਰੇ ਆਸਾਰ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵੇਲੇ। ਵੀਹ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹੋਰ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੌਰਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹ ਇੰਨਾ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿੰਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪੈਰੇ ਰਹਿੰਦੀ ਇਕ 32 ਸਾਲਾ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਢਾਈ ਸਾਲ ਤੋਂ ਦੌਰੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਮੇਰੇ ਇੰਡੀਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਆ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਲੈ ਗਏ। ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਬੋਲਦੀ ਬੋਲਦੀ ਰੁਕ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗੇ। ਦੂਜੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਲਿਟਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਦੋ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਦੌਰਾ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਉਸ ਮਾਯੂਸ ਜਿਹੀ ਬੈਠੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਕਾਤ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰ ਤੇ ਤੌਕਲੇ ਮੰਡਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਇਗਨੋਸ਼ੀਆ 200 ਦੀ ਇਕ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਲੈਣ ਲਈ ਐਸਪਨ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੂਰੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੰਘਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੌਰਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਇਹ ਵਾਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਫਿਰ ਇੰਡੀਆ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ, ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਹੀ ਨਿਕਲੀ। ਇਹ ਲੜਕੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਹਕੀਮਾਂ ਤੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦੋ ਵਾਰ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵੀ ਜਾ ਆਈ ਸੀ।

ਇਹ ਕੋਈ ਗਲਪ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪੰਜ ਨੁਕਾਤੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਪਲਾਟ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਭਰ ਦਿਓ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਤਿਅੰਤ ਹੀ ਉਪਯੋਗੀ ਫੁੱਲ ਐਸਪਨ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਇਕ ਸਦੀ ਦੀ ਕਲਿਨਿਕਲ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੁੱਕੇ-ਬਾਜ਼ੀ, ਸੱਕ-ਸੁਥਾਹ, ਅਤਿ-ਕਥਨੀ ਜਾਂ ਗਲਤ-ਬਿਆਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਓਹਲੇ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਵਾਈ ਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਰ ਤੇ ਦੁਰਲੱਭ ਨਹੀਂ। ਸਨਕੀ ਤੋਂ ਸਨਕੀ ਬੰਦਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ!

ਅਕੀਰਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਰਾਸ਼ੋਮੋਨ': ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਚਾਰ ਸੱਚ

ਵਿਰਾਸਤ-ਏ-ਸਿਨੇਮਾ

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98554-04330

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਇਸ ਕਾਲਮ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਕੀਰਾ ਕੁਰੋਸਾਵਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਰਾਸ਼ੋਮੋਨ' ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਜਪਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਅਚੰਭੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਜਪਾਨੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਕੀਰਾ ਕੁਰੋਸੇਵਾ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਉਸ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੱਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿਚ 'ਰਾਸ਼ੋਮੋਨ ਇਫੈਕਟ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਲੀਲ ਵਾਂਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਧੀਆਂ ਫਿਲਮ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਬਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚਲੇ ਦਵੰਦੇ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਅਜਿਹੇ ਚਾਰ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀਤੀ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਬੁਣੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਹਰ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚੀ ਭਾਸਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਿਲਕੁਲ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਕ, ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਖੁਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਕਿਵੇਂ ਸੀ?

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਅਤੇ ਖਾਸਾ ਫਿਓਦੋਰ ਦੋਸਤੋਵਸਕੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲ 'ਜੁਰਮ ਤੇ ਸਜ਼ਾ' ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਦੋਸਤੋਵਸਕੀ ਦੇ ਨਾਵਲ ਦਾ ਧੁਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਨੈਤਿਕ ਤੇ ਸੱਚਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦਬਾਉ, ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਚੰਗਿਆਈ ਕਰਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਵਚਨ, ਝੂਠ ਦਾ ਤਿਲਸਮੀ ਸੰਸਾਰ, ਸੱਚ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕਣ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਕਮੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦੇ ਪੇਚਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਟੀਕ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸੱਚ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਖੁਦ ਹੀ ਝੂਠੇ ਹਨ।

ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਘੁੱਗ ਵੱਸਦੇ ਰਾਸ਼ੋਮਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਅਣਹੋਣੀ ਅਤੇ ਅਣਕਿਆਸੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਅਣਮਿੱਥਿਆ ਅਤੇ ਅਣਮਿਣੇ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਵਰਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹਰ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਪੇਸ ਇੰਨਾ ਅਸੁਭਾਵਿਕ ਤੇ ਅਣਪਛਾਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਪਹੀਆ ਗਿਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਤਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮਾਜ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮੁਹਰ ਲਾ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਜੀਅ ਸਕੇ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਸਮਾਜ ਅੱਗੇ ਪੇਚੀਦਾ ਹਾਲਾਤ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੈ। ਸੱਚ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਅਗਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਤਲ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤਾਂ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਅਕੀਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚ-ਝੂਠ, ਨੈਤਿਕ-ਅਨੈਤਿਕ, ਇਨਸਾਫ-ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਆਦਿ-ਅੰਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਕਿੱਸਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਕੀਰਾ ਕੁਰੋਸਾਵਾ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ ਵਿਚ ਅਕੀਰਾ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ

ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਚਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਰਿਹਾ। ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਲਝਣ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਸਟੂਡੀਓ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਅਕੀਰਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਫਿਲਮ ਨੇ ਵੀਨਸ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵੈਲ ਵਿਚ ਗੋਲਡਨ ਲਾਇਨ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ

ਫਿਲਮ 'ਰਾਸ਼ੋਮੋਨ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ

ਵਿਚ ਆਸਕਰ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੁਆ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਜਪਾਨੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲੈਣ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੱਛਮੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਜਪਾਨੀ ਸਮਾਜ ਵੱਲ ਨਵੀਂ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜਪਾਨ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕ ਵੀ ਰਹੀ। ਜਪਾਨ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਕਲਾ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਥਾ ਪਹਿਲਾ ਸੁਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫਲੈਸ਼-ਬੈਕ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ

ਬਣਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਕੀਰਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, "ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਖੁਦ ਬਾਰੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਅਤੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੱਸਣ ਦਾ ਆਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਉਹ ਲੱਗਭੱਗ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਬਦੀ ਜਾਲ ਬੁਣਨ ਤੇ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।"

ਫਿਲਮ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕਸੂਤੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਫਸਦੇ ਹਨ। ਦਰਸ਼ਕ ਚਾਰ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਤੇ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਅਤੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਚ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇ? ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਸੁਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸੱਚ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਕਿਰਦਾਰ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਦਾ ਯਕੀਨ ਵੀ ਤਿਤਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਅੰਤ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਘੜੀਆਂ ਹੋਣ।

ਬਹੁਹਾਲ, ਇੱਥੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਯੋਧਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਖਤਰਨਾਕ ਡਾਕੂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਤਲ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਤਹਾਰਾ, ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਅਤੇ ਕੋਈ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਤਲ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੇਠ ਰੱਸੀਆਂ ਵਿਚ ਨੁਤਿਆਂ ਉਹ ਡਾਕੂ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਯੋਧੇ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਵਰਗਲਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸ ਔਰਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ

ਵਾਪਰਿਆ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਤਮ-ਗਿਲਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਔਰਤ ਉਥੋਂ ਦੌੜ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਦੂਜੀ ਗਵਾਹੀ ਉਸ ਔਰਤ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਡਾਕੂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਖੰਜਰ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸਦਮੇ ਨਾਲ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਹੋਸ਼ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ। ਤੀਜੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਦੇ ਮਰੇ ਪਤੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਜਦੋਂ ਡਾਕੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਖਤ ਨਾਲ ਨੁਝ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਡਾਕੂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਉਸ (ਯੋਧੇ) ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਡਾਕੂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਦੌੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਯੋਧੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਚਾਨਕ ਘਟਨਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਖੰਜਰ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ।

ਆਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਲੋਕਤਹਾਰਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਕਸੂਰ ਉਸ ਔਰਤ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਲੜਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਡਾਕੂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਔਰਤ ਉਥੋਂ ਭੱਜ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੁਣ ਸਰਾਂ ਬਣੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਤਹਾਰਾ ਉਥੋਂ ਮੌਜੂਦ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਹਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਵਾਂਗ ਝੂਠਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਹਿੰਗੇ ਖੰਜਰ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਵਾਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤੇ ਨਾ ਕਰੇ? ਲੋਕਤਹਾਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਵਧੀਆ ਸੰਭਾਲ ਕਰੇਗਾ।

ਕੀ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਅਕੀਰਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿਲਮ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਡਾਇਲਾਗ ਹੈ: "ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ"। ਇਹੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਆਖਰੀ ਸਤਰ ਵੀ ਹੈ।

ਜਪਾਨੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਕੀਰਾ ਕੁਰੋਸੇਵਾ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮ 'ਰਾਸ਼ੋਮੋਨ' ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼।

Golden State Realty

**Real Estate and Loans
Under One Roof**

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting new model homes to save big time.

**Time to buy
new home in
Tracy,
Manteca,
Lathrop and
Stockton**

Hot Listing in San Jose, CA

288 S 12th Street,
San Jose, CA 95112
3 Bedrooms 3 Bathrooms
Living Area: 1602 Sq. Ft.
Lot Size 6560 Sq. Ft.

Asking: \$1,199,000

ਪਿਛਲੇ 33 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ
ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ
ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Pinnacle Award Winner 2014, 2015, 2016 & 2017
Grand Master Award Winner 2012, 2013, 2018 & 2019

Call for Listing Special 2021

Ph: 510-304-9292 or 408-666-8279

Anmol Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02062952

Jaswinder (Jassi) Gill
M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner/Notary

Harjot Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02036421
Ph: 408.413.8350

Rakesh Pabla
REALTOR
Lic no: 01507068
Ph: 408.531.5464

Fremont Office: 86 Pilgrim Loop, Fremont CA 94539
Tel: 510-440-9292

Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

Recent Sales

1. 83 Shenado Place,
San Jose, CA 95136
2. 273 Granville Ct.
San Jose, CA 95139
3. 139 Vivid Lane,
Hayward, CA 94544
4. 315 Crest Dr.
San Jose, CA 95127

5. 27471 Ponderosa Ct.
Hayward, CA 94545
6. 27659 Persimmon Dr.
Hayward, CA 94544

7. 3121 Jerrold Zanzi Ln.,
Tracy, CA 95377
8. 188 Briarwood Dr.,
Hayward, CA 94544

9. 13028 Water Street,
San Jose, CA 95111
10. 4563 Wheeler Dr.,
Fremont, CA 94538
11. 8804 Bryden Way,
Sacramento, CA 95826
12. 4096 Partridge Dr.,
San Jose, CA 95121

Market is hot. Do not wait any more to buy home of your dreams. There are multiple offer situations on all under market homes. Act now before it is too late. Master of winners in multiple offer situation is waiting for your call.

Purchase Loan and Refinance

15 & 30 Yr Fixed Rates Are Still Better!!! Refinance Now At Zero Cost

Call Sukhveer (Sukhi) Gill Ph: 510-207-9067

DHMS, Loan Broker

CABRE Lic.#01180969
NMLS# 352095

**We support
Farmers**

ਆਓ, ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੇ ਕਿਰਤੀਆਂ-
ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਅਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ

